Stowarzyszenie

„Lokalna Grupa Rybacka Puszczy Sandomierskiej”

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez społeczność objętego

Programem Operacyjnym „Rybactwo i Morze” na lata 2014-2020

Nowa Dęba, 29 grudnia 2015

Operacja współfinansowana przez Unię Europejską ze środków finansowych Europejskiego Funduszu Rybackiego zapewniającą inwestycje w zrównoważone rybołówstwo.

Spis treści

Spis treści 2
Rozdział I. Charakterystyka LGR 3
Rozdział II. Partycypacyjny charakter LSR 7
Rozdział III. Diagnoza – opis obszaru i ludność 10
Rozdział IV. Analiza SWOT. 28
Rozdział V. Cele i wskaźniki. 32
Rozdział VI. Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustalania kryteriów wyboru. 48
Rozdział VII. Plan działania. 49
Rozdział VIII. Budżet LGR 53
Rozdział IX. Plan komunikacji. 55
Rozdział X. Zintegrowanie. 56
Rozdział XI. Monitoring i ewaluacja. 63
Rozdział XII. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko. 64
Wykaz wykorzystanej literatury 66
Załącznik 1: Procedura aktualizacji Lokalnej Strategii Rozwoju. 67
Załącznik 2: Procedura dokonywania ewaluacji i monitoringu. 69
Załącznik 3: Plan działania wskazujący harmonogram osiągania poszczególnych wskaźników produktu. 73
Załącznik 4. Plan komunikacji. 79

Rozdział I. Charakterystyka LGR

I.1. Nazwa

Stowarzyszenie „Lokalna Grupa Rybacka Puszczy Sandomierskiej" zostało utworzone dnia 7 grudnia 2009 roku i wpisane dnia 21 grudnia 2009 roku w KRS pod numerem **0000344668.** Stowarzyszenie działa na podstawie ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 roku prawo o stowarzyszeniach oraz ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności. Jako organizacja pozarządową realizującą swoje cele statutowe jako stowarzyszenie „specjalne" posiadające osobowość prawną i podlega nadzorowi Marszałka Województwa Podkarpackiego. Członkami stowarzyszenia są: osoby fizyczne, podmioty gospodarcze, przedstawiciele organizacji i instytucji reprezentujących sektor pozarządowy oraz sektor publiczny. W strukturze stowarzyszenia występują następujące organy: Walne Zebranie Członków, Zarząd, Komisja Rewizyjna oraz Rada LGR.

I.2. Zwięzły opis obszaru

Stowarzyszenie „Lokalna Grupa Rybacka Puszczy Sandomierskiej" obejmuje teren 1845 km^2, który zamieszkuje 148 133 mieszkańców. W skład LGR wchodzi 13 gmin z terenu województwa podkarpackiego i lubelskiego. Są to gminy: Kolbuszowa, Dzikowiec, Baranów Sandomierski, Nowa Dęba, Grębów, Gorzyce, Bojanów, Zaleszany, Radomyśl nad Sanem, Zaklików, Potok Wielki, Modliborzyce, Janów Lubelski. W skład LGR wchodzi 6 gmin miejsko-wiejskich oraz 7 gmin wiejskich. Miasta na obszarze LGR to Kolbuszowa (2013 r. – 9329 mieszkańców), Baranów Sandomierski (1497 mieszkańców), Nowa Dęba (11 507 mieszkańców), Janów Lubelski (12 092 mieszkańców). Dnia 01.01.2014 roku prawa miejskie uzyskały Miasta Zaklików (na koniec roku 2014 3064 mieszkańców) i Modliborzyce (1430 mieszkańców). Miasta na obszarze LGR na koniec 2014 roku zamieszkiwało 38740 osób co stanowiło 26,2% ogółu mieszkańców. Liczba mieszkańców na 1 km^2 na koniec 2013 roku wynosiła 80,3 osoby. Na całym obszarze planowane jest wdrażania monofunduszowej Lokalnej Strategii Rozwoju współfinansowanej ze środków Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego w ramach Programu Operacyjnego „Rybactwo i Morze 2014-2020"

Tabela 1: Powierzchnia i liczba mieszkańców na obszarze objętym LSR

Lp.	Nazwa gminy objętej LSR	Powiat	Powierzchnia ogółem w km^2	Liczba mieszkańców na dzień 31.12.2013	Liczba mieszkańców na 1 km^2
1.	Dzikowiec	kolbuszowski	122	6509	53,4
2.	Baranów Sandomierski	tarnobrzeski	122	12051	98,8
3.	Bojanów	stalowowolski	179	7482	41,8
4.	Grębów	tarnobrzeski	187	9852	52,7
5.	Nowa Dęba	tarnobrzeski	143	18551	129,7
6.	Gorzyce	tarnobrzeski	69	13464	195,1
7.	Kolbuszowa	kolbuszowski	171	24997	146,2
8.	Modliborzyce	janowski	153	7126	46,6
9.	Potok Wielki	janowski	98	4819	49,2
10.	Zaklików	stalowowolski	202	8709	43,1
11.	Zaleszany	stalowowolski	87	10904	125,3
12.	Radomyśl nad Sanem	stalowowolski	134	7397	55,3
13.	Janów Lubelski	janowski	178	16272	91,4
RAZEM		**-**	**1845**	**148133**	**80,3**

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, www.stat.gov.pl

Obszar objęty Lokalną Strategią Rozwoju obejmuje 148 133 mieszkańców i jest to wartość większa niż średnia liczba mieszkańców objętych LSROR w latach 2007-2013 w województwie podkarpackim, która wynosiła 57 074,5 mieszkańców.

Obszar LGR stanowi pogranicze trzech województw podkarpackiego, lubelskiego i świętokrzyskiego. 7 gmin obszaru stanowią gminy usytuowane na pograniczu województw. Cechą charakterystyczną obszaru jest też sąsiedztwo

większych miast w tym Stalowej Woli, Tarnobrzega, Sandomierza. Działalność rybacka na obszarze LGR opiera się głównie o gospodarstwa karpiowe zlokalizowane wzdłuż rzeki sanny na pograniczu województw podkarpackiego i lubelskiego oraz wzdłuż rzeki Łęg. Stawy hodowlane posiadają ponad 100-letnia historię, w większości otoczone są lasami i stanowią bogate siedliska dla ptaków i zwierząt. Większość stawów położona jest na obszarach Natura 2000.

I.3. Mapa obszaru

LOKALNA GRUPA RYBACKA
Puszczy Sandomierskiej

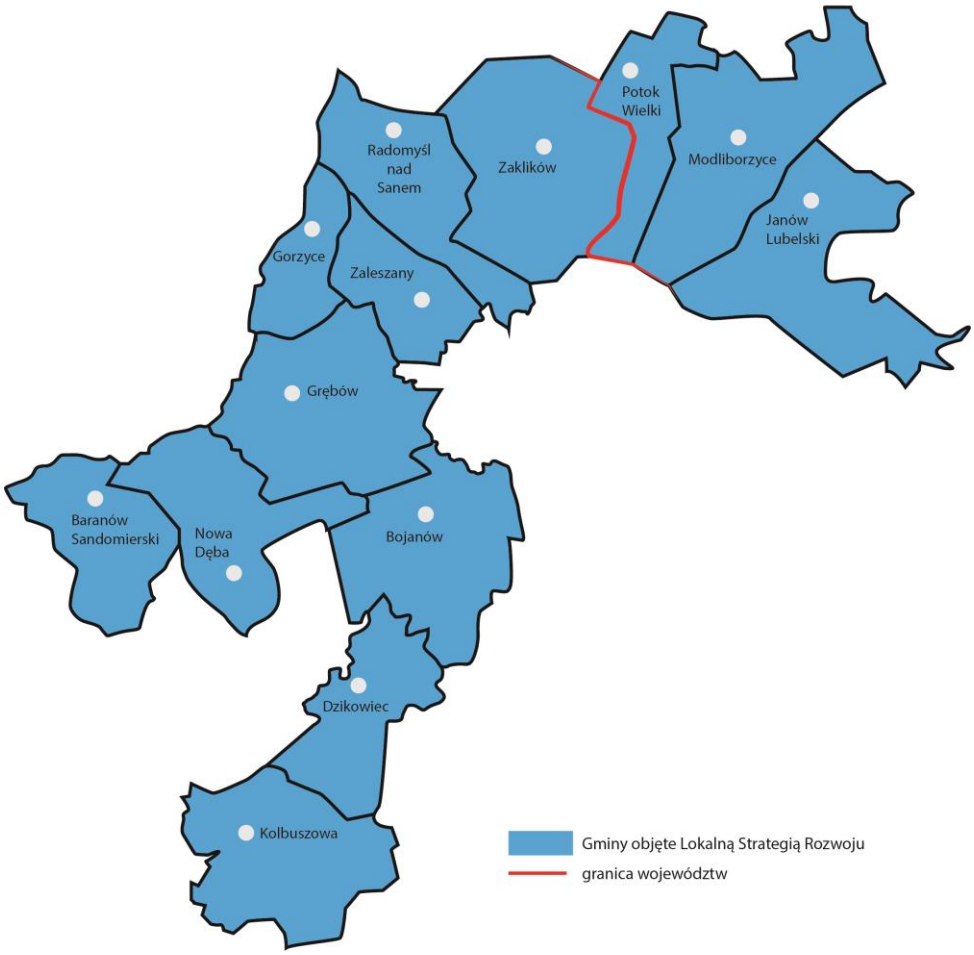

I.4. Opis struktury LGR

W 2009 roku z inicjatywy rybaków i samorządowców z obszaru Gmin Nowa Dęba, Baranów Sandomierski, Bojanów, Padew Narodowa, Dzikowiec, Grębów, Kolbuszowa. Powołane zostało Stowarzyszenie „Lokalna Grupa Rybacka Puszczy Sandomierskiej". Członkami założycielami Stowarzyszenia było 67 osób i podmiotów z obszaru wyżej wymienionych Gmin.

W latach 2011-2015 Stowarzyszenie realizowało w ramach PO Ryby 2007-2013 „Umowę o warunkach i sposobie realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju Obszaru Rybackiego nr 21/2/MRiRW-LGR/2011"na pierwotna kwotę dofinansowania wynoszącą 11 326 044,21 zł. W ramach realizacji operacji zrealizowano:

- 5 umów o dofinansowanie dotyczących „Budowania potencjału administracyjnego LGR umożliwiającego realizacje LSR"
- 3 umowy o dofinansowanie dotyczące „Współpracy pomiędzy Lokalnymi Grupami Rybackimi polegające na zdobywaniu wiedzy, wymianie informacji i doświadczeń, promocji oraz realizacji wspólnych przedsięwzięć"

W ramach umowy nr 00038-6173-SW0900001/13/ z dnia 28.02.2013 Stowarzyszenie LGR Puszczy Sandomierskiej było liderem odpowiedzialnym za realizację działania „Szkolenie >Bezpieczeństwo ryb jako produktu spożywczego<"

Dnia 5.11.2015 roku do Stowarzyszenia przyjęte zostały Gminy Kolbuszowa, Zaleszany, Gorzyce, Radomyśl nad Sanem, Zaklików, Potok Wielki, Modliborzyce, Janów Lubelski. Co znacząco zwiększyło obszar działania oraz liczbę mieszkańców na obszarze działania LGR.

W przyszłym okresie programowania 2014-2020 Stowarzyszenie będzie kontynuowało swoją działalność. Ze względu na duży obszar działalności LGR wychodząc naprzeciw potrzebom przyszłych beneficjentów w zakresie pomocy w ubieganiu się o środki finansowe, jego obsługą będzie zajmowało się Biuro LGR w Nowej Dębie.

Każdy z zatrudnionych pracowników w LGR posiada wiedzę i wieloletnie doświadczenie związane opracowaniem wniosków o dofinansowanie, wniosków o płatność dotyczących programu PO RYBY 2007-2013 oraz wiedzę związaną z wdrażaniem i aktualizacją dokumentów strategicznych o zasięgu lokalnym, jak również doświadczenie w zakresie udzielania doradztwa przyszłym beneficjentom pomocy.

Zatrudnieni w Biurze LGR pracownicy to osoby uczestniczące we wdrażaniu LSR w poprzednim okresie programowania, w tym wdrażania LSROR w ramach PO RYBY 2007 – 2013. Pracownicy posiadają również specjalistyczną wiedzę zdobytą na szkoleniach organizowanych przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Urząd Marszałkowski oraz współpracujące Lokalne Grupy Rybackie z obszaru południowej Polski.

Biuro LGR w ramach wdrażania LSR w okresie programowania 2014-2020, będzie realizowało swoje zadania w oparciu o następujących pracowników:

- Dyrektor Biura – zatrudnienie: umowa o pracę w wymiarze minimum 1/2 etatu;
- Specjalista ds. administracji, informacji i promocji – zatrudnienie: umowa o pracę w wymiarze minimum 1/2 etatu;
- Specjalista ds. finansowych – zatrudnienie: umowa o pracę w wymiarze 1/2 etatu;
- Doradca - zatrudnienie: umowa zlecenie;
- Specjalista ds. monitoringu – zatrudnienie: umowa zlecenie;

Dla powyższych stanowisk pracy zostały opracowane procedury i podziały zadań do realizacji. Dodatkowo w celu zapewnienia wysokiej jakości obsługi zarówno LSR jak i działalności biura LGR, dla ww. został opracowany plan szkoleń uwzględniający podnoszenie wiedzy i kwalifikacji zawodowych wynikający z wdrażanych działań oraz ze zmieniających się przepisów. Dodatkowe szkolenia jakie będą mogły być wprowadzone do planu szkoleń wynikać będą z przeprowadzonego monitoringu działań doradczych (zgodnie z tab. „Działania realizowane w ramach czynności monitoringowych" oraz „Regulaminem pracy biura LGR").

Szczegółowy opis stanowisk, zakres zadań pracowników, opis zadań w zakresie animacji lokalnej i współpracy, metody ich pomiaru, a także metody pomiaru udzielanego doradztwa znajdują się w regulaminie pracy Biura LGR.

Siedziba Biura zlokalizowana jest w wynajętym lokalu w Nowej Dębie Pomieszczenia Biura wyposażone zostały w podstawowy sprzęt biurowy tj. biurka, krzesła, stoły, szaforegały, telefony-faxy, drukarki, kserokopiarki kolorowe - urządzenia wielofunkcyjne, rzutniki, komputery stacjonarne i przenośne. Część wyposażenia wymaga wymiany ze względu na ich częściowe zużycie oraz niskie parametry techniczne. Sytuacja ta dotyczy np. komputerów oraz części narzędzi pracy bezpośredniej. Biuro posiada podstawowe zaplecze sanitarno-socjalne. Pomieszczenie pozwala na prowadzenie działalności biurowej umożliwiającej podstawową obsługę beneficjentów oraz archiwizowanie tworzonej dokumentacji przez okres wymagany przepisami prawa. Dla potrzeb odbywania Walnych Zebrań Członków, bardziej liczebnych narad, spotkań i szkoleń, LGR ma zapewnioną możliwość korzystania z sal konferencyjnych Urzędów Gmin.

Dotychczasowa działalność członków LGR w zakresie realizacji projektów na obszarach zależnych od rybactwa oraz o zakresie podobnym do zakresu realizacji LSR przedstawia doświadczenie członków LGR. W okresie programowania 2007-2013 w ramach wdrażania LSROR na obszarze objętym LGR zrealizowanych zostało wiele operacji przez podmioty, które uczestniczyły w realizacji LSR oraz są członkami LGR.

Łącznie podmioty z terenu LGR zrealizowały 46 operacji, z tego członkowie Stowarzyszenia zrealizowali 27 operacji, przedstawiciele sektora rybackiego zrealizowali 11 operacji a samorządy lokalne 16 operacji.

LGR Puszczy Sandomierskiej jest partnerstwem trójsektorowym. Członkami Stowarzyszenia są przedstawiciele sektora publicznego, gospodarczego, społecznego i mieszkańcy.
Reprezentatywność sektorowa członków zwyczajnych LGR przedstawia się następująco: z sektora publicznego (osoby prawne – gminy, ośrodki kultury, zakłady opieki zdrowotnej) wywodzi się 14 członków; z sektora gospodarczego (podmioty gospodarcze i rybacy) wywodzi się 26 członków; z sektora społecznego (organizacje pozarządowe - stowarzyszenia) wywodzi się 8 członków; mieszkańcy stanowią 69 członków.
W 2015 r. do LGR wstąpiły nowe podmioty: sektor publiczny: 8 gmin i Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Potoczku, 17 reprezentantów sektora rybackiego, 29 przedstawicieli sektora społecznego, w tym 5 stowarzyszeń. Równocześnie w związku z weryfikacją listy członków Stowarzyszenia część członków nie biorących udziału w działaniach Stowarzyszenia zostało pozbawionych członkostwa.
W strukturze LGR szczególne znaczenie mają podmioty sektora rybackiego. Łącznie wśród członków LGR jest 25 podmiotów reprezentujących sektor rybacki oraz organizacje prowadzące działalność zarybieniową (Okręgi PZW). Wspólnym obszarem działań wszystkich podmiotów wchodzących w skład LGR jest działanie na rzecz rozwoju obszaru zależnego od rybactwa w szczególności poprzez działania w zakresie rozwijania i dywersyfikacji działalności rybackiej, poprawy warunków zamieszkiwania oraz atrakcyjności obszaru LGR, ochrony środowiska oraz zachowania dziedzictwa kulturowego obszaru w tym szczególnie dziedzictwa związanego z rybactwem. Wśród członków LGR znajduje się 8 stowarzyszeń i fundacja. Są to głównie stowarzyszenia wędkarskie, zajmujące się promocją ryb oraz ich spożycia, oraz stowarzyszenia działające na rzecz rozwoju lokalnego. Mieszkańcy obszaru w dużej części są lokalnymi liderami i osobami zaangażowanymi w działalność na rzecz społeczności lokalnych. Istotnym partnerem jest 13 samorządów gminnych z obszaru dwóch województw podkarpackiego i lubelskiego, które koncentrują się na działaniach związanych z podnoszeniem atrakcyjności turystycznej i poprawy warunków zamieszkiwania na obszarach LGR. Opisane partnerstwo członków LGR odzwierciedla jego trójsektorowość w różnorodnych dziedzinach działalności z których wywodzą się lokalni liderzy. Członkowie LGR mają rozeznanie w lokalnym środowisku w szczególności, w zakresie specyfiki związanej z działalnością rybacką i ochroną środowiska, działań na rzecz aktywizacji lokalnej oraz tworzenia warunków dla rozwoju społeczno-gospodarczego. Działania LGR w okresie 2014-2020 w sposób szczególny ukierunkowane będą na tworzenie nowych miejsc pracy, wspieranie grup defaworyzowanych, zachowanie i wykorzystanie potencjału przyrodniczego oraz dziedzictwa kulturowego w tym szczególnie dziedzictwa związanego z sektorem rybackim.

I.5. Charakterystyka rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym
Organem odpowiedzialnym w zakresie wyboru operacji LSR jest Rada Stowarzyszenia. Do wyłącznej kompetencji Rady należy wybór operacji, które mają być realizowane w ramach opracowanej przez Stowarzyszenie LSR.
Rada Stowarzyszenia wybierana jest w głosowaniu jawnym na Walnym Zebraniu Członków spośród członków reprezentujących partnerów sektora publicznego, społecznego i gospodarczego. Kadencja Rady wynosi cztery lata. Członkowie Rady nie mogą być jednocześnie członkami Zarządu Stowarzyszenia, Komisji Rewizyjnej lub pracownikami Biura.
W razie zmniejszenia liczby członków Rady, Walne Zebranie Członków dokonuje wyboru uzupełniającego na najbliższym posiedzeniu.
Rada Stowarzyszenia „Lokalna Grupa Rybacka Puszczy Sandomierskiej", liczy 15 członków. Wybrana została przez Walne Zebranie Członków w dniu 25 listopada 2015 roku. W skład Rady wchodzi: Przewodniczący, jeden Wiceprzewodniczący oraz 13 członków.
Przedstawiciele władzy publicznej ani żadnej pojedynczej grupy interesów nie posiadają więcej niż 49% praw głosu w podejmowaniu decyzji przez ten organ. 40% członków Rady zgodnie z przyjętymi założeniami jest przedstawicielami sektora rybackiego.
Reprezentatywność partnerów z poszczególnych sektorów w składzie osobowym Rady przedstawia się następująco:
1) sektor społeczny – 5 członków Rady tj. 33,3% składu Rady;
2) sektor gospodarczy – 6 członków Rady tj. 40% składu Rady, w tym 1 osoba poniżej 35 roku życia;
3) sektor publiczny – 4 członków Rady tj. 26,6% składu Rady, w tym jedna kobieta

Stowarzyszenie w ramach działań w latach 2009-2013 wypracowało i wdrożyło procedurę konsultacji zmian w LSR obejmującą sposób podania do wiadomości proponowanych zmian oraz zasady zgłaszania uwag przez zainteresowanych.

I.6. Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGR z podaniem sposobu ich uchwalania i aktualizacji oraz opisem głównych kwestii, które będą w nich zawarte

Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGR to: Statut; Regulamin Obrad Walnego Zebrania Członków (WZC); Regulamin Zarządu; Regulamin Organizacyjny Rady; Regulamin Komisji Rewizyjnej; Regulamin Pracy Biura;

Wspólnym celem działania wszystkich organów LGR Puszczy Sandomierskiej jest realizacja Lokalnej Strategii Rozwoju na obszarze działania 13 gmin: Kolbuszowa, Dzikowiec, Baranów Sandomierski, Nowa Dęba, Gorzyce, Grębów, Zaklików, Bojanów, Radomyśl nad Sanem, Zaleszany, Potok Wielki, Modliborzyce i Janów Lubelski.

Organem uprawnionym do uchwalenia Lokalnej Strategii Rozwoju jest Walne Zebranie Członków. Statut Stowarzyszenia „Lokalna Grupa Rybacka Puszczy Sandomierskiej" jest nadrzędnym dokumentem regulującym funkcjonowanie LGR. Określa zakres uregulowań zgodnie z ustawą prawo o stowarzyszeniach oraz ustawą o rozwoju lokalnym m. in. cele i zasady działania Stowarzyszenia, sprawy dotyczące członkostwa w szczególności sektorowość, określa władze Stowarzyszenia i zakres działania Walnego Zebrania Członków i innych organów Stowarzyszenia, określa majątek i gospodarkę finansową Stowarzyszenia. Wszystkie regulaminy określają skład organów, wskazują reprezentatywność organu, szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń, zasady podejmowania decyzji oraz sposób protokołowania posiedzeń. Regulaminy są uchwalane i zmieniane przez Walne Zebranie Członków, z wyłączeniem Regulaminu Organizacyjnego Biura, który uchwala i zmienia Zarząd LGR.

Regulamin Obrad WZC określa ponadto szczegółowe zasady podejmowania decyzji w sprawie składu, wyboru i odwoływania organów stowarzyszenia. Do wyłącznej właściwości WZC należą sprawy wymienione w Statucie Stowarzyszenia dotyczące jego kompetencji.

Regulamin Zarządu ponadto określa sposób reprezentowania Stowarzyszenia na zewnątrz, wskazuje uprawnienie zarządzania majątkiem, nadaje uprawnienia do przyjmowania nowych członków, daje umocowanie prawne w zakresie opracowywania projektu i realizację LSR, określa zakres nadzoru w stosunku do Prezesa Zarządu wynikający z prawa pracy oraz uprawnia do zatwierdzania regulaminu funkcjonowania Biura Stowarzyszenia.

Regulamin Organizacyjny Rady określa ponadto sposób wyboru operacji, które mają być realizowane w ramach opracowanej przez Stowarzyszenie Lokalnej Strategii Rozwoju w ramach Programu Operacyjnego „Rybactwo i Morze 2014-2020", określa organizację wewnętrzną i tryb pracy Rady, szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń Rady, reprezentatywność sektorową w składzie osobowym Rady, rozwiązania dotyczące wyłączenia z oceny operacji członków Rady, prowadzenia rejestru interesów, oraz sposób postępowania w przypadku wnoszenia protestów i odwołań.

Regulamin pracy biura LGR określa zasady naboru i zatrudniania pracowników, strukturę i opis stanowisk, sposób świadczenia bezpłatnego doradztwa, uprawnienia dyrektora Biura, zasady udostępniania informacji uwzględniające zasady bezpieczeństwa informacji i przetwarzania danych osobowych.

Rozdział II. Partycypacyjny charakter LSR

Celem realizowanych konsultacji społecznych było przede wszystkim zapewnienie mieszkańcom obszaru LGR w tym szczególnie przedstawicielom sektora rybackiego umożliwienie uczestniczenia w procesie przygotowania, opracowania i zatwierdzenia Lokalnej Strategii Rozwoju.

Realizowane w ramach partycypacji społecznej związanej z przygotowaniem LSR działania to także w przypadku prowadzonych prac:

- informowanie o planowanych działaniach,
- zebranie wniosków i uwag uczestników konsultacji społecznych, ich analiza oraz informacja zwrotna.

Przed rozpoczęciem działań związanych z opracowaniem Lokalnej Strategii Rozwoju Zarząd Stowarzyszenia po analizie potencjału obszaru działania LGR Puszczy Sandomierskiej podjął decyzje o poszerzeniu obszaru działania w celu zapewnienia lepszych warunków do wdrażania LSR w przyszłym okresie programowania. W wyniku tej decyzji nawiązano kontakt z Lokalna Grupą Rybacką „KARP Doliny Sanny" funkcjonującą na obszarze gmin Zaklików, Potok Wielki, Modliborzyce i Janów Lubelski. Wspomniana grupa pomimo braku dofinansowania ze środków PO RYBY 2007-2013 prowadziła nadal działalność w zakresie m.in. promocji karpia w formie imprez kulturalnych i zachęcania do spożycia ryb. W wyniku przeprowadzonych rozmów w pierwszym półroczu 2015 roku podjęliśmy decyzję o wspólnym aplikowaniu o środki na realizację LSR. W wyniku analizy rozwiązań formalno-prawnych Zarząd obydwu Stowarzyszeń podjął decyzję o przygotowaniu LSR w ramach funkcjonującego Stowarzyszenia „LGR Puszczy Sandomierskiej" i przystąpieniu gmin i członków LGR „KARP Doliny Sanny" do tego Stowarzyszenia. Dodatkowo propozycja udziału we wdrażaniu LSR została skierowana do rybaków i gmin z obszaru: Kolbuszowej, Gorzyc, Zaklikowa, Zaleszan, Radomyśla nad Sanem. Analiza kluczowych z punktu widzenia grup docelowych wykazała, ze największe znaczenie w sukcesie wdrażania LSR będzie miało znaczące zaangażowanie się przedstawicieli sektora rybackiego.

Proces realizowanych konsultacji społecznych związanych z opracowaniem LSR uwzględniał następujące elementy:

Informowanie o zmianie struktury obszarowej oraz pozyskanie członków z nowego obszaru działania LGR, zamiar przystąpienia LGR do opracowania LSR, otwarte zaproszenie do uczestnictwa w pracach nad LSR;
W ramach działań związanych z poszerzeniem Stowarzyszenia zorganizowaliśmy następujące spotkania:

- 17 sierpnia 2015 w Zaklikowie – z udziałem 18 przedstawicieli samorządów lokalnych oraz przedstawicieli Stowarzyszenia „KARP Doliny Sanny".
- wizyta studyjna 26 sierpnia 2015 roku - Na wniosek przedstawicieli sektora rybackiego ze Stowarzyszenia KARP Doliny Sanny zorganizowany został wyjazd studyjny dla przedstawicieli sektora rybackiego z nowego obszaru działania, którego celem było zaprezentowanie efektów wdrażania LSROR przez LGR Puszczy Sandomierskiej w latach 2007-2015. Wizyta studyjna obejmowała wizyty w Gospodarstwie Rybackim w Grębowie, Gospodarstwie Rolno-Rybackim w Knapach oraz Izbie Rybackiej w Wilczej Woli. Elementem wyjazdu było spotkanie informacyjne i warsztaty dotyczące zasad pracy nad LSR. W trakcie dyskusji omówiono zasady przygotowania LSR, harmonogram prac oraz ustalono zasady komunikacji opierające się o dotychczasowe sposoby komunikacji w Stowarzyszeniu „Karp Doliny Sanny" opierający się głównie na bezpośrednich spotkaniach.
- przekazywanie informacji zachęcających do przystępowania do Stowarzyszenia na wszystkich spotkaniach realizowanych w ramach opracowania LSR.

Badania ankietowe – obszary problemowe i kierunki rozwoju obszaru ↔ przeprowadzono badania ankietowe w formie wywiadów bezpośrednich z przedstawicielami podmiotów rybackich. Udział w badaniu wzięło 30 podmiotów rybackich spośród 36 zidentyfikowanych przed rozpoczęciem ankiety. Elementem ankiety były m.in. potencjał sektora rybackiego, główne problemy gospodarstw rybackich, formy sprzedaży, planowane cele w ramach LSR, grupy wymagające szczególnego wsparcia, formy komunikacji;
Przeprowadzenie badań w zakresie pożądanych do realizacji w ramach LSR przedsięwzięć ↔ przeprowadzono kolportaż kart pt. „Propozycja operacji" w trakcie spotkań związanych z opracowaniem LSR oraz za pośrednictwem stron internetowych (zgłoszono 88 propozycji operacji w terminie do 4 grudnia 2015r.). W związku z brakiem rozporządzeń doprecyzowujących zakres możliwych do realizacji operacji zdecydowano maksymalnie wydłużyć okres składania propozycji operacji;
Przeprowadzenie wywiadów indywidualnych związanych z pracami nad LSR ↔ w biurze LGR uruchomiono dyżury, w trakcie których udzielano informacji nt. LSR i realizowanych konsultacji. Konsultacje prowadzone też były w trakcie realizacji badań ankietowych adresowanych do przedstawicieli sektora rybackiego, ***działanie realizowane na każdym kluczowym etapie prac nad LSR***;
Organizacja spotkań informacyjno-konsultacyjnych na terenie wdrażania LSR. Celem spotkań było bezpośrednie przekazania mieszkańcom informacji o planowanych działaniach oraz uwarunkowaniach wdrażania PO Rybactwo i Morze 2014-2020, dokonanie wstępnej diagnozy obszaru wdrażania, omówienie sposobów komunikacji z mieszkańcami, oraz informowanie o możliwościach zgłaszania propozycji operacji dotyczących przygotowywanej LSR oraz doradztwa w tym zakresie. Przy okazji spotkań udostępniano także formularze umożliwiające zgłaszanie operacji oraz deklaracje członkostwa w Stowarzyszeniu LGR Puszczy Sandomierskiej. Spotkania odbyły się w następujących miejscowościach:

1. Gorzyce -termin spotkania: 25.08.2015, liczba uczestników 11 osób,
2. Radomyśl nad Sanem - termin spotkania: 27.08.2015, liczba uczestników 8 osób,
3. Kolbuszowa - termin spotkania: 1.08.2015, liczba uczestników 5 osób,
4. Bojanów - termin spotkania: 8.09.2015, liczba uczestników 13 osób,
5. Baranów Sandomierski - termin spotkania: 8.09.2015, liczba uczestników 20 osób,
6. Potoczek - termin spotkania: 9.09.2015, liczba uczestników 17 osób,
7. Dzikowiec - termin spotkania: 10.09.2015, liczba uczestników 13 osób,
8. Nowa Dęba - termin spotkania: 11.09.2015, liczba uczestników 5 osób,
9. Janów Lubelski - termin spotkania: 11.09.2015, liczba uczestników 5 osób,
10. Zaleszany: termin spotkania: 14.09.2015, liczba uczestników 8 osób,
11. Grębów - termin spotkania: 16.09.2015, liczba uczestników 13 osób,
12. Zaklików - termin spotkania: 18.09. 2015, liczba uczestników 9 osób,
13. Bojanów - termin spotkania: 2.11.2015, liczba uczestników 8 osób.

Łącznie w spotkaniach udział wzięło 135 osób. W wyniku przeprowadzonych spotkań udało się dotrzeć z informacją o planowanych działaniach do głównych grup zainteresowanych oraz dokonać wstępnej analizy obszaru w szczególności silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń.
Wyłonienie Zespołu Roboczego ds. opracowania LSR (informacja o tworzeniu grupy roboczej przekazana została na wszystkich spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych, które zostały przeprowadzone wcześniej). Zadania Grupy Roboczej to: uczestnictwo w opracowaniu LSR, zgłaszanie i opiniowanie zgłaszanych uwag, weryfikacja zgłaszanych uwag i propozycji zmian. Odbyły się trzy spotkania zespołu roboczego:

- Wilcza Wola – termin spotkania: 18 listopada 2015, liczba osób 39. W ramach pierwszego posiedzenia dokonano: analizy i doprecyzowania wstępnej wersji analizy SWOT oraz wybrano najbardziej istotne z

punktu widzenia LSR elementy SWOT, omówiono kluczowe problemy z punktu widzenia grup zagrożonych marginalizacją oraz wypracowano wytyczne do planu komunikacji. Zespół Roboczy dokonał weryfikacji wyników uzyskanych w trakcie spotkań w gminach na obszarze LGR oraz wykorzystał je w procesie opracowania analiz SWOT obszaru.

- Wilcza Wola – termin spotkania: 25 listopada 2015, liczba osób 40. W ramach posiedzenia omówiono propozycje dotyczące celów LSR oraz kryteriów wyboru operacji, określono zasady dotyczące innowacyjności operacji oraz doprecyzowano zakres grup zagrożonych marginalizacją. Zespół Roboczy dokonał weryfikacji efektów konsultacji w zakresie określenia grup zagrożonych wykluczeniem oraz kryteriów wyboru operacji.
- Potoczek – termin spotkania: 7 grudnia 2015, liczba osób 31. W ramach posiedzenia dokonano zatwierdzenia oraz skierowano do dalszych konsultacji propozycję karty oceny operacji, plan komunikacji, zasady monitoring i ewaluacji LSR. Zaproponowano też podział środków w ramach poszczególnych celów LSR. Zespół Roboczy dokonał weryfikacji wyników konsultacji obejmujących składanie propozycji operacji i dostosował propozycje podziału budżetu w ramach LSR zgodnie ze zgłoszonymi pomysłami.

Organizacja konsultacji dotyczących przygotowania LSR:

- Tarnobrzeg (termin konsultacji: 23.11.2015, liczba uczestników 18 osób). Spotkanie konsultacyjne adresowane do przedstawicieli kół i organizacji wędkarskich. Spotkanie dotyczyło: celów, wskaźników i planu działań w ramach LSR, planu komunikacji w ramach LSR, zasad wyboru operacji w ramach LSR i kryteriów wyboru.
- Potoczek (termin konsultacji: 30.11.2015, liczba uczestników 11 osób). Spotkanie dotyczyło: celów, wskaźników i planu działań w ramach LSR, planu komunikacji w ramach LSR, zasad wyboru operacji w ramach LSR i kryteriów wyboru, planu działań w zakresie monitoringu i ewaluacji LSR.

Prowadzenie mailingu na każdym kluczowym etapie tworzenia LSR. Każdorazowo biuro LGR przekazywało wiadomości do ok. 130 osób.

Zamieszczanie informacji na stronie internetowej LGR dot. realizowanych działań, oraz udostępniania informacji społeczności lokalnej – działanie realizowane na każdym kluczowym etapie tworzenia LSR.

Opracowując Lokalną Strategię Rozwoju jak to wyżej zaprezentowano wykorzystano następujące partycypacyjne metody konsultacji społecznych:

Etap	Zastosowane metody partycypacji
Diagnoza i analiza SWOT	1. Badania ankietowe. 2. Przyjmowanie kart operacji. 3. Spotkania w Gminach obszaru LGR. 4. Upowszechnianie informacji za pośrednictwem stron internetowych. 5. Mailing - biuro LGR przekazywało wiadomości do osób które udostępniły swoje adresy w celu informowania ich o działalności LGR.
Cele i wskaźniki oraz opracowanie planu działania	1. Badania ankietowe. 2. Upowszechnianie informacji za pośrednictwem stron internetowych. 3. Mailing - biuro LGR przekazywało wiadomości do osób które udostępniły swoje adresy w celu informowania ich o działalności LGR. 4. Spotkanie Zespołu Roboczego ds. przygotowanie LSR. 5. Spotkania konsultacyjne.
Zasady wyboru operacji i ustalenie kryteriów wyboru.	1. Badania ankietowe. 2. Upowszechnianie informacji za pośrednictwem strony internetowej. 3. Spotkanie Zespołu Roboczego ds. przygotowanie LSR . 4. Mailing - biuro LGR przekazywało wiadomości do osób które udostępniły swoje adresy w celu informowania ich o działalności LGR. 5. Spotkania konsultacyjne z mieszkańcami obszaru.
Opracowanie zasad monitorowania i ewaluacji.	1. Upowszechnianie informacji za pośrednictwem strony internetowej. 2. Spotkanie Zespołu Roboczego ds. przygotowanie LSR 3. Mailing - biuro LGR przekazywało wiadomości do osób które udostępniły swoje adresy w celu informowania ich o działalności LGR. 4. Spotkania konsultacyjne z mieszkańcami obszaru.
Przygotowanie planu komunikacyjnego w odniesieniu do realizacji LSR.	1. Badania ankietowe. 2. Upowszechnianie informacji za pośrednictwem strony internetowej. 3. Spotkanie Zespołu Roboczego ds. przygotowanie LSR . 4. Mailing - biuro LGR przekazywało wiadomości do osób które udostępniły swoje adresy w celu informowania ich o działalności LGR. 5. Spotkania konsultacyjne z mieszkańcami obszaru.

Równolegle do prac związanych z opracowaniem LSR realizowane były działania związane z poszerzeniem listy członków oraz **zwiększeniem reprezentatywności organów decyzyjnych LGR** z myślą o przedstawicielach nowego obszaru działania. Do października 2015 Stowarzyszenie liczyło 86 członków. W wyniku realizowanych działań informacyjnych do Stowarzyszenia przystąpiło 47 nowych członków i 8 samorządów. Na zaproszenie władz LGR odpowiedziały samorządy gmin Janów Lubelski, Modliborzyce, Potok Wielki, Kolbuszowa, Zaklików, Zaleszany, Gorzyce, Radomyśl nad Sanem, które w dniu 5 listopada 2015 zostały przyjęte do Stowarzyszenia. Nowy obszar działania znajduje się na terenie dwóch województw tj. podkarpackiego i częściowo lubelskiego i tworzy go 13 samorządów: Nowa Dęba, Bojanów, Baranów Sandomierski, Dzikowiec, Grębów, Janów Lubelski, Modliborzyce, Potok Wielki, Kolbuszowa, Zaklików, Zaleszany, Gorzyce, Radomyśl nad Sanem. Obecnie Stowarzyszenie liczy 117 członków: sektor publiczny - 14 członków, sektor społeczny 77 członków w tym 8 stowarzyszeń, sektor gospodarczy - 26 członków, w tym 25 przedstawicieli sektora rybackiego.
Do LGR wstąpiły nowe podmioty: sektor publiczny: 8 gmin i Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Potoczku, 17 reprezentantów sektora rybackiego, 29 - przedstawicieli sektora społecznego, w tym 5 stowarzyszeń.
W trakcie Walnego Zebrania Członków LGR dnia 25 listopada 2015 dokonano wyboru 15 członków Rady LGR – w skład Rady weszło 7 członków z dawnego obszaru działania LGR oraz 8 osób prowadzących działalność na terenie gmin, które przystąpiły do LGR. W skład Rady wybrane zostały 2 kobiety oraz dwie osoby poniżej 35 roku życia. W celu zapewnienie reprezentatywności władz Stowarzyszenia Zarząd LGR złożył rezygnację i przeprowadzone zostały ponowne wybory. W wyniku przeprowadzonych wyborów do Zarządu LGR wybrano 3 osoby z dawnego terenu działania LGR oraz 4 osoby związane z nowymi gminami. W skład Zarządu wchodzi 4 osoby związane z administracją publiczną, 2 osoby prowadzące działalność rybacką. W skład Zarządu wchodzi jedna kobieta.
W wyniku wyborów uzupełniających do Komisji Rewizyjnej wybrana została dodatkowa osoba z terenu nowych gmin, które przystąpiły do Stowarzyszenia.

W trakcie realizowanych konsultacji społecznych przyjęto następujące kryteria, których brak akceptacji powodował odrzucenie propozycji przedsięwzięć lub uwag (działania realizowane w trybie ciągłym na każdym kluczowym etapie tworzenia LSR):

- brak powiązania z diagnozą obszaru i analizą SWOT;
- przedsięwzięcie nie realizuje celów inicjatywy LEADER określonych w PO Rybactwo i Morze 2014-2020
- przedsięwzięcie nie jest zgodne z obowiązującymi przepisami prawa krajowego i UE;
- przedsięwzięcie w sposób negatywny wpływa na środowisko lub w sposób istotny narusza zasoby przyrodnicze obszaru LGR;
- przedsięwzięcie nie jest możliwe do wykonania w okresie wdrażania LSR,
- przedsięwzięcie nie jest zgodne z przepisami prawa miejscowego m.in.: uchwałami Rad Sołeckich, Osiedlowych lub Gminnych;

Wszystkie ww. działania wraz z finalnym opracowaniem LSR zostały przeprowadzone przez personel zatrudniony w biurze LGR oraz osoby, które zgłosiły się do zespołu roboczego ds. opracowania LSR.

Rozdział III. Diagnoza – opis obszaru i ludność

Określenie grup szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji strategii

W ramach prac nad opracowaniem strategii podczas spotkania Zespołu Roboczego ds. opracowania LSR dnia 25.11.2015 wśród grup związanych z sektorem rybackim wymagających szczególnego wsparcia wskazano :
- domowników w gospodarstwach rybackich. Zgodnie z przeprowadzonym badaniem potencjału sektora rybackiego zdecydowana większość gospodarstw na obszarze LGR opiera się na pracy członków rodzin w formie samozatrudnienia (51 osób zatrudnionych w 29 podmiotach rybackich). Domownicy w gospodarstwach rybackich zamieszkują najczęściej w pobliżu stawów, w związku z czym mają utrudniony dostęp do oferty społecznej, kulturalnej oraz rynku pracy. Wieloletnie zatrudnienie w gospodarstwach rybackich powoduje, że osoby te mogą mieć problemy z podjęciem innych form zatrudnienia. Jednocześnie posiadane kontakty i doświadczenia w sposób szczególny mogą zostać wykorzystane przy rozwijaniu działalności rybackiej jak i pozarybackiej na obszarze LGR. Wśród czynników powodującą gorszy status tych osób można określić: miejsce zamieszkania, gorszy dostęp do technologii informatycznych. Wśród ankietowanych 14 na 30 właścicieli gospodarstw rybackich nie wyraża zapotrzebowania na kontakt pocztą elektroniczną, zaledwie 3 osoby zainteresowane były profilami społecznościowymi. Dodatkowym problemem jest zapewnienie kontynuacji działalności i przejmowanie gospodarstw przez osoby młode. Zgodnie z badaniami przeprowadzonymi na potrzeby Strategii KARP 2020 w przypadku osób zarządzających gospodarstwami karpiowymi osoby w wieku powyżej 50 roku życia stanowią 49,7%. *„Tak ukształtowana struktura wiekowa świadczy o braku dopływu młodych osób do pracy w gospodarce stawowej i postępującemu procesowi zaburzenia struktury wiekowej, zarówno pracowników, jak i kadry kierowniczej na rzecz coraz większego udziału osób starszych stanowi to jedno z największych zagrożeń potencjału rozwojowego gospodarki*

stawowej (str. 228)" Wg ankiety skierowanej do przedstawicieli sektora rybackiego 12 z 30 przedstawicieli sektora widzi celowość objęcia wsparciem domowników w gospodarstwach rybackich.

- pracownicy sezonowi zatrudnieni w gospodarstwach rybackich– ze względu na okresowe zatrudnienie, na taką formę pracy decydują się przeważnie osoby pozbawione stabilnych źródeł dochodów. Najczęściej są to osoby zamieszkujące w bezpośrednim sąsiedztwie stawów hodowlanych o dużym doświadczeniu w pracy w gospodarstwach rybackich. Zgodnie z danymi wynikającymi z analiz kwestionariusz RRW za rok 2014 zatrudnienie sezonowe przy produkcji rybackiej stawowej wynosiło 1684 osób w stosunku do 2995 osób zatrudnionych na stałe. Zatrudnienie sezonowe stanowiło zatem 56% zatrudnionych na stałe. Na obszarze LGR zatrudnienie sezonowe w stosunku do zatrudnionych ogółem wynosi 31%. Zgodnie z „Analizą zasobów pomocy społecznej w województwie podkarpackim za rok 2013" *w dalszym ciągu utrzymuje się wysoka dysproporcja pomiędzy popytem a podażą ofert pracy, co powoduje wzrost poziomu bezrobocia. Rynek pracy nie oferuje stałych miejsc pracy, dlatego znaczna grupa bezrobotnych po raz kolejny powraca do ewidencji urzędów pracy po krótkotrwałym i sezonowym zatrudnieniu.* Dodatkowo pracownicy sezonowi zarejestrowani w KRUS nie są zainteresowani podejmowaniem zatrudnienia na podstawie umów cywilno-prawnych, co wiąże się z natychmiastowym wyrejestrowaniem z KRUS. Może to powodować negatywne zjawiska w postaci zatrudniania nie tyle na „umowach śmieciowych", ale bez jakiejkolwiek umowy. Bardzo negatywnie wpływa to na przyszłe świadczenia zabezpieczenia społecznego w tej grupie.

- mieszkańcy obszarów związanych z produkcją rybacką:

W trakcie spotkań Zespołu Roboczego zgłoszono potrzebę skierowania działań do mieszkańców wsi sąsiadujących z dawnymi osiedlami dla pracowników Państwowych Gospodarstw Rybackich. Mieszkańcy dawnych osiedli popegeerowskich w świetle badań mają utrudniony dostęp do rynku pracy powiązany z utrudnieniami komunikacyjnymi na terenach wiejskich. Dodatkowo częściej podejmują działalność nierejestrowaną chcąc zachować świadczenia społeczne. Są to przeważnie prace nie wymagające kwalifikacji „Rynki pracy na obszarach popegeerowskich" Raport z badań 2008. W wyniku przeprowadzonych analiz stwierdzono, że osiedla takie znajdowały się w miejscowościach: Potoczek, Świdry (Gmina Potok Wielki), Kolonia Zamek (Gmina Modliborzyce), Grębów (Grębów), Buda Stalowska – będąca częścią sołectwa Alfredówka (Gmina Nowa Dęba), Kolbuszowa. Dodatkowym kryterium pogarszającym warunki zamieszkania i dostępu do rynku pracy jest zamieszkiwania w małych miejscowościach o utrudnionym dostępie do rynku pracy i usług społecznych. Ze względu na brak możliwości adresowania wsparcia do osób szczególnie wymagających, zdecydowano skierować wsparcie do grupy osób mieszkających w miejscowościach związanych z produkcją rybacką. Wsparciem objęto zostaną osoby spełniające łącznie dwa kryteria:

1) zamieszkujące miejscowości: Maliniec, Osówek, Potoczek (Gmina Potok Wielki), Momoty Górne (Gmina Janów Lubelski),Gwizdów, Ciechocin, Stojeszyn Pierwszy, Stojeszyn Drugi, Brzeziny, Słupie, Modliborzyce, Wierzchowiska Pierwsze, Kolonia Zamek (Gmina Modliborzyce) Dąbrowa, Łysaków, Gielnia, Zaklików, Antoniówka, Lipa (Gmina Zaklików),Grębów, Alfredówka (Gmina Nowa Dęba), Wilcza Wola (Gmina Dzikowiec), Durdy (Gmina Baranów Sandomierski) Kolbuszowa, Kłapówka, Werynia (Gmina Kolbuszowa).

2) pozostający bez pracy lub zameldowani na stałe w miejscowościach o liczbie mieszkańców poniżej średniej wielkości miejscowości na obszarze LGR.

III.1 Opis obszaru

Obszar LGR obejmuj 13 gmin, które zamieszkuje wg danych z 2013 roku 148 133 osoby. Łącznie miasta na obszarze LGR na dzień 31.12.2013 roku zamieszkiwało 34 425 osób. Największymi ośrodkami miejskimi są Janów Lubelski (12 092 os.), Nowa Dęba (11 507 os.), Kolbuszowa (9329), Baranów Sandomierski (1497 os.). Współczynnik urbanizacji dla obszaru wynosił w 2013 roku 23,2% i był niższy niż wskaźnik urbanizacji województwa podkarpackie (41,25%) i lubelskiego (46,25%). W bezpośrednim sąsiedztwie obszaru zlokalizowane są większe ośrodki miejskie tj. Stalowa Wola (63 692 os.), Tarnobrzeg (48217 os.), Sandomierz (24 552 os.). Południowa część obszaru LGR znajduje się w obszarze oddziaływania funkcjonalnego miast Rzeszów (183 108 os.) i Mielec (61 096 osób). Gęstość zaludnienia obszaru LGR wynosi 80,3 osoby na km^2 i jest niższa od średniej dla województwa podkarpackiego (119os km^2). Prognoza liczby ludności GUS przewiduje że w powiatach objętych LSR liczba mieszkańców spadnie średnio o 22% do 2050 roku. Największa skala spadku liczby ludności przewidywana jest w powiatach stalowowolskim (26,2%) i janowskim (25,8%). Najmniejszy spadek liczby mieszkańców przewidywany jest w powiecie kolbuszowskim (13,3%).

Tabela 2: Ludność obszaru LGR wg grup aktywności ekonomicznej – stan na koniec 2014 roku

Lp.	Nazwa gminy objętej LSR	Ludność w wieku przedprodukcyjnym	Ludność w wieku produkcyjnym	Ludność w wieku poprodukcyjnym	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
1.	Dzikowiec	19,8%	64,5%	15,7%	55
2.	Baranów Sandomierski	18,0%	63,8%	18,1%	57
3.	Bojanów	20,2%	65,3%	14,4%	53
4.	Grębów	19,7%	62,7%	17,6%	59
5.	Nowa Dęba	16,4%	65,0%	18,6%	54
6.	Gorzyce	18,7%	65,0%	16,3%	54
7.	Kolbuszowa	18,4%	64,6%	17,0%	55
8.	Modliborzyce	17,9%	62,9%	19,3%	59
9.	Potok Wielki	19,7%	61,6%	18,7%	62
10.	Zaklików	17,3%	63,2%	19,5%	58
11.	Zaleszany	19,0%	63,2%	17,8%	58
12.	Radomyśl nad Sanem	18,4%	63,3%	18,2%	58
13.	Janów Lubelski	18,0%	64,4%	17,6%	55
RAZEM		18,3%	64,1%	17,6%	56

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bank Danych Lokalnych GUS

Analiza struktury ludności pod kątem grup aktywności ekonomicznej wykazuje, że w 2014 roku najkorzystniejszą sytuację jeśli chodzi o strukturę ludności w wieku produkcyjnym miały gminy: Bojanów, Gorzyce, Nowa Dęba, Dzikowiec, Kolbuszowa, Janów Lubelski. Największy udział ludności w wieku przedprodukcyjnym miały gminy Bojanów, Dzikowiec, Gorzyce, Kolbuszowa, Radomyśl nad Sanem. Największy udział osób w wieku poprodukcyjnym miały Gminy: Zaklików, Modliborzyce, Potok Wielki, Nowa Dęba, Radomyśl nad Sanem, Baranów Sandomierski. Dane z roku 2014 wskazują na pojawiający się w niektórych Gminach problem związany z wzrastającą liczbą osób w wieku poprodukcyjnym szczególnie widoczny w Gminach Zaklików, Modliborzyce, Potok Wielki, Nowa Dęba, Radomyśl nad Sanem, Baranów Sandomierski.

Tabela 3: Przyrost naturalny i migracje na obszarze LGR – stan na koniec 2014 roku

Lp.	Nazwa gminy objętej LSR	Przyrost naturalny na 1000 ludności	Saldo migracji
1.	Dzikowiec	-1,8	3
2.	Baranów Sandomierski	-0,2	-31
3.	Bojanów	0	13
4.	Grębów	-4,7	43
5.	Nowa Dęba	-3,7	-47
6.	Gorzyce	3,9	-84
7.	Kolbuszowa	3,0	-109
8.	Modliborzyce	-2,5	-33
9.	Potok Wielki	-3,1	-8
10.	Zaklików	-2,5	2
11.	Zaleszany	-3,1	21
12.	Radomyśl nad Sanem	-0,5	-4
13.	Janów Lubelski	0,2	-70

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Analizując saldo migracji i przyrost naturalny zwrócić można uwagę na duże saldo migracji z obszaru LGR. Tendencja ta nie dotyczy tylko gmin Grębów, Zaleszany i Bojanów sąsiadujących bezpośrednio ze Stalową Wolą i dzięki temu przyciągających mieszkańców poszukujących korzystnych warunków zamieszkiwania w sąsiedztwie miasta. Najtrudniejsza sytuacja pod kątem migracji występuje w gminach miejsko - wiejskich oraz o wysokiej gęstości zaludnienia, co może być związane z odpływem ludzi do większych ośrodków miejskich i za granicę.

III.2. Sieć osadnicza

W układzie osadniczym obszaru LGR można wyróżnić główne miasta tj. Janów Lubelski, Nową Dębę, Kolbuszową, Baranów Sandomierski, Zaklików, Modliborzyce. Ponadto na terenie wyróżnić możemy miejscowości o miejskim układzie przestrzennym zlokalizowane przy zakładach przemysłowych. Są to: Skopanie (Gmina Baranów Sandomierski) i Gorzyce. Najniższą gęstością zaludnienia charakteryzują się gminy typowo wiejskie: Bojanów, Modliborzyce, Potok Wielki, Zaklików (poniżej 50 osób na 1km^2). Najgęściej zaludnionymi gminami na obszarze LGR są: Gorzyce, Kolbuszowa, Nowa Dęba, Zaleszany (ponad 100 osób na 1km^2). Duże zaludnienia na terenie Gmin Gorzyce i Zaleszany związane jest z ich korzystnym położeniem pomiędzy miastami Stalowa Wola i Sandomierz. Najrzadziej zaludnione są gminy o typowo wiejskim charakterze na terenie których występują zwarte kompleksy leśne. Analizując liczbę sołectw i rozmieszczenie ludności na terenach wiejskich można zauważyć, że największe rozproszenie ludności wiejskiej występują na terenach gmin Potok Wielki, Modliborzyce, Janów Lubelski, Radomyśl nad Sanem, Zaklików i Bojanów. Duże rozproszenia mieszkańców utrudnia zaspokajanie podstawowych potrzeb oraz generuje znaczące obciążenia dla gmin związane z zapewnieniem usług społecznych. Przekłada się także na dostęp do rynku pracy oraz gorsze warunki dla rozwijania działalności gospodarczej. Dodatkowym elementem utrudniającym funkcjonowanie podmiotów na obszarze LGR jest peryferyjne położenie w stosunku do centrum poszczególnych województw. Gminy Radomyśl nad Sanem, Zaklików, Potok Wielki, Modliborzyce, Janów Lubelski są skrajnymi gminami w stosunku do miast wojewódzkich.

Tabela 4: Liczba ludności obszaru LGR wg miejsca zamieszkania na koniec 2013 roku

Lp.	Nazwa gminy objętej LSR	Ludność w stan na koniec 2013	Ludność w miastach stan na koniec 2013	Ludność na terenach wiejskich stan na koniec 2013	Ilość sołectw w gminie	Przeciętna liczba mieszkańców w sołectwie
1.	Dzikowiec	6509	0	6509	8	813,6
2.	Baranów Sandomierski	12051	1497	10554	14	753,9
3.	Bojanów	7482	0	7482	13	575,5
4.	Grębów	9852	0	9852	9	1094,7
5.	Nowa Dęba	18551	11507	7044	6	1174,0
6.	Gorzyce	13464	0	13464	8	1683,0
7.	Kolbuszowa	24997	9329	15668	14	1119,1
8.	Modliborzyce	7126	0	7126	24	296,9
9.	Potok Wielki	4819	0	4819	17	283,5
10.	Zaklików	8709	0	8709	16	544,3
11.	Zaleszany	10904	0	10904	13	838,8
12.	Radomyśl nad Sanem	7397	0	7397	16	462,3
13.	Janów Lubelski	16272	12092	4180	11	380,0
RAZEM		148133	34425	113708	169	673

Źródło: Zestawienie własne na podstawie Bank Danych Lokalnych, dane dla 2013 roku.

Analiza liczby miejscowości wskazuje na duże zróżnicowanie w rozproszeniu sieci osadniczej. Najbardziej rozproszoną sieć osadniczą mają gminy: Potok Wieki, Modliborzyce, Janów Lubelski, Zaklików, Bojanów. Rozproszenie sieci osadniczej przekłada się na dostęp do podstawowych usług oraz co szczególnie ważne do rynku pracy. Dlatego można uznać miejsce zamieszkania za czynnik powodujący zagrożenie marginalizacją nie tylko pod kątem finansowym, ale też zaburzenia relacji społecznych, dostępu do życia społecznego, kulturalnego i publicznego.

III.3.Warunki przyrodniczo-geograficzne obszaru LGR

Pod względem geograficznym obszar objęty działaniem LGR leży na pograniczu dwóch mezoregionów: południowo – zachodniej części Wyżyny Lubelskiej zwanej Wzniesieniami Urzędowskimi i północnej części Równiny Biłgorajskiej oraz stanowi północną część Kotliny Sandomierskiej w obrębie mezoregionu - Równiny Tarnobrzeskiej, częściowo Niziny Nadwiślańskiej i częściowo Płaskowyżu Kolbuszowskiego. Na ukształtowanie terenu LGR ma wpływ budowa geologiczna. Ponieważ teren ten leży na pograniczu dwóch jednostek geologicznych Synklinorium Brzeżnego (Niecki Lubelskiej) i mioceńskiego Zapadliska Podkarpackiego charakteryzuje się zróżnicowaniem geologicznym. Od strony południowej wypełniony jest utworami jurajskimi, trzeciorzędowymi i czwartorzędowymi, natomiast od strony północnej występują osady kredowe, trzeciorzędu i czwartorzędu. Osady kredowe charakteryzują się dużą miąższością (od 2 do 55m) i występują pod warstwą lessu i piaszczysto-gliniastych utworów czwartorzędu i poniżej utworów trzeciorzędowych. Największe miąższości lessów dochodzą do 20 m. Równinę Tarnobrzeską budują piaski rzeczne, rzeczno-lodowcowe i eoliczne, na których rozwinęły się wydmy. Typowymi dla krajobrazu tej równiny są szerokie

i płaskie doliny rzek, pokryte połaciami starorzeczy, mokradeł i łąk - stanowiące pozostałości istniejących tu niegdyś bagien i błot. Rzeźba terenu jest płaskorówninna. Nizinę Nadwiślańską stanowi szeroka dolina Wisły biegnąca wzdłuż zachodniej granicy Kotliny Sandomierskiej. Wypełniają ją czwartorzędowe osady rzeczne o znacznej miąższości (do kilkudziesięciu metrów). W dolinach rzecznych utwory czwartorzędu występują najczęściej w postaci mułków, torfów i utworów piaszczysto-mułkowych. Płaskowyż Kolbuszowski również zbudowany jest z piasków rzecznych, tworzących kompleksy wydmowe. Wzniesienie obszaru ponad poziomem morza wynosi 150 do 200 m, miejscami dochodzi nawet do 269 m n.p.m., przy ujściu Sanu do Wisły jest tylko 136 m n.p.m. Urozmaicona powierzchnia wynika ze styku opisanych tu dwóch jednostek geologicznych. Powierzchnię tą porastają w dużej mierze lasy – na terenie Kotliny Sandomierskiej są to pozostałości dawnej Puszczy Sandomierskiej, od strony wschodniej obszaru – Puszcza Solska, zaś północna część obszaru stanowiąca fragment Wyżyny Lubelskiej jest mozaiką pól uprawnych, zakrzaczonych wąwozów i remiz polnych. Znaczna lesistość obszaru oraz przepływające przez obszar rzeki – Wisła oraz San (korytarze ekologiczne) sprzyjają bogactwu występowania fauny i flory. Występują tu niemalże wszystkie gatunki zwierząt i ptaków, zaś fragmenty obszaru stanowią w wielu przypadkach naturalną ostoję gatunków unikatowych i prawem chronionych. Licznie występujące tu dopływy Sanu oraz Wisły, źródła naturalne wód oraz mniejsze cieki wodne, starorzecza i wyrobiska pokopalniane spowodowały, że na obszarze tym występuje mnogość zasobów wodnych – zarówno tych naturalnych jak i sztucznych. Sztuczne zbiorniki wodne – w tym stawy gospodarstw rybackich – zasilane są czystą, źródlaną wodą, która dopływa do nich ciekami i małymi rzeczkami. Nachylenie terenu pozwala na nawadniający system przepływowy, dzięki któremu można osuszać stawy w okresach odłowów. Obszar LGR charakteryzuje się słabą jakością gleb pod kątem rolniczym, wyjątkiem są tutaj północne części gmin Potok Wielki, Modliborzyce i Janów Lubelski oraz tereny wzdłuż rzek Wisła i San.

III.4. Komunikacja

Przez teren działania LGR przebiegają droga krajowa nr 9, 77, 19,74 oraz drogi wojewódzkie nr 985, 854, 855, 856, 857, 861, 871, 872, 985. Średnie dobowe natężenie ruchu na drogach krajowych na obszarze LGR w 2010 roku wynosiło: na drodze krajowej nr 9 -od 7178 do 13148 pojazdów, na drodze krajowej nr 77 – od 6073 do 8928 pojazdów, na drodze nr 19 od 6673 do 7447 pojazdów. Przez obszar LGR planowana jest budowa drogi ekspresowej S74 Opatów – Nisko oraz budowana jest droga S19 Rzeszów - Lublin. Inwestycje te znacznie wpłyną na dostępność komunikacyjną obszarów LGR. Węzeł kolejowy w pobliskim Rozwadowie posiada bezpośrednie połączenie z Rzeszowem, Tarnobrzegiem, Lublinem, Warszawą, Przeworskiem, Zamościem i Bydgoszczą. Przez obszar działania LGR przebiega Linia Hutnicza Szerokotorowa, łącząca Ukrainę z Katowicami, która z uwagi na możliwość prowadzenia wzmożonego ruchu towarowego przyczynia się do podnoszenia atrakcyjności inwestycyjnej prezentowanego obszaru. Najbliższe porty lotnicze znajdują się w Rzeszowie–Jasionce oraz Świdniku. W miejscowości Turbia (gmina Zaleszany) zlokalizowane jest lotnisko sportowe.

III.5. Bezrobocie i rynek pracy

Skala zjawiska bezrobocia w powiatach objętych LSR w 2013 roku wynosiła w poszczególnych powiatach: tarnobrzeski 14,5%, stalowowolski 14,9%, kolbuszowski 16,9%, janowski 15,3%. Średnia stopa bezrobocia w tym okresie dla województwa podkarpackiego wynosiła 16,3% , a dla województwa lubelskiego 14,4%. Z wyjątkiem powiatu kolbuszowskiego przeciętne bezrobocie było niższe niż średnia wojewódzka.

Tabela 5: Bezrobocie na terenie LGR Puszczy Sandomierskiej – stan na koniec 2013 roku

Lp.	Nazwa gminy objętej LSR	Liczba osób pozostających bez pracy (31.12.2013)	Liczba osób w wieku produkcyjnym (31.12.2013)	Liczba osób bez pracy w stosunku do osób w wieku produkcyjnym
1.	Dzikowiec	406	4172	0,097
2.	Baranów Sandomierski	656	7 653	0,086
3.	Bojanów	504	4 830	0,104
4.	Grębów	754	6 121	0,123
5.	Nowa Dęba	1 139	12 089	0,094
6.	Gorzyce	744	8 890	0,084
7.	Kolbuszowa	1615	16217	0,100
8.	Modliborzyce	609	4467	0,136
9.	Potok Wielki	373	2968	0,126
10.	Zaklików	737	5 503	0,134
11.	Zaleszany	722	6 879	0,105
12.	Radomyśl nad Sanem	514	4671	0,110
13.	Janów Lubelski	1512	10562	0,143
RAZEM		**10285**	**95022**	**0,108**

Na terenie objętym LSR na koniec 2013 roku bez pracy pozostawało 10 285 osób. W stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym najkorzystniej wyglądała sytuacja w gminach: Gorzyce, Baranów Sandomierski, Nowa Dęba, Dzikowiec. Najgorsza sytuacja miała miejsce w gminach: Janów Lubelski, Modliborzyce, Zaklików, Potok Wielki i Grębów.

Liczba osób bezrobotnych w województwie podkarpackim na koniec 2013 roku wynosiła 154 216 osób. Liczba osób w wieku produkcyjnym w tym samym okresie wynosiła 1 355 579 osób. Stosunek liczby osób bezrobotnych do liczby osób w wieku produkcyjnym wynosił 0,1137. **Taki sam stosunek dla obszaru LGR jest niższy i wynosi 0,1082** (wg danych Banku Danych GUS)

III.5.1. Charakterystyka bezrobocia

W strukturze osób bezrobotnych w szczególnie trudnej sytuacji znajdują się osoby długotrwale bezrobotne, w wieku powyżej 50 lat oraz w wieku do 25 lat.

Tabela 6: Bezrobotni zarejestrowanie wg grup stan na koniec 2013 roku

Gmina	Zarejestrowani bezrobotni:					
	ogółem	kobiety	mężczyźni	do 25 roku życia	powyżej 50 roku życia	długotrwale bezrobotni
Janów Lub.	1512	44,38%	55,62%	18,65%	21,96%	29,70%
Modliborzyce	609	44,17%	55,83%	24,96%	18,88%	32,84%
Potok Wielki	373	47,18%	52,82%	29,49%	13,94%	34,32%
Baranów Sandomierski	656	52,13%	47,87%	20,27%	20,58%	54,88%
Gorzyce	744	59,14%	40,86%	21,37%	18,41%	56,72%
Grębów	754	55,04%	44,96%	23,87%	15,92%	56,23%
Nowa Dęba	1139	49,08%	50,92%	19,14%	21,33%	55,31%
Bojanów	504	49,01%	50,99%	27,18%	18,25%	61,31%
Radomyśl nad Sanem	514	52,33%	47,67%	28,40%	20,23%	56,42%
Zaklików	737	51,97%	48,03%	25,24%	18,59%	58,62%
Zaleszany	722	49,58%	50,42%	21,47%	19,11%	53,46%
Dzikowiec	406	47,29%	52,71%	29,56%	13,05%	55,42%
Kolbuszowa	1615	48,30%	51,70%	21,73%	20,31%	56,97%
RAZEM	**10285**	**49,60%**	**50,40%**	**17,36%**	**14,46%**	**50,32%**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP

Udział osób długotrwale bezrobotnych największy był w gminie Bojanów gdzie wynosił ponad 61%. Ogólnie ponad połowa osób zarejestrowanych jako bezrobotne pozostaje bez pracy ponad 12 m-cy. Bezrobocie w grupie powyżej 50 lat kształtuje się średnio na poziomie 14,46%. Na terenie Gminy Gorzyce zauważyć można wysokie bezrobocie w grupie kobiet, co może mieć związek ze strukturą zatrudnienia w lokalnych firmach.

III.5.2. Osoby korzystające z pomocy społecznej.

Duża część mieszkańców korzysta z opieki społecznej za pośrednictwem gminnych ośrodków pomocy społecznej.

Tabela 7: Liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną stan na koniec 2014 roku

Gmina	Osoby w gospodarstwach domowych korzystające z pomocy społecznej		Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego	
	2009	2014	2009	2014
	osoba	osoba	gospodarstwo	gospodarstwo
Dzikowiec	1000	969	241	244
Baranów Sandomierski	1627	1438	415	412
Bojanów	1202	998	283	270
Grębów	875	983	247	318
Nowa Dęba	2390	1959	832	780
Gorzyce	949	911	278	291
Kolbuszowa	2613	2306	894	759
Modliborzyce	1049	581	286	196
Potok Wielki	1027	747	276	219
Zaklików	1844	1349	595	455
Zaleszany	898	834	334	319
Radomyśl nad Sanem	1653	1086	476	314
Janów Lubelski	1643	1647	576	647
RAZEM	**18770**	**15808**	**5733**	**5224**

Źródło: Zestawienie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych GUS

Pomocą społeczną objętych było w 2014 roku 5224 gospodarstw i 15808 osób. W porównaniu z rokiem 2009 liczba osób korzystających z pomocy społecznej zmniejszyła się. Łącznie z pomocy społecznej korzystało ponad 10% mieszkańców obszaru LGR. Istotnym problemem jest długotrwałe korzystania ze świadczeń pomocy społecznej przez dużą liczbę rodzin.

III.6. Główne obszary działalności gospodarczej

Na terenie LGR funkcjonuje 9963 podmioty zarejestrowane w rejestrze REGON. Działalność gospodarczą prowadzi 7734 mieszkańców. Większość podmiotów gospodarczych koncentruje się w większych ośrodkach i obszarach o wysokiej gęstości zaludnienia. Podobnie wygląda sytuacja w zakresie osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą.

Tabela 8: Pracujący i podmioty gospodarcze na obszarze LGR – stan na koniec 2014 roku.

Lp.	Nazwa gminy objętej LSR	Pracujący na 1000 ludności	Pracujący ogółem	Podmioty w rejestrze REGON	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców
1.	Dzikowiec	43	281	232	175	26,9
2.	Baranów Sandomierski	110	1323	734	588	49,0
3.	Bojanów	40	296	328	262	35,1
4.	Grębów	88	867	531	431	43,7
5.	Nowa Dęba	254	4694	1250	896	48,6
6.	Gorzyce	223	3012	898	721	53,5
7.	Kolbuszowa	251	6258	1898	1476	59,2
8.	Modliborzyce	80	569	413	322	45,3
9.	Potok Wielki	65	309	265	200	41,8
10.	Zaklików	98	853	499	405	46,6
11.	Zaleszany	56	611	708	573	52,6
12.	Radomyśl nad Sanem	61	453	450	342	46,4
13.	Janów Lubelski	242	3945	1757	1343	82,5
RAZEM		**-**	**23471**	**9963**	**7734**	**52,3**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Przez wiele lat o strukturze rynku pracy decydowały duże podmioty gospodarcze zlokalizowane w okolicznych miastach oraz miastach na obszarze LGR, w tym szczególnie w Janowie Lubelskim, Gorzycach, Nowej Dębie, Kolbuszowej. Na obszarze LGR występują zakłady przemysłu maszynowego, farmaceutycznego, drzewnego, tekstylnego, budowlanego. Na terenie LGR funkcjonują strefy inwestycyjne na terenie gmin Grębów, Baranów Sandomierski, Nowa Dęba, Gorzyce, Janów Lubelski. Na obszarze LGR działalność prowadzi Tarnobrzeska Specjalna Strefa Ekonomiczna EUROPARK WISŁOSAN.
Ze względu na duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych oraz niekorzystne warunki glebowe rolnictwo ma niewielkie znaczenie gospodarcze w stosunku do liczby mieszkańców terenów wiejskich.
Niewątpliwym zasobem regionu są liczne produkty, które można określić jako lokalne są to kasze, zboża, fasola, miód, produkcja drzewa, grzyby, jagody, żurawina. Umożliwi to rozwijanie oferty w oparciu o komercjalizację.

Dochód podatkowy gminy na 1 mieszkańca na obszarze LSR (obliczony jako średnia z gmin tworzących obszar LSR) w kwocie 884,09 zł jest niższy niż średni dochód obliczony dla województwa podkarpackiego, który wynosi 912,13 zł.

III.7.Turystyka na obszarze LGR.
Działalność turystyczna na obszarze LGR skoncentrowana jest na kilku obszarach:
- Janów Lubelski – najbardziej atrakcyjnymi obszarami są zalew w Janowie Lubelskim wraz z funkcjonującym na tym terenie ośrodkiem ZOOM Natury oraz ofertą wypoczynku opierającą się na lokalnych atrakcjach przyrodniczych. Dodatkowo ofertę gminy uzupełniają Muzeum Regionalne, Ośrodek Edukacji Ekologicznej Lasów Państwowych, prywatne Muzeum Fotografii,
- Baranów Sandomierski - : Zamek w Baranowie Sandomierskim należąc do najwybitniejszych dzieł architektury późnego renesansu na ziemiach polskich, często zwany "Małym Wawelem" i "Perłą Renesansu". Funkcjonujące w zamku Muzeum i Hotel stało się podstawą do rozwijania działalności turystycznej w gminie, która w tym momencie obejmuje min. pole golfowe i stok narciarski.
- Nowa Dęba – oferta hotelowo-turystyczna skupiona jest głównie na obsłudze osób przejeżdżających drogą krajową nr 9, turystyki biznesowej oraz obsługą imprez. Od kilku lat uzupełnieniem oferty turystycznej jest funkcjonujące w mieście prywatne Muzeum Bombki Choinkowej.
- Kolbuszowa – oferta turystyczna związana głównie z funkcjonującym w mieście Muzeum Kultury Ludowej oraz obsługą biznesowego ruchu turystycznego.
- Modliborzyce – oferta turystyczna związana z atrakcjami przyrodniczymi regionu.
Atrakcyjne zasoby turystyczne i rekreacyjno-wypoczynkowe zdiagnozowane na obszarze LGR obejmują:: Lotnisko w Turbi , Zalew w Janowie Lubelskim z posiadaną infrastrukturą (ZOOM Natury), Zamek wraz z kompleksem rekracyjno-wypoczynkowym w Baranowie Sandomierskim, zasoby Gminy Zaklików w zakresie działalności uzdrowiskowej, stok narciarski w Gminie Baranów Sandomierski, Zbiornik „Maziarnia" w Wilczej Woli, Muzeum Kultury Ludowej w Kolbuszowej, Szlak Partyzancki Porytowe Wzgórza – Lipa (Gołoszyce do Bidaczowa), Szlak Powstania Styczniowego, Szlak Glinianych Garnków i pracownie garncarskie w Łążku Garncarskim (działania promocyjne i produkcyjne), Zalewy Rekreacyjne w Nowej Dębie, Gorzycach, Zaklikowie, Muzeum Bombki Choinkowej w Nowej Dębie, Szlak Green Velo – wytyczony przez część Gmin na obszarze LGR
W ciągu ostatnich lat obserwujemy rozwój oferty noclegowej i powiązanej z nią oferty wypoczynkowej jednak w dużej części koncentruje się ona na terenach już dobrze zagospodarowanych pod względem turystycznym.

Tabela 9: Obiekty noclegowe, miejsca noclegowe i udzielone noclegi na obszarze LGR – stan na koniec 2013 r.

Lp.	Nazwa gminy objętej LSR	Obiekty noclegowe	Miejsca noclegowe	Korzystający z noclegów	Udzielone noclegi	Wskaźnik Schneidera
1.	Potok Wielki	0	0	131	1780	2,71
2.	Modliborzyce	1	51	1582	2755	22,2
3.	Janów Lubelski	4	343	16772	34543	103,0
4.	Radomyśl nad Sanem	0	0	0	214	0,0
5.	Baranów Sandomierki	4	175	8026	14858	66,6
6.	Nowa Dęba	3	107	7723	11530	41,6
7.	Kolbuszowa	1	60	488	1461	1,95
RAZEM		**13**	**736**	**34722**	**67141**	**23,4**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Bank Danych Lokalnych

Współczynnik Schneidera dla całego obszaru LGR, obliczony dla 100 mieszkańców wynosi 23,4 co oznacza stosunkowo niewielkie natężenie ruchu turystycznego. Uzupełnieniem oferty turystycznej są funkcjonujące na terenie LGR gospodarstwa agroturystyczne. Łącznie na terenie gmin województwa podkarpackiego zlokalizowanych jest 13 gospodarstw agroturystycznych posiadających 77 miejsc noclegowych. Na terenie gmin z województwa lubelskiego aktywnie działalność prowadzi 8 gospodarstw agroturystycznych.

W ostatnich latach znacznie wzrosło zainteresowanie rowerami, jako środkiem transportu i turystyki. Odpowiedzią na to zjawisko jest umieszczenie części wielkiego szlaku rowerowego „Trasy rowerowe w Polsce Wschodniej" (Green Velo) na części obszaru LGR (przez Trześń, Sokolniki, Orliska, Kępie Zaleszańskie, Zaleszany, Skowierzyn, Radomyśl nad Sanem, Żabno). Na terenie poszczególnych gmin występuje duża liczba ścieżek turystycznych prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego, Lasy Państwowe, organizacje społeczne. Istotnym problemem jest brak koordynacji w wytyczaniu tego typu tras, brak wspólnej informacji oraz problemy z ich utrzymaniem i oznakowaniem zgodnie z odpowiednimi standardami.

Na terenie LGR funkcjonują 3 główne Muzea oraz duża liczba lokalnych Izb Pamięci i prywatnych placówek zajmujących się działalnością w zakresie zachowania dziedzictwa kulturowego.

Tabela 10: Muzea działające na terenie LGR oraz odwiedzający w 2013 roku

Jednostka terytorialna	muzea łącznie z oddziałami	zwiedzający muzea i oddziały
	obiekty.	osoby
Janów Lubelski	1	9420
Kolbuszowa	1	37906
Baranów Sandomierski	1	56153

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Wg statystyk GUS w głównych obiektach muzealnych na terenie LGR odnotowano 103 479 osób. Dane dla placówek prywatnych oraz lokalnych izb są niestety trudne do oszacowania.

III.8. Stan i zasobność środowiska naturalnego na obszarze LGR

Cechą wspólną dla obszaru LGR jest obecność zachowanych w zwartym kompleksie lasów stanowiących jeden z największych obszarów leśnych w Europie. W przeszłości tereny te – szczególnie na północnym- wschodzie obszaru LGR pozostawały pod zarządem ordynacji rodziny Zamojskich, gdzie prowadzona była na dużą skalę nowoczesna gospodarka leśna. Lasy Puszczy Solskiej (Lasy Janowskie) oraz pozostałości po dawnej Puszczy Sandomierskiej stanowią w dalszym ciągu atrakcyjny ekosystem sprzyjający bytowaniu rozlicznych gatunków fauny oraz flory. Chroniąc go poprzez włączenie w obszar Natura 2000 wyhamowano skutecznie degradację środowiska naturalnego. Ta bioróżnorodność dostrzegana jest przez zamieszkujących tu ludzi oraz turystów odwiedzających ten region, dlatego nie brak tu przeróżnych form ochrony przyrody.

Obecny stan zasobów środowiskowych stanowi w dalszym ciągu podstawę w wielu dziedzinach gospodarki do rozwoju i zasobnego bytu. Czyste i zasobne środowisko naturalne obszaru LGR stanowi atut wiodący w rozwoju regionu wykorzystując bogactwo zasobów. Agroturystyka, edukacja ekologiczna, produkcja zdrowej żywności to niektóre z gałęzi gospodarki, która rozwija się dzięki temu, że czerpie podstawy rozwojowe w zasobach czystego środowiska naturalnego Puszczy Sandomierskiej oraz krańców Puszczy Solskiej.

Głównym gatunkiem lasotwórczym na terenie obszarów leśnych w granicach administracyjnych LGR jest sosna pospolita. Jej udział jest porównywalny w stosunku do reszty kraju i wynosi średnio 70 %. Obecnie w większości pokrywają je sztucznie wprowadzone sośniny, czasem z domieszką gatunków liściastych, sporadycznie fragmenty wielogatunkowe zbliżone do wzorców naturalnych. Wraz z sosną drzewostany tworzą dąb szypułkowy, olcha czarna, brzoza brodawkowata, buk zwyczajny, grab pospolity i jodła pospolita.

Do najlepiej zachowanych ekosystemów obszaru LGR należą lasy mieszane bagienne oraz olsy. Grząski teren, którego nie udało się osuszyć, uchronił duże połacie bagiennych fitocenoz o charakterze naturalnym, będące obecnie ostojami dzikiej przyrody. Lasy bagienne charakteryzują się wysoką żyznością i stałą wilgotnością, co przy charakterystycznej ich świetlistości pozwala na bujny rozwój runa, tworzącego trudny do przebycia gąszcz roślin. W bagiennych ostojach oprócz bogactwa florystycznego kryje się wiele płochliwych i rzadkich gatunków zwierząt, często prawnie chronionych, a także liczna zwierzyna łowna.

Tabela 11: Zasoby przyrodnicze obszaru LGR i obszary chronione – stan na koniec 2013 r.

Lp.	Nazwa gminy objętej LSR	Lesistość w %	Powierzchnia lasów w ha	Pomniki przyrody	Rezerwaty przyrody w ha	Parki krajobrazowe	Obszary chronionego krajobrazu
1.	Dzikowiec	39,9	4845	6	0,0	0,0	8067,6
2.	Baranów Sandomierski	25,4	3086	9	0,0	0,0	0,0
3.	Bojanów	57,8	10359	13	0,0	0,0	0,0
4.	Grębów	38,2	7158	7	0,0	0,0	0,0
5.	Nowa Dęba	44,6	6401	17	0,0	0,0	0,0
6.	Gorzyce	14,8	1016	3	0,0	0,0	0,0
7.	Kolbuszowa	23,2	3956	10	279,7	0,00	5492,9
8.	Modliborzyce	37,0	5638	13	538,9	5435,0	2700,0
9.	Potok Wielki	27,8	2766	8	0,0	3970,0	0,0
10.	Zaklików	63,4	12819	15	377,3	3774,6	0,00
11.	Zaleszany	13,5	1174	13	0,0	0,0	0,0
12.	Radomyśl nad Sanem	34,3	4590	15	260,8	117,8	0,0
13.	Janów Lubelski	66,2	11822	88	2197,2	13018,0	0,0
RAZEM			**75650**	**217**	**3654,0**	**26315,4**	**16260,5**

Źródło: zestawienie własne na podstawie Bank Danych Lokalnych GUS

Obszarem chronionym, wyznaczonym Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 5 września 2007 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000, jest obszar Puszczy Sandomierskiej (kod obszaru PLB180005), położony całkowicie w województwie podkarpackim, o łącznej powierzchni 129 115,6 ha, z czego na terenie gmin: Baranów Sandomierski 3 139,6 ha, Bojanów 17 356,5 ha, Dzikowiec 12 080,2 ha, Grębów 18 606,5 ha, Nowa Dęba 4 941,6 ha, (łącznie ponad 50%)**.** Poza tym tylko w gminie Dzikowiec według danych GUS z 31.12.2008r. zlokalizowane są obszary chronione, których łączna powierzchnia wynosi 13,6 tys. ha, co stanowi niecałe 2% ogólnej powierzchni obszarów chronionych województwa podkarpackiego.
Natura 2000 na obszarze LGR związana jest ściśle z obszarem szczególnej ochrony ptaków. Obszar ten został wyznaczony rozporządzeniem Ministra Środowiska z dn. 5 września 2007 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. z 2007r., Nr 179, poz.1275), zastąpionym przez rozporządzenie Ministra Środowiska z 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. z 2011 r., Nr 25, poz. 133 i Nr 67, poz.358 z późn. zm.).
Obszar stanowi bardzo cenną ostoję wielu gatunków ptaków. Stwierdzono tu występowanie 43 gat. ptaków z zał. I Dyrektywy Ptasiej. Obszar cenny z punktu widzenia liczebności bociana czarnego, bociana białego, ptaków drapieżnych i derkacza (powyżej 1% populacji polskiej). W przypadku kraski, podgorzałki i czapli białej obszar stanowi miejsce gniazdowania ponad 10% populacji gatunków w Polsce, jest więc jedną z kluczowych ostoi dla ich zachowania. Ponadto, obszar jest miejscem licznego występowania w okresie lęgowym świergotka polnego, lelka, dudka, dzięciołów (średniego, czarnego, białoszyjego, zielonosiwego i zielonego), gąsiorka, skowronka borowego, trzmielojada, jarzębatki, ortolana).
Puszcza Sandomierska jest jedną najważniejszych w Polsce ostoi kraski (15 par) i podgorzałki (do 20 par) - ok. 20 % krajowej populacji. W skali lokalnej to obszar ważny dla lelka (do. 200 par), dzięcioła średniego (do. 100 par) i lerki (do. 150 par). Liczna jest również populacja derkacza (do 300 par), a także populacje gąsiorka, jarzębatki i ortolana. Istotnym gatunkiem jest także cietrzew. W latach 2008–2010, po zaniku naturalnej populacji, na terenie poligonu przeprowadzono jego reintrodukcję (60 samców, 40 samic). Z rzadkich ptaków szponiastych gniazduje tu kilka par bielika i orlika krzykliwego, a z sów – puszczyk uralski. W roku 2010, po powodzi, odnotowano tu największą na Podkarpaciu kolonię rybitwy rzecznej (220 par) oraz lęgi 5 par mewy czarnogłowej. Ogółem w Puszczy Sandomierskiej odnotowano występowanie 245 gatunków ptaków, w tym161 lęgowych, co czyni ją obszarem o najbogatszej awifaunie w województwie podkarpackim.

Na szczególną uwagę w znaczeniu przyrodniczym zasługuje Leśny Kompleks Promocyjny „Lasy Janowskie". W skład jego wchodzą najlepiej zachowane i zróżnicowane fragmenty kompleksów Lasów Janowskich i rezerwaty: Imielty Ług, Lasy Janowskie, Szklarnia, Bagna Rakowskie, Łęka i rezerwat Kacze Błota. Reprezentowanych jest tu 14 siedlisk o znaczeniu europejskim. Ponadto na terenie Lasów Janowskich występują obszary dobrze zachowanych torfowisk wysokich i borów bagiennych. W kompleksie torfowiskowym występują też bory bagienne zajmujące około

5% ostoi i użytkowane ekstensywnie łąki niżowe, zespoły związane ze zbiornikami wód stojących i występujące na wzniesieniach wydmowych śródlądowe murawy napiaskowe z licznymi roślinami chronionymi, wpisanymi do Polskiej Czerwonej Księgi Roślin. Wśród zwierząt, które znajdują się w Załączniku II Dyrektywy UE 13 gatunków znalazło się na liście gatunków chronionych. Potwierdzono tu występowanie ponad 150 gatunków ptaków, wśród nich drapieżnych takich jak bielika krótkoszpona, orlika krzykliwego. Występują tu też rzadkie i zagrożone gatunki takie jak np. najliczniejsza w kraju populacja głuszca.

Tabela 12: Szczególne formy ochrony przyrody na obszarze LGR i ich specyfikacja

Nazwa rezerwatu	Lokalizacja			Powierzchnia w ha
	miejscowość	gmina	powiat	
Jezioro w miejscowości Pniów	Pniów	Radomyśl nad Sanem	stalowowolski	4,65
Łęka	Gielnia i Goliszowiec	Zaklików	stalowolski	377,35
Zabłocie	Budy Głogowskie, Bratkowice i Czarna Sędziszowska	Głogów Małopolski, Kolbuszowa, Sędziszów Małopolski	rzeszowski, kolbuszowski, ropczycko-sędziszowski	539,81
Wisła pod Zawichostem	-	Radomyśl nad Sanem	stalowowolski	256,65
Rezerwat leśno-historyczny Lasy Janowskie	-	Janów Lubelski	janowski	2676,87
Rezerwat Szklarnia	-	Janów Lubelski	janowski	278,32
Rezerwat Imielity Ług	-	Janów Lubelski, Modliborzyce	janowski	802

Źródło: Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Rzeszowie i Lublinie

III.9. Zasoby wodne obszaru LGR

Obszar LGR położony jest w obrębie zlewiska Morza Bałtyckiego. Odwadnianie obszaru dokonuje się poprzez rzeki Wisłę i San z tą różnicą, że północna część obszaru odwadniana jest przez zlewnię rzeki Wieprz. Rzeki mają charakter nizinnych. Obok nich na obszarze występują stawy powyrobiskowe, stawy hodowlane zasilane strugami i rzekami, zalewy oraz starorzecza Sanu.

Na obszarze LGR, zwłaszcza w jego północnej części występują rozliczne źródła, które niejednokrotnie dają początek ciekom wodnym i zasilają rzeki oraz stawy. Wody podziemne występują na tym obszarze na 2 poziomach: trzeciorzędowym i czwartorzędowym. W dolinach rzek Wisły i Sanu wody podziemne są średnio na głębokości 2-3 metrów, zaś na terenach wyższych na głębokości około 10 metrów (dane dla okresów normatywnych – brak susz oraz powodzi).

Na większości obszaru LGR znajduje się Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 425 Dębica-Stalowa Wola-Rzeszów. Zbiornik ten zasilany jest przez infiltracje opadów atmosferycznych, jest słabo chroniony przed zanieczyszczeniami z powierzchni ze względu na brak warstwy izolacyjnej, co decyduje o krótkim czasie migracji zanieczyszczeń. Miąższość warstw wodonośnych GZWP Nr 425 jest zróżnicowana od kilku do ponad 50 m. Kolektorami wód są piaski i żwiry czwartorzędowe. Zbiornik posiada charakter porowy, charakteryzuje się wydajnością potencjalną studni w granicach 10 – 50 m3/h, lokalnie nawet w granicach 70 m3/h.

III.9.1.Wody bieżące

Rzeki na terenie LGR należą w większości do zlewni Sanu i Wisły. Gmina Potok Wielki, Zaklików i Modliborzyce odwadniana jest przez rzekę Sannę – dopływ Wisły. Gmina Janów Lubelski leży w zlewni Sanu, jego prawobrzeżnego dopływu – Bukowej, Gminę Gorzyce – odwadnia Łęg, Wisła, San oraz Trześniówka, Gminę Zaleszany –Łęg, Osa oraz San, Gminę Radomyśl –Jodłówka, Łukawicę, Bukowa, San i Wisła, Gmina Nowa Dęba – Trześniówka, Gmina Bojanów – Łęg, Gmina Kolbuszowa – Zyzoga, Nil, Gminę Baranów Sanodmierski – Babulówka, Gminę Grębów-Łęg. Są to rzeki nizinne, które meandrując wcinają się w grunt tworząc malownicze zakola. W części nizinnej tereny przy rzekach są często podmokłe i zabagnione. Rzeki są obwałowane.

Główne rzeki przepływające przez obszar LGR to: Wisła (odcinek ok. 60 km), San (odcinek ok. 20 km). Rzeki te stanowią zlewnię pomniejszych cieków wodnych przecinających obszar LGR takich jak: Babulówka (ok15 km), Łęg (ok.40 km), Trześniówka (ok. 20 km), Zyzoga (ok.10 km), Nil (ok.7 km), Bukowa (ok. 25 km), Biała (20 km), potoki

Borownica (8 km), Żytniówka (5 km), Trzebensz (15 km), rzeka Branew (35 km), Czartosowa (7 km), Rakowa (8 km), Ciechocinka (5 km), Sanna (ok. 15 km), Karasiówka (ok. 17 km), Złodziejka (ok. 7 km), Jodłówka i Łukawica (ok. 10 km). Wszystkie rzeki można uznać za stosunkowo czyste, zaś te mniejsze, za bardzo czyste (stan czystości określa bytowanie gatunków takich ryb jak: miętus, kiełb, pstrąg). Ewentualne pojawiają się tu okresowe zanieczyszczenia naturalne związane z leśnym obszarem, przez który w znacznej mierze w/w cieki wodne przepływają.
Głównymi gatunkami ryb zamieszkującymi środowisko wodne rzek na obszarze LGR są: leszcz, płoć, krąp, sum, sandacz, szczupak, certa, świnka, boleń, okoń, miętus, amur, karp, tołpyga, ukleja, jelec i kleń. W rzekach Sanna i Bukowa występuje pstrąg potokowy, rzadziej lipień.
Na rzekach obszaru LGR gospodarkę zarybieniową prowadzi PZW. Łowiska rzeczne dostępne są dla wędkarzy na zasadach ogólnych. Znajdujące się na terenie LGR rzeki nie są zagospodarowane turystycznie. Wyjątek stanowią rzeki: Bukowa, Sanna oraz Łęg, gdzie organizowane są sporadycznie spływy kajakowe. W ostatnim okresie czasu Wisła stanowi ciąg wodny po którym występuje żegluga, w tym żegluga turystyczno-rekracyjna. Jest ona jednak mocno ograniczona z uwagi na rozliczne łachy i mielizny (kajaki, małe łodzie turystyczne o zanurzeniu max. 40 cm). Stan czystości wód Wisły i Sanu w ostatnich czasach uległ zdecydowanej poprawie, czego dowodem są masowo występujące małże.
Osobliwością północnej części obszaru LGR są masowo występujące źródła. W zlewni Białej występuje 16 czynnych źródeł, z czego źródlisko zwane Stoki Janowskie należy do większych źródeł w obrębie Wyżyny Lubelskiej i Roztocza. Wody tego źródliska zasilają zalew rekreacyjny miasta, co decyduje o wysokiej klasie czystości stanu wód tego zbiornika.

III.9.2.Wody stojące

Obszar LGR cechuje bogata sieć hydrograficzna, która obfituje w liczne starorzecza Sanu i Wisły, stawy, oczka wodne, tereny podmokłe i torfowiska. Charakterystycznym elementem hydrograficznym – szczególnie dla północnej części obszaru LGR są liczne bagna, mokradła i torfowiska, w tym występujące na terenie LGR rezerwaty wodno torfowiskowe: Kacze Błota, Imielty Ług, Bagno Rakowskie. Wiele cieków wodnych właśnie w tym regionie zaczyna swój bieg - źródła rzeki Por, Biała, Łada, które są zlewnią takich rzek jak: Wieprz czy Tanew. Wody stojące obszaru LGR (prócz wód stawów hodowlanych) są zagospodarowane w większości przez PZW. Tylko niewielka część wód stojących – starorzecze Sanu w Dzierdziówce i Skowierzynie (Gmina Zaleszany), starorzecze Sanu w Motyczu Poduchownym oraz Zalew w Gorzycach (Gmina Gorzyce), starorzecze Sanu w Pniowie (Gmina Radomyśl), staw „Stara Żwirownia" oraz Parku Podworskim w Stanach (Gmina Bojanów), stanowią obszar, na którym gospodarkę prowadzą podmioty społeczne oraz osoby fizyczne.
Szczególnie dużą atrakcję wodną regionu LGR stanowi Zalew w Janowie Lubelskim. Ma powierzchnię 29 ha i posiada dosyć dobrze zagospodarowane zaplecze usługowe dla turystów (miejsca noclegowe, restauracja, bary, plaża, kąpielisko, park linowy). Zalew w Zaklikowie również jest wykorzystywany do celów rekreacyjnych. Ma powierzchnię 12,06 ha. Podobny charakter mają również zalewy w Nowej Dębie (7 ha), Maziarni (160 ha) oraz Gorzycach (18 ha), choć tu zasoby infrastruktury turystyczno-rekracyjnej są nikłe.
Na przestrzeni wieków dwie główne rzeki południowej Polski – Wisła oraz San, przepływające przez obszar LGR, meandrowały i zmieniały swe koryta, czego pozostałością są liczne starorzecza oraz stawy. Do najważniejszych z nich zaliczyć można: starorzecze Sanu w Pniowie (Gmina Radomyśl n. Sanem) z rezerwatem orzecha wodnego, starorzecze Sanu w Nowinach (Gmina Radomyśl), starorzecze Sanu w Motyczu Szlacheckim i Poduchownym (Gmina Gorzyce i Zaleszany), starorzecze Sanu w Skowierzynie, Dzierdziówce oraz Zbydniowie (Gmina Zaleszany). Choć postępujące zamulenie starorzeczy powoduje kurczące się lustro wody, to nadal stanowią one atrakcyjne miejsce dla wędkarzy, którzy realizują tu swe pasje.

III.9.3. Stawy hodowlane

Istotnym elementem zasobów wodnych obszaru są stawy, na których prowadzona jest gospodarka hodowlana. Stanowią one istotny element krajobrazu regionu, wiążą się z wieloletnimi tradycjami hodowli ryb sięgającymi XIX wieku. Na obszarze LGR nie występują inne formy działalności poza stawami hodowlanymi. Na obszarze LGR łączna powierzchnia stawów hodowlanych wynosi **2697 ha.** Całkowita powierzchnia stawów hodowlanych na terenie województwa podkarpackiego zgodnie ze sprawozdaniami RRW w 2013 roku wynosiła 3983 ha. Na powierzchni tej prowadzi działalność 28 podmiotów. Na terenie województwa lubelskiego ogólna powierzchnia stawów wynosi 7791 ha, a liczba podmiotów 68.

III.10. Analiza potencjału sektora rybackiego

Gospodarkę rybacką na tym areale wodnym prowadzi **36 gospodarstw**. Stawy zasilane są ciekami wodnymi. Wiele z tych cieków posiada naturalne źródła na obszarze LGR, co gwarantuje hodowlę ryb na bazie czystej wody. Lokalizacja stawów warunkowana jest stosunkami wodnymi – dopływami i systemem nawadniania. Bardzo często

warunkowane to jest otoczeniem lasów, grądów, bagien okalających tereny stawów. Dzięki temu warunki przyrodnicze tego obszaru są nadzwyczaj atrakcyjne, co stanowi o potencjale tych miejsc.

Tabela 13: Analiza potencjału sektora rybackiego

Gmina	**Ilość gospodarstw rybackich**	**Powierzchnia stawów hodowlanych**
Kolbuszowa	1	62
Dzikowiec	1	123
Baranów Sandomierski	1	49
Nowa Dęba	1	719
Grębów	1	178
Bojanów	2	2
Zaklików	8	378
Potok Wielki	12	672
Modliborzyce	8	335
Janów Lubelski	1	180
RAZEM:	**36**	**2697**

Źródło: zestawienie własne LGR Puszczy Sandomierskiej na podstawie danych Biura

Ze względu na specyfikę wdrażania LSR współfinansowanej ze środków Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego kluczową grupą podmiotów stanowią gospodarstwa rybackie, podmioty prowadzące działalność zarybieniową, osoby powiązane z sektorem rybackim oraz mieszkańcy terenów zależnych od rybactwa. W ramach diagnozy obszaru LGR przeprowadzono ankietę skierowaną do przedstawicieli sektora rybackiego mającą na celu zdiagnozowanie problemów sektora rybackiego. Badaniem objęto 30 podmiotów rybackich z obszaru gmin: Kolbuszowa, Dzikowiec, Baranów Sandomierski, Grębów, Gorzyce, Bojanów, Zaleszany, Radomyśl nad Sanem, Zaklików, Potok Wielki, Modliborzyce, Janów Lubelski . Uzyskane wyniki badań odnoszą się do roku 2014 i odzwierciedlają dane uzyskane w tym okresie.

III.10.1.Poziom produkcji

Poziom produkcji analizowanych podmiotów przedstawiał się na poziomie **6 585 tyś zł** z uwzględnieniem produkcji oraz materiału zarybieniowego zgodnie z formularzem sprawozdawczym RRW-22. Jeden podmiot nie udostępnił danych dotyczących produkcji. Analizując wartość produkcji na 1 ha powierzchni stawów 3,36 tyś zł oraz średni poziom cen dominującego w produkcji na obszarze LGR karpia otrzymamy wydajność produkcji na poziomie poniżej 400 kg karpia z hektara. W stosunku do możliwości produkcyjnych wynoszącej przy ekstensywnej produkcji do 1500 kg z hektara oznacza to **znaczące niewykorzystanie potencjału produkcyjnego na obszarze LGR**.

III.10.2. Zatrudnienie

Zatrudnienie w badanych podmiotach wynosiło **66 osób,** w tym 51 osób w formie samozatrudnienia (rolnicy, domownicy, osoby prowadzące działalność gospodarczą). W formie umowy o pracę zatrudnionych było 15 osób. Średnie zatrudnienie w jednym gospodarstwie wynosiło 2,2 osoby. Średnie zatrudnienie na 100 ha powierzchni stawów wynosiło 3,37 osoby. Średnia wartość produkcji na 1 osobę zatrudnioną wynosiła 99,77 tyś zł. Pracownicy sezonowi stanowili 21 osób. Poziom zatrudnienia na obszarze LGR w przeliczeniu na powierzchnie stawów jest niższy na obszarze LGR w stosunku do danych ogólnopolskich.

III.10.3. Powierzchnia stawów

Łącznie ankietowane podmioty na obszarze LGR użytkowały 1960 ha stawów hodowlanych. Najmniejsze gospodarstwo liczyło 1,30 ha, a największe 180 ha. Średnia wielkość gospodarstwa wynosiła 65,3 ha. Wartość produkcji na 1 ha stawów wynosiła 3,36 tyś zł.

III.10.4. Gatunki ryb hodowlanych. Wśród gatunków ryb hodowanych w gospodarstwach zdecydowanie dominował karp – średnio 89,9 % produkcji. Z pozostałych gatunków amur -2,6%, tołpyga 1,6%, szczupak 1,35%, karaś 0,35%, jesiotr 0,33%, lin 0,2%, jaź, 0,1%, sum 0,02%. Otrzymane wyniki pokrywają się z danymi pozyskanymi przez LGR w 2009 roku w trakcie opracowania LSROR na lata 2010-2013. **Struktura produkcji gospodarstw stawowych jest warunkowana posiadanymi obiektami i tylko w niewielkim stopniu może podlegać modyfikacjom.**

III.10.5. Przetwórstwo

Dwa podmioty z 30 ankietowanych prowadziły działalność przetwórczą. Tylko w jednym wypadku skala działalności przetwórczej miała istotny udział w całości sprzedaży gospodarstwa. Oznacza to, że w asortymencie sprzedawanej produkcji nadal dominuje ryba żywa. Na obszarze LGR funkcjonuje jedna przetwórnia ryb zlokalizowana w Wilczej Woli. Przetwórnia funkcjonuje tylko w sezonie przedświątecznym i przetwarza ryby z gospodarstwa oraz ryby zakupione od innych podmiotów.

III.10.6. Sezonowość sprzedaży

Tylko 8 ankietowanych podmiotów deklarowało prowadzenie całorocznej sprzedaży ryb. Natomiast 12 deklarowało prowadzenie sprzedaży poza sezonem świątecznym. Nawet w przypadku podmiotów deklarujących prowadzenie sprzedaży w okresie poza okresem Bożego Narodzenia, udział procentowy sprzedaży w pozostałym okresie czasu wynosił średnio 11,17%. Oznacz to, że większość podmiotów rybackich nadal koncentruje sprzedaż ryb w tradycyjnym okresie przedświątecznym.

III.10.7. Działalność poza rybacka

Poza działalnością rybacką 6 ankietowanych podmiotów prowadzi działalność rolniczą i 6 podmiotów prowadzi działalność gospodarczą. 2/3 ankietowanych podmiotów zgłaszało zamiar podjęcia działań związanych ze zwiększaniem wartości produkcji rybackiej na różnych etapach produkcji. 13 z 30 podmiotów deklarowało chęć podjęcia działań związanych z dywersyfikacją źródeł dochodów prowadzonych gospodarstw. Opinie te potwierdzają wnioski zawarte w „Strategii Karp 2020" (2013 r.) str. 45 dotyczące konieczności poszukiwania przez podmioty zajmujące się produkcją karpia dodatkowych źródeł dochodów szczególnie w obszarach: przetwórstwa ryb, usług turystycznych, produkcji ryb na potrzeby wędkarzy lub ryb ozdobnych.

III.10.8. Najważniejsze problemy gospodarstw rybackich

Wśród najbardziej istotnych problemów gospodarstw rybackich ankietowani wskazywali:

Tabela 14: Problemy podmiotów sektora rybackiego – wyniki badania ankietowego

Najbardziej istotne z punktu widzenia gospodarstwa problemy	**Średnia wartość wskazań w skali 0-brak problemu, 5 poważny problem**	**Liczba podmiotów wskazujących problem jako istotny (4 lub 5 pkt)**
Szkody powodowane przez szkodniki	4,67	27
Brak możliwości przetwórstwa ryb	4,4	26
Brak możliwości dostarczenia ryb do klientów (brak środków transportu itp.)	3,47	18
Braki wody na stawach	3,37	16
Kłusownictwo i kradzieże ryb	3,00	13
Nieodpowiedni stan sieci melioracyjnej	2,87	13
Słaba promocja ryb słodkowodnych	2,8	9
Zły stan techniczny posiadanego wyposażenia	2,67	11
Problemy w dostępie do sieci energetycznej	2,62	15
Zły stan techniczny stawów i obiektów hodowlanych	2,4	7
Choroby ryb i inne zdarzenia losowe	2,03	5
Brak odbiorców ryb	2,00	7
Problemy z zatrudnieniem wykwalifikowanych pracowników	1,72	9

Źródło: zestawienie własne na podstawie „Raportu z badań ankietowych przedstawicieli sektora rybackiego".

III.10.9. Straty w produkcji

Wartość strat powodowanych przez szkodniki ankietowani ocenili w ciągu ostatnich trzech lat średnio na 20,9% całości produkcji. Wartość średnich szkód powodowanych przez kłusowników w ciągu ostatnich trzech lat ankietowani oszacowali na 7,13%. Przeciętne straty w infrastrukturze powodowane przez chronione gatunki zwierząt w skali jednego gospodarstwa wynosiły 21 350 zł. Średnie straty spowodowane przez choroby ryb i inne czynniki losowe w tym susze w okresie ostatnich trzech lat wynosiły 7,53%.

Rynki - sprzedaż. Większość analizowanych gospodarstw prowadzi sprzedaż na poziomie lokalnym. Na terenie gminy, w której ma siedzibę gospodarstwo - 32%, powiatu - 13%, województwa - 23%, sąsiedniego województwa - 11%. Na dalszych terenach znajduje zbyt 22% sprzedaży.

Poziom produkcji. Wg opinii 14 ankietowanych gospodarstw poziom produkcji zmniejszył się. Wg 13 pozostał bez zmian. W 3 gospodarstwach poziom produkcji zwiększył się. Dane te obrazują problemy globalne branży rybackiej

związane z brakiem możliwości sprzedaży oraz potencjalnymi zmianami w oczekiwaniach klientów – zapotrzebowaniem na ryby przetworzone.
Opłacalność produkcji. W opinii 21 gospodarstw opłacalność produkcji w okresie ostatnich trzech lat zmniejszyła się. Wg 8 gospodarstw opłacalność produkcji w tym okresie utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Tylko 1 gospodarstwo wskazało na zwiększenie się opłacalności produkcji. Dane te potwierdzają wnioski ze Strategii KARP 2020 dotyczące konieczności rozwijania działalności przetwórczej.

III.10.10. Formy komunikacji

Ankietowani wskazywali jako preferowane tradycyjne formy komunikacji. Najwięcej ankietowanych wskazywało kontakt telefoniczny (29 wskazań) oraz tradycyjną pocztę (18 wskazań). Poczta elektroniczna wymieniona została przez 16 ankietowanych. Bezpośrednie spotkania wskazało 12 ankietowanych, a bezpośrednie doradztwo 13. 8 ankietowanych wskazało stronę LGR , natomiast zaledwie 2 strony internetowe gmin. Strony internetowe gmin są najmniej preferowaną formą kontaktu (2) obok takich form jak profile społecznościowe (3), tablice ogłoszeń (3), lokalne media (4) i informacje przesyłane sms (4). Wśród pozostałych form komunikacji ankietowanie wskazywali: spotkania, szkolenia, udział w targach, poczta pantoflowa.

III.10.11. Działalność wędkarska

Na obszarze wdrażania LSR intensywnie prowadzona jest działalność kół i stowarzyszeń wędkarskich. Największymi organizacjami zrzeszającymi wędkarzy są Okręgi Polskiego Związku Wędkarskiego w Tarnobrzegu i Rzeszowie. Zatrudnienie w Okręgach PZW na obszarze działania wynosiło w 2014 roku **16 osób**. W 2014 r w ramach 11 kół PZW funkcjonujących na obszarze LGR zrzeszonych było 1929 członków.

Tabela 15: Funkcjonujące koła PZW na obszarze LGR oraz liczba członków w latach 2009-2014

Lp.	Nazwa i siedziba Koła	Nr Koła	Liczba członków					
			2009	2010	2011	2012	2013	2014
1.	Janów Lubelski	6	209	287	154	152	157	113
2.	Baranów Sandomierski	8	146	155	181	284	254	234
3.	Zaklików	10	113	95	141	168	173	146
4.	Nowa Dęba	12	247	265	306	309	323	262
5.	Gorzyce	15	214	233	263	277	234	230
6.	Zaleszany	19	135	151	184	210	252	218
7.	Radomyśl	30	24	30	27	22	19	16
8.	Lipa	44	43	45	55	49	44	35
9.	Grębów	51	68	72	106	96	83	83
10.	Janów Lubelski	55	0	0	216	145	169	210
11.	Kolbuszowa (Okręg Rzeszów)	17	523	492	501	484	486	465
	RAZEM	-	1722	1825	2134	2196	2194	1929

Źródło: dane z Okręgu PZW Tarnobrzeg i Rzeszów

Ponadto w kołach wędkarskich należących do PZW Tarnobrzeg, położonych w bezpośrednim sąsiedztwie obszaru LGR (Stalowa Wola, Sandomierz, Tarnobrzeg, Nisko) zrzeszonych jest 3615 osób. Ze względu na brak łowisk na terenie tych miast osoby te korzystają głównie z łowisk wędkarskich zlokalizowanych na obszarze LGR. Duże zapotrzebowanie na ofertę łowisk wędkarskich widoczne jest w sąsiedztwie dużych miast w tym szczególnie Stalowej Woli.
Działalność zarybieniowa Okręgów PZW prowadzona jest w ramach obwodów rybackich oraz łowisk wędkarskich zlokalizowanych na obszarze LGR.

Tabela 16: Obwody wędkarskie administrowane przez PZW Tarnobrzeg stan na 31.12.2014 roku

Nazwa	Pow.(ha)	Obwód
Łęg: Łęg, Turka, Przyrwa, Osa, Świerczówka, Nil, Murynia, Strug, Dąbrówka, Sanna, Olszowiec, Olszówka	26,30	Obwód ryb. Nr 1
San: San, Barcówka, Łukawica, Jodłówka, Stróżanka, Chodźca, Stary San, Pyszynka	709,9	Obwód ryb. Nr 10
Sanna: Sanna, Stanianka, Karasiówki, Tuczyn	12,70	Obwód ryb. Nr 1

Trześniówka: Trześniówka, Smarkata, Kaczówka, Dąbrówka, Łupawka, Kozieniec, Kobylanka, Koniecpólka, Przyrwa. Mokrzyszówka, Żuławka-Dąbrówka	25,10	Obwód ryb. Nr 1
Wisła: Wisła, Babulówka, Strzegomka, Zawidzanka, Piskorzeniec.	1320,00	Obwód ryb. Nr 6

Źródło: Dane PZW Tarnobrzeg 2014

III.10.12. Łowiska PZW

Największy areał zasobów wodnych na obszarze LGR stanowią łowiska wędkarskie prowadzone przez PZW. Stanowią one powierzchnię łączną 317,26 ha. Łowiska te dostępne są na zasadach ogólnych, regulowane Regulaminem Amatorskiego Połowu Ryb. W kołach na obszarze LGR zrzeszonych jest 1929 wędkarzy, którzy aktywnie wędkują w wodach PZW obszaru LGR (*źródło: dane ZO PZW. Grudzień 2015*) . W skład tych łowisk wchodzą zarówno wody stojące jak i wody bieżące. Poddając analizie poziom infrastruktury okalającej w/w łowiska nasuwa się wniosek wskazujący na to, że brak jest wyposażenia w postaci pomostów, parkingów, koszy na śmieci, stanowisk do rekreacji dla rodzin wędkarzy typu: paleniska na ognisko, ławeczki, stoliki, zadaszenia i wiaty. Przykładem tego jest chociażby fakt, że na największym łowisku PZW obszaru LGR - zalewie Wilcza Wola (160 ha) nie ma ani jednego pomostu wędkarskiego, nie występuje zadaszenie, altana, palenisko, etc. Zbiornik ten - choć dopuszczony jest do połowów ze środków pływających - nie posiada slipu do wodowania. Podobnie jest z pozostałymi zbiornikami wodnymi PZW na obszarze LGR. Na podstawie danych uzyskanych od Zarządu Okręgu PZW (ZO PZW) ustalono, że żaden ze zbiorników PZW nie posiada profesjonalnego slipu. Jeśli chodzi o rzeki, to na obszarze LGR jedyny slip istnieje na Wiśle w okolicach Sandomierza. Rzeka San nie posiada żadnego slipu. Mała infrastruktura turystyczno-rekreacyjna funkcjonuje jedynie na 5% posiadanych zasobów wodnych. Są to wiaty wolnostojące z paleniskiem na ognisko. Dostępność wód na w/w obszarze jest ograniczona, zaś jej poprawa jest konieczna z uwagi na bezpieczeństwo wędkarzy - szczególnie dzieci i młodzieży (podczas spotkań konsultacyjnych pojawiła się dyskusja nad infrastrukturą i zasobami wód ogólnodostępnych do wędkowania dla członków PZW. Głos zgromadzonych jednoznacznie określił braki w infrastrukturze okalającej zbiorniki wodne, brak slipów do wodowania sprzętu pływającego, brak stanowisk wędkarskich gwarantujących bezpieczeństwo przebywania nad wodą – szczególnie dzieci i młodzieży). Ponadto z przeprowadzonej analizy danych wynika, że na terenie obszaru LGR nie funkcjonuje żadna działalność usługowa związana ze świadczeniem usług przewodników wędkarskich (*źródło danych: www.przewodnicywedkarscy.pl*). Występowanie pokaźnego areału wodnego na obszarze LGR, w tym szczególnie zasoby wodne rzek Wisły i Sanu stwarzają alternatywę do wykorzystania ich usług w w/w zakresie. Połowy sumów w w/w rzekach są imponujące. Wisła na obszarze LGR opisywana jest w ogólnopolskiej prasie wędkarskiej, jako łowisko obfitujące w sumy. Z danych zebranych od ZO PZW wynika, że rocznie na tym obszarze łowi się kilka sumów o długości przekraczającej 200 cm. Współczesne trendy w wędkarstwie ukierunkowane są na zasadę *no kill (złów-wypuść)*. Posiadane zasoby w postaci dużej populacji sumów w rzekach obszaru LGR dają alternatywę do zaspokojenia potrzeby łowienia okazów. Brak wsparcia w postaci profesjonalnych usług (przewodnik, łódź, etc) skutecznie hamuje rozwój w tym zakresie. Powstanie usług w tym zakresie warunkuje zależność, iż grono wędkarzy z kraju nie musi przemieszczać się poza jego granice w celu połowów okazów tego gatunku (Hiszpania-Rio Ebro, Włochy – Rio Pad). Dodatkowym minusem jest fakt, że na obszarze LGR nie występuje żadna wypożyczalnia sprzętu pływającego służącego do amatorskiego połowu ryb. Ponadto zwiększenie popularności turystycznej Sandomierza i co za tym idzie – napływ turystów, stwarza dogodne warunki do rozbudowania oferty turystyczno-rekreacyjnej w regionie. Usługi przewodników wędkarskich dają taką alternatywę. Tym samym wpływają na zwiększenie atrakcyjności regionu LGR i pozwalają potencjalnym turystom zaplanować kilkudniowy pobyt rekreacyjny na obszarze z uwzględnieniem potrzeb całych rodzin. Ponadto na podstawie tej analizy stwierdzono, że 80% pytanych wędkarzy uważa, że w regionie brak jest profesjonalnego łowiska ryb drapieżnych z którego chętnie by skorzystali w realizacji swych pasji.

Tabela 17: Łowiska wędkarskie administrowane przez Okręgi PZW Tarnobrzeg - stan na 31.12.2014

Lp.	Nazwa	Powierzchnia (ha.)	Gmina
1.	Zalew Wilcza Wola (PZW Tarnobrzeg)	160,00	Dzikowiec
2.	Przejazd (PZW Tarnobrzeg)	2,20	Zaklików
3..	Stawy Baranów Sand. (PZW Tarnobrzeg)	1,50	Baranów Sand.
4.	Staw „Wąsik” (PZW Tarnobrzeg)	2,50	Baranów Sand.
5.	Stawy w Jeziórku (PZW Tarnobrzeg)	52,37	Grębów
6.	Wysoki Wał (PZW Tarnobrzeg)	9,98	Zaleszany
7.	Zalew Janów Lubelski (PZW Tarnobrzeg)	35,00	Janów Lubelski
8.	Zalew Klonowe (PZW Tarnobrzeg)	6,00	Grębów
9.	Zalew Nowa Dęba (PZW Tarnobrzeg)	6,43	Nowa Dęba
10.	Zalew Przybyłów (PZW Tarnobrzeg)	8,50	Gorzyce
11.	Zbiornik „Duże Jezioro” (PZW Tarnobrzeg)	5,58	Gorzyce
12.	Zalew Zaklików (PZW Tarnobrzeg)	10,00	Zaklików

13.	Zbiornik GAJ (PZW Tarnobrzeg)	0,50	Baranów Sand.
14.	Staw Basen (PZW Tarnobrzeg)	0,62	Zaklików
15.	Stawy w Weryni (PZW Rzeszów)	15,77	Kolbuszowa
16.	Dąbrówki Kolbuszowa (PZW Rzeszów)	0,07	Kolbuszowa
17.	Glinianka Kolbuszowa (PZW Rzeszów)	0,24	Kolbuszowa
RAZEM		**317,26 ha**	

III.10.13. Łowiska społeczno-gminne

Uzupełnieniem łowisk wędkarskich PZW są łowiska wędkarskie na których gospodarkę prowadzi sołectwo, gmina lub organizacje pozarządowe. Obszar LGR obfituje w dużą liczbą naturalnych zbiorników wodnych nie wykorzystywanych do produkcji rybackiej oraz nie będącej w zarządzie PZW. Duża liczba tego typu zbiorników powstała na terenach Gmin Radomyśl nad Sanem, Gorzyce, Zaleszany. Są to zarówno starorzecza rzek jak i dawne wyrobiska związane z eksploatacją gliny lub piasku. Łącznie potencjał ten obejmuje kilkaset zbiorników wodnych. Problemem jest tutaj uregulowanie kwestii formalnych i własnościowych oraz udostępnienie i zarządzanie tymi zbiornikami.

Łowiska na obszarze LGR prowadzą min.:

- Bojanowskie Koło Wędkarskie „Stary Łęg" (Gmina Bojanów),
- Stowarzyszenie „Szczupak" Przybyłów (Gmina Gorzyce),
- Stowarzyszenie „Okoń" Trześń (Gmina Gorzyce) – 2 zbiorniki - 4 ha,
- Stowarzyszenie Wędkarskie "Sanna" z Motycza Poduchownego (Gmina Gorzyce),
- Maria Faraś – (Gmina Bojanów) „Łowisko Stara Żwirownia",
- Gmina Bojanów – Łowisko w Parku podworskim w Stanach,
- Stowarzyszenie Wspólnota Wędkarska Nowiny (Gmina Radomyśl nad Sanem)– 3,8 ha,
- Stowarzyszenie Klub Spławikowy KOTEWKA (Gmina Radomyśl nad Sanem),
- Klub Wędkarski AMUR Chwałowice – jezioro w Chwałowicach (Gmina Radomyśl nad Sanem).

Łączny obszar tych łowisk to około 60 ha. Wędkowanie na nich odbywa się na zasadach specjalnie utworzonych regulaminów. Zasoby infrastruktury na w/w łowiskach są dostateczne. Dochód ze sprzedaży zezwoleń na połów w tych zbiornikach zasila kapitał inwestycyjny na rzecz nie tylko zarybiania łowisk, ale i ich drobnych remontów i modernizacji. Nakłady finansowe nie są jednak w stanie w pełni zabezpieczyć potrzeby rozbudowy małej infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej przyległej do zbiorników oraz poprawić w pełni ich dostępność poprzez pomosty, parkingi, etc. Z informacji uzyskanych od podmiotów prowadzących w/w łowiska wynika, że dochody z opłat za wędkowanie wystarczają jedynie na zarybianie zbiorników i na podstawowe prace związane z prowadzeniem łowisk (budowę kładek, wywóz śmieci). Brak jest natomiast środków finansowych na inwestycje służące nadbudowie bazy turystyczno-rekreacyjnej.

III.10.14. Łowiska prywatne zlokalizowane na obszarze gospodarstw rybackich

Na obszarze LGR tylko jedno gospodarstwo prowadzi prywatne łowisko (Przystanek Stawy – na terenie Gospodarstwa Rybackiego w Grębowie). Jest to łowisko ryb karpiowatych o powierzchni 11 ha. Podstawowym gatunkiem poławianym na nim jest karp. Łowisko to ma dobrze przygotowaną infrastrukturę przyległą i dobrą dostępność. Frekwencja korzystania z w/w łowiska przez wędkarzy z regionu i kraju jest dowodem na potrzebę zapewnienie łowisk z odpowiednio zagospodarowaną infrastrukturą i dobrze zarybionych pod kątem klientów komercyjnych z okolicznych miast i innych regionów Polski.

Łącznie na terenie LGR udokumentowano na potrzeby LSR 97 osób zatrudnionych w podmiotach rybackich, jedną przetwórnię ryb. Wartość produkcji wyniosła 7 163 000 zł

III.10.15. Zachowanie rybackiego dziedzictwa kulturowego

Dziedzictwo rybackie na obszarze LGR związane jest głównie z funkcjonującymi na obszarze gospodarstwami i stawami karpiowymi. Rozwój gospodarstw rybackich związany był z rodzinami szlacheckimi prowadzącymi gospodarkę na terenie obecnego LGR. Największe zasługi w zakresie upowszechniania gospodarki rybackiej miały rodziny Dolańskich w Grębowie oraz Przanowskich w Potoczku.

W 1870 roku w Potoczku Adam Przanowski utworzył modelowe gospodarstwo przemysłowe. Obejmowało ono min.: krochmalnię, smolarnię, węglarnię, cegielnię, piec wapienny, tartak, młyny i gospodarstwo rybackie. Działalność Przanowskiego przyczyniła się do upowszechnienia produkcji rybackiej także na sąsiednich terenach oraz do tworzenia spółek ziemian, które zakładały stawy hodowli ryb wykorzystując naturalne zbiorniki wodne i budując

nowe. Duże znaczenie w upowszechnianiu produkcji rybackiej miała też rodzina Dolańskich z Grębowa. W drugiej połowie XIX wieku prowadzili intensywną gospodarkę rolną i rybacką zakładając min. stawy w Grębowie. Na przełomie XIX i XX wieku powstał także największy na obszarze LGR kompleks Stawów w Budzie Stalowskiej zbudowany w dobrach rodziny Tarnowskich. Działalność rybacka związana była głównie z rodzinami szlacheckimi. Stosunkowo słabo udokumentowane jest powiązanie kultury ludowej przeważającej na obszarze LGR grupy Lasowiaków z tradycjami rybackimi. Po II wojnie światowej w ramach nacjonalizacji gospodarstw rolnych stawy hodowlane związane z rodzinami szlacheckimi stały się własnością Państwa. Na przeważającej części stawów hodowlanych na obszarze LGR gospodarkę rybacką prowadziło Państwowe Gospodarstwo Rybackie w Zaklikowie. Działalność gospodarstwa przyczyniła się do utrzymania i rozwinięcia potencjału produkcyjnego oraz pozyskiwania i utrzymywania pracowników PGR. W części miejscowości na potrzeby pracowników powstały mieszkania. Po transformacji ustrojowej w 1989 roku duża część pracowników podjęła się prowadzenia części dawnych gospodarstw. Sieć kontaktów pomiędzy byłymi pracownikami PGR w dużej części funkcjonuje do tej pory.
Dużą rolę w zachowaniu tradycji rybackich mają koła wędkarskie PZW oraz stowarzyszenia wędkarskie. Działalność edukacyjna prowadzona przez Koła PZW obejmuje między innymi edukację w zakresie biologii organizmów wodnych oraz ochrony przyrody.
Obecnie prowadzone działania w zakresie zachowania rybackiego dziedzictwa kulturowego:
- **Izba Rybacka w Wilczej Woli**. Prowadzona jest przez Gospodarstwo Rybackie Piotra i Krystyny Warzecha. Izba prowadzi zajęcia edukacyjne dla odwiedzających grup w szczególności w zakresie promowania dań z ryb, promocji rybactwa oraz potencjału przyrodniczego obszaru LGR.
- **Izba Tradycji Łowiecko-Rybackich Puszczy Sandomierskiej** w miejscowości Wydrze (Gmina Grębów). Izba prowadzi działalność edukacyjną skierowaną do szkół i placówek edukacyjnych. W ramach zajęć prowadzona jest edukacja ekologiczna i przyrodnicza.
- **szkółki wędkarskie Polskiego Związku Wędkarskiego** – prowadzone przez koła PZW w Nowej Dębie i Zaleszanach. Szkółki realizują program edukacyjny ukierunkowany na dzieci i młodzież obejmujący wiadomości wędkarskie i przyrodnicze.
- **Dzień Karpia Królewskiego** – Gmina Potok Wielki. Największa na obszarze LGR impreza tematyczna promująca tradycje rybacki obszaru. Realizowana od ponad 10 lat z dużym zaangażowaniem rybaków. Impreza przyciąga corocznie kilka tysięcy osób. Dużym atutem jest organizacja w pobliżu stawów rybnych co dodatkowo promuje obszar związany z gospodarką rybacką.
- **Święto Ryby w Motyczu Poduchownym.** Cykliczna impreza promująca zdrowy styl życia oraz potencjał miejscowości. Organizowana od czterech lat. Elementem imprezy jest konkurs kulinarny na potrawy z ryb.
- **Imprezy i zawody wędkarskie.** Organizowane są na terenie wszystkich Gmin LGR. Odgrywają dużą role w zachęcaniu do spędzania czasu nad wodą oraz wędkowania. Realizowane na terenie wszystkich Gmin LGR oraz angażujące w wysokim stopniu lokalne organizacje i mieszkańców.
- **Tradycyjne potrawy z ryb.** Na obszarze LGR tradycja przygotowania potraw z ryb jest stosunkowo bogata. Wymienić tutaj można np.: karpia w cieście, karpia z blachy po momocku, karpia z kopciuchy, karpia po zaklikowsku, karpia wędzonego oraz karpia pieczonego w piecu chlebowym. W trakcie rejestracji jako produkt tradycyjny znajduje się „Lasowiacki Karp w Galarecie" zgłoszony przez Pana Stanisława Czechurę z Gminy Baranów Sandomierski. Obecnie w rejestrze produktów tradycyjnych prowadzonych przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi zarejestrowane są trzy produkty z województwa lubelskiego i jeden z podkarpackiego, ale ani jeden z obszaru objętego LSR.
Analiza zachowania dziedzictwa kulturowego związanego z rybactwem wskazuje na brak kompleksowych działań w zakresie kultywowania i dokumentowania dziedzictwa obszaru LGR w tym zakresie.

III.10.16. Wewnętrzna spójność obszaru LGR.

Czynnikami decydującymi o spójności obszaru LGR są:
- zbliżona geneza, położenie oraz warunki w gospodarstwach rybackich na obszarze LGR. Większość gospodarstw powstało na przełomie XIX i XX wieku. Położone są na terenach leśnych i czystych ekologicznie. Gospodarstwa prowadzą jednorodną pod kątem form produkcji działalność w oparciu o stawy hodowlane. Posiadają zbliżony profil produkcji oraz specyfikę. Większość gospodarstw położonych jest na obszarach objętych formami ochrony przyrody w tym szczególnie na obszarach Natura 2000.
- tradycje związane z funkcjonowanie PGR Zaklików. Większość podmiotów rybackich na obszarze LGR funkcjonowała w ramach tego gospodarstwa do początku lat 90-tych. Pomimo przekształceń własnościowych zachowane zostały kontakty pomiędzy byłymi pracownikami PGR.
- tradycje związane z dawnym województwem tarnobrzeskim – większość obszaru LGR wchodziła w latach 1975-1998 roku w skład województwa tarnobrzeskiego.
- tradycje związane z kulturą ludową obszaru w tym szczególnie tradycjami lasowiackimi dominującymi na obszarze LGR. Pomimo rozgraniczenia przez granicę zaborów duża część dziedzictwa kulturowego pozostała wspólna szczególnie na terenach śródleśnych powiatu janowskiego.

Rozdział IV. Analiza SWOT

Silne strony	Odniesienie do diagnozy	Słabe strony	Odniesienie do diagnozy
Duży areał powierzchni stawów na obszarze LGR wraz z atrakcyjnymi przyrodniczo terenami przyległymi.	Rozdz.III.3, III.9.3	Problemy hydrologiczne wywołane suszami - okresowe braki wody w stawach hodowlanych oraz zbiornikach wodnych.	Rozdz.III.10.8
Ekstensywna produkcja gospodarstw rybackich umożliwiająca utrzymanie na dobrym poziomie zasobów środowiska naturalnego w otoczeniu (zrównoważony rozwój).	Rozdz. III 10	Niewykorzystane gospodarczo zasoby areału wodnego pod kątem produkcji ryb oraz innych działań gospodarczych, bazujących na zasobach wodnych obszaru LGR.	Rozdz. III.9.2 III.10.1, III.10.7
Potencjał rzek, cieków wodnych i zbiorników umożliwiających rozwój działalności wędkarskiej: starorzecza, stawy, zbiorniki pokopalniane, zalewy rekreacyjne.	Rozdz. III.3, III.9. III.10.12	Brak partnerstwa i współpracy pomiędzy gospodarstwami rybackimi na obszarze LGR, ukierunkowanego na rozwój i sprzedaż produktów - w tym także na przetwórstwo.	Rozdz. III.10.5 III.10.8
Duże aglomeracje miejskie w pobliżu obszaru LGR (Stalowa Wola, Sandomierz, Tarnobrzeg, Mielec, Rzeszów) stanowiące potencjalny rynek odbioru wyprodukowanych ryb.	Rozdz. III.1.	Rozdrobnienie produkcji gospodarstw rybackich.	Rozdz.III.10.1.
Duży obszar terenów inwestycyjnych na obszarze LGR –dający szansę na rozwój gospodarczy- w tym istniejące specjalne strefy ekonomiczne (Gmina Grębów, Baranów Sandomierski, Nowa Dęba, Gorzyce, Janów Lubelski).	Rozdz. III.1.	Niewystarczający poziom promocji produktów rybackich w regionie LGR oraz popularyzacji wartości odżywczo-zdrowotnych ryb. Mała ilość imprez promujących charakter konsumpcyjny ryb. Brak publikacji promujących cały obszar LGR.	Rozdz.III.10.6
Dogodne rozwiązania komunikacyjne (dobra sieć dróg krajowych i wojewódzkich)	Rozdz. III.4	Brak alternatyw i pomysłów na sprzedaż ryb w okresie letnim.	Rozdz. III.10.6 III.10.9
Bogate zasoby naturalne regionu dawnej Puszczy Sandomierskiej (w tym znaczne obszary Natury 2000 wraz z unikatowymi gatunkami fauny i flory), stanowiące podatny grunt pod rozwój turystyki, agroturystyki i akwaturystyki, łowiectwa i innych dziedzin związanych z rekreacją i wypoczynkiem.	Rozdz. III.8 III.10.12.	Niewystarczające możliwości w zakresie przetwórstwa ryb wyprodukowanych w obrębie LGR.	Rozdz.III.10.5 III.10.8
Funkcjonujące ścieżki turystyczne i przyrodnicze, szlaki tradycyjnego rzemiosła, szlaki kajakowe itp.	Rozdz. III.7	Brak odpowiednich środków transportu oraz infrastruktury do sprzedaży bezpośredniej ryb (samochody, baseny, płuczki, magazyny, donośniki itp.)	Rozdz. III.10.8
Unikalne cechy i zasoby kultury lasowiackiej w regionie LGR, stanowiące zasób etnograficzny na którym można budować wizerunek produktu regionalnego	Rozdz.III.10.15 III.10.16	Niski poziom infrastruktury gospodarczej w obrębie gospodarstw rybackich – brak wystarczającej ilości maszyn i urządzeń służących odpowiedniemu prowadzeniu gospodarstw i rozwojowi hodowli.	Rozdz. III.10.5 III.10.8

Naturalne zasoby w postaci zdrowej żywności i produktów, które można wypromować (kasze, zboża, fasola, miód, produkcja drzewa, grzyby, jagody, żurawina)	III.6	Problemy z dostępem do sieci energetycznej na części obiektów stawowych.	Rozdz. III.10.8
Atrakcyjne zasoby turystyczne i rekreacyjno-wypoczynkowe sprzyjające rozwojowi regionu LGR : Lotnisko w Turbi , Zalew w Janowie Lubelskim z posiadaną infrastrukturą (ZOOM Natury), Zamek wraz z kompleksem rekracyjno-wypoczynkowym w Baranowie Sandomierskim, zasoby Gminy Zaklików w zakresie działalności uzdrowiskowej, stok narciarski w Gminie Baranów Sandomierski, Zbiornik „Maziarnia" w Wilczej Woli, Muzeum Kultury Ludowej w Kolbuszowej, Szlak Partyzancki Porytowe Wzgórza – Lipa (Gołoszyce do Bidaczowa), Szlak Powstania Styczniowego, Szlak Glinianych Garnków i pracownie garncarskie w Łążku Garncarskim (działania promocyjne i produkcyjne), Zalewy Rekreacyjne w Nowej Dębie, Gorzycach, Zaklikowie, Muzeum Bombki Choinkowej w Nowej Dębie, Szlak Green Velo – wytyczony przez część Gmin na obszarze LGR.	Rozdz. III.7	Problemy ze znalezieniem rynków zbytu na wyprodukowane ryby.	Rozdz. III.10.5 III.10.6 III.10.8
Aktywnie działające stowarzyszenia wędkarskie i koła PZW.	Rozdz.III.10.11	Szkody powstające przez szkodniki w tym szczególnie przez gatunki chronione (kormoran, czapla siwa i biała, wydra, bobry, piżmaki, sumik afrykański itp.)	Rozdz. III.10.8
Imprezy plenerowe promujące obszar LGR , gromadzące dużą ilość mieszkańców regionu i Polski, w tym szczególnie imprezy nawiązujące do promocji potencjału rybackiego: Dzień Karpia Królewskiego (Gmina Potok Wielki), Święto Ryby w Motyczu Poduchownym (Gmina Gorzyce).	Rozdz.III.10.15	Kłusownictwo na terenie łowisk wędkarskich oraz kradzieże ryb ze stawów hodowlanych jako zjawiska powodujące straty gospodarcze.	Rozdz. III.10.8 III.10.9
Funkcjonujące szkółki wędkarskie (Gmina Zaleszany i Nowa Dęba) popularyzujące wędkarstwo w kręgach dziecięco-młodzieżowych.	Rozdz. III.10.11	Niedostateczna konserwacja i utrzymanie sieci melioracyjnej, powodująca zakłócenia w stosunkach wodnych szczególnie w okresie suszy lub zagrożeń powodziowych.	Rozdz. III.10.8
		Braki w zakresie sieci kanalizacyjnej w części obszaru LGR powodujące zatrucia i zanieczyszczenia wód.	Rozdz. III.10.8
		Nieodpowiednie utrzymanie stanu zbiorników wodnych związane z brakiem odpowiedniego sprzętu oraz środków i nakładów zabezpieczających tą potrzebę.	Rozdz. III.10.8
		Mała ilość zarejestrowanych produktów regionalnych i lokalnych pochodzenia rybnego.	Rozdz.III.10.15
		Małe zainteresowanie tworzeniem miejsc pracy przez podmioty sektora rybackiego z uwagi na wysokie koszty niewspółmierne z osiąganymi zyskami.	Rozdz. III.10.2

		Niewystarczająca ilość i oferta łowisk wędkarskich a także słaba ich infrastruktura okalająca w stosunku do oczekiwań i potrzeb potencjalnych odbiorców.	Rozdz.III.9.3 III.10..12 III.10.13 III.10.14
		Słaba dostępność zbiorników wodnych i rzek pod kątem turystyki i poruszania się sprzętem wodnym (brak slipów, wypożyczalni sprzętu wodnego).	Rozdz. III.10.7 III.10.12
		Brak profesjonalnych usług na rzecz organizacji wędkarstwa w regionie LGR (przewodnicy wędkarscy wraz ze specjalistycznym sprzętem świadczący usługi wędkarzom i turystom z Polski i zagranicy)	Rozdz. III.10.12
		Słaba oferta noclegowa i gastronomiczna zlokalizowana w bezpośredniej bliskości zbiorników wodnych.	Rozdz.III.10.6 III.10.12
		Brak miejsc w których można by było dokonywać sprzedaży ryb z lokalnych hodowli oraz brak oferty dań z ryb w lokalnych podmiotach gastronomicznych.	Rozdz.III.10.6
		Brak oferty turystycznej w regionie LGR pozwalającej turystom zaplanować kilkudniowy pobyt w tym regionie.	Rozdz. III.10.7 III.10.12
		Brak odpowiedniej oferty działań edukacyjnych i animacyjnych oraz infrastruktury wspierającej aktywność społeczną w środowiskach lokalnych na obszarze LGR.	Rozdz. III.10.7
		Zagrożenie marginalizacją społeczną części miejscowości związanych z brakami infrastruktury i utrudnionym dostępem mieszkańców do usług oraz rynku pracy.	Rozdz.III.2
Szanse	**Odniesienie do diagnozy**	**Zagrożenia**	**Odniesienie do diagnozy**
Aglomeracje miejskie sąsiadujące z obszarem LGR i ich rozwój – duża liczba mieszkańców (potencjalnych konsumentów ryb wyprodukowanych w gospodarstwach rybackich).	Rozdz. III.1	Spadająca opłacalność produkcji rybackiej .	Rozdz.III.10.2 III.10.9
Rozbudowa infrastruktury drogowej – zwiększenie dostępu do obszaru LGR sprzyjające odwiedzaniu regionu.	Rozdz. III.4	Próby ograniczenia sprzedaży ryb żywych.	Rozdz.III.10.6
Zwiększająca się świadomość mieszkańców regionu LGR dot. atrakcyjności turystycznej regionu i znajomości jego unikalnych zasobów.	Rozdz.III.10.15	Postępujący niż demograficzny, starzenie się społeczeństwa oraz choroby cywilizacyjne i stresujący styl życia.	Rozdz. III.1
Wzrastający ruch turystyczny i popyt na usługi sektora turystycznego.	Rozdz. III.7 III.10.14	Zubożenie społeczeństwa.	Rozdz. III.5.2.

Rozwój Specjalnych Stref Ekonomicznych oraz stref przemysłowych w regionie LGR.	Rozdz. III.6	Ograniczenia finansowe w samorządach lokalnych oraz organizacjach społecznych.	Rozdz. III.6
Możliwość wykorzystania funkcjonujących zalewów i zbiorników rekreacyjnych w kontekście rekreacji i wypoczynku oraz rozwoju pasji.	Rozdz. III.8	Migracje mieszkańców, w tym szczególnie osób młodych i wykształconych poza granice regionu LGR i kraju.	Rozdz. III.1
Położenie terenów LGR na pograniczu trzech województw.	Rozdz. III.1	Wysoki poziom bezrobocia, wykluczenie społeczne oraz patologie społeczne.	Rozdz. III.5.
Dywersyfikacja kierunków produkcji w części gospodarstw (tołpyga, amur, sum) oraz nowe kierunki wykorzystania zasobów wodnych poprzez ofertę łowisk wędkarskich.	Rozdz. III.9 III.10.4 III.10.14	Nieoczekiwane zanieczyszczenia wód powierzchniowych, katastrofy ekologiczne - zagrożenia związane z funkcjonującymi zakładami przemysłowymi.	Rozdz. III.3
Trendy społeczne ukierunkowane na zdrowy styl życia (turystyka piesza, rowerowa, kajakowa i specjalistyczna) oraz na ekologiczną żywność i ekoturystykę, tradycyjną kuchnię i rzemiosło.	Rozdz. III.7.		
Wzrost aktywności społecznej mieszkańców regionu LGR.	Rozdz.III.10.15		
Dobra i rozwijająca się współpraca pomiędzy samorządami lokalnymi oraz wspólne interesy rozwojowe.	Rozdz. III.10.15		

Rozdział V. Cele i wskaźniki

Przyjęcie przez LGR celów do osiągniecia w okresie 2016-2022 przez Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia zostało poprzedzone pogłębionym procesem partycypacji i komunikacji społecznej obejmującej kluczowe podmioty – reprezentujące 3 sektory oraz mieszkańców obszaru LGR. Proces identyfikowania, formułowania i akceptacji celów głównych i strategicznych Strategii składał się z następujących etapów:

1. analiza własna (ewaluacja) procesu wdrażania LSR Puszczy Sandomierskiej ;
2. zebranie danych statystycznych i opracowanie raportu diagnostycznego;
3. przeprowadzenie spotkań publicznych w społecznościach gminnych składających się na obszar LGR
4. wstępne przygotowanie analizy SWOT przez członków Zespołu Roboczego;
5. organizacja 3 spotkań Zespołu Roboczego (ZR);
   - 5.1. warsztaty ZR 1 - podjęte działania;
     - 5.1.1. analiza SWOT – dyskusja, wstępne uzgodnienia;
     - 5.1.2. wypracowanie założeń strategii promocji i informacji LSOR;
     - 5.1.3. wstępne zdefiniowanie typów przedsięwzięć;
   - 5.2. warsztaty ZR 2 - podjęte działania;
     - 5.2.1. zatwierdzenie analizy SWOT uwzgledniającej wyniki badań oraz dane statystyczne;
     - 5.2.2. analiza środowisk i grup społecznych w zakresie zagrożenia marginalizacją lub defaworyzowane na rynku pracy;
     - 5.2.3. zdefiniowanie przykładowych działań, które ze względu na aktualny poziom rozwoju społecznego i gospodarczego mogą mieć charakter innowacyjny i poprzez ich wdrożenie mogą przyczyniać się do pokonania barier i uwarunkowań dla rozwoju sektora rybackiego; innowacyjność – doprecyzowanie zasad, kryteriów – wpływ na kartę oceny;
     - 5.2.4. „burza mózgów” - faza pierwsza związana z kryteriami karty wyboru operacji.
   - 5.3. warsztaty ZR 3 - podjęte działania;
     - 5.3.1. określenie celów głównych i szczegółowych;
     - 5.3.2. opracowanie karty oceny operacji;
     - 5.3.3. zdefiniowanie budżetu w nawiązaniu do celów głównych;
     - 5.3.4. określenie zasad monitorowania wdrażania LSR;
     - 5.3.5. określenie narzędzi i metod ewaluacji;
6. Walne Zebranie Członków LGR;
7. odnosząc się wprost do analizy SWOT wypracowanej w poprzednich etapach planowania strategii ZR przygotował zarys kluczowych elementów strategii takich jak:
   1. opracowanie uszczegółowionych analiz SWOT 4 głównych obszarów problemowych jakie wynikały ze wstępnych analiz i konsultacji: wykluczenia społeczne, edukacja, kultura, przedsiębiorczość;
   2. uzupełnienie analizy SWOT obszaru o wnioski z analiz szczegółowych SWOT;
   3. zdefiniowanie podstawowych kwestii i definicji takich jak: grupa defaworyzowana, innowacyjność, produkt lokalny,
   4. określenie propozycji kierunków, celów i przedsięwzięć LSR;
   5. sprecyzowanie celów i form promocji oraz komunikacji społecznej;
   6. wstępne zakreślenie metod monitoringu i ewaluacji strategii.

Szczegółowy opis roli oraz wyników prac warsztatowych zespołów tematycznych zawarte są w rozdziale II Partycypacyjny charakter LSR

Cel ogólny I	**Rozwój rybackiej działalności gospodarczej i podnoszenie wartości jej produktów, w tym propagowanie innowacji i różnicowania działalności w ramach rybołówstwa przemysłowego i poza nim opartej na wykorzystaniu zasobów i potencjału gospodarstw rybackich z obszaru akwakultury LGR**
Cele szczegółowe:	I.1. Podnoszenie jakości i wartości produktów sektora rybackiego na obszarze LGR
	I.2. Wsparcie działań gospodarczych w sektorze rybackim obszaru LGR, ukierunkowanych na powstawanie nowych miejsc pracy oraz utrzymanie już istniejących, szczególnie tych które wykorzystują innowacyjne rozwiązania i angażują grupy defaworyzowane
	Planowane przedsięwzięcia: 1. Inwestycje dotyczące sprzedaży bezpośredniej gospodarstw rybackich, 2. Inwestycje w zakresie przetwórstwa ryb pochodzących z lokalnych hodowli, 3. Inwestycje podnoszące wartość produkcji w sektorze rybackim w tym projekty innowacyjne

	4. Wspieranie przedsiębiorczości lub innowacji młodych ludzi w łańcuchu dostaw.
Uzasadnienie	Wzrost konkurencyjności w branży rybackiej ale również stały wpływ na model konsumpcji w branży spożywczej przez inne sektory powoduje zagrożenie dla utrzymania dotychczasowej ilościowej skali produkcji. Jednocześnie, normy prawne jak i zwiększająca się świadomość ekologiczna wymusza zachowania proekologiczne zarówno konsumentów jak i producentów ryb. Dlatego, biorąc pod uwagę ww. czynniki uczestnicy spotkań Zespołu Roboczego wskazali na konieczność rozwoju lub zapobiegania marginalizacji tego sektora poprzez podnoszenie wartości produkcji rybackiej. Zwiększenie wartości sprzedaży poprzez inne niż dotychczas metody dotarcia do konsumenta lub dostarczenie innego rodzaju produktu może przynieść efekty zarówno w postaci większych dochodów ale także utrzymania dotychczasowych miejsc pracy w sektorze rybackim.

Cel ogólny II	**Rozwój działalności społeczno- gospodarczej opartej na potencjale naturalnym i środowiskowym obszaru LGR, uwzględniającej zrównoważony rozwój i działania zapobiegające zmianom w klimacie**
Cele szczegółowe:	II.1 Rozwój działalności gospodarczej, uwzględniający zrównoważony rozwój i ochronę środowiska naturalnego - w tym działania na rzecz ochrony klimatu, wykorzystujące zasoby wodne i pozostały potencjał obszaru LGR
	II.2. Dywersyfikacja źródeł dochodów sektora rybackiego w obszarach nie związanych z podstawową działalnością rybacką
	III.3. Podnoszenie wiedzy i kompetencji przedstawicieli sektora rybackiego
	Planowane przedsięwzięcia: 1. Inwestycje przyczyniające się do zwiększenia wykorzystania potencjału wodnego obszaru LGR, w tym szczególnie w obszarze rekreacji i turystyki oraz usług melioracyjnych, 2. Inwestycje przyczyniające się do poszerzania działalności gospodarstw rybackich o nowe formy usług lub produkcji nie związanych z działalnością rybacką, 3. Szkolenia przedstawicieli sektora rybackiego w zakresie umożliwiającym dywersyfikację źródeł dochodów.
Uzasadnienie	Zwiększająca się świadomość ekologiczna, zmniejszające się w Polce obszary naturalnej, wolnej od uprzemysłowienia stref, ekstensywna produkcja ryb na obszarze LGR, wzrost wyjazdów turystycznych w Polsce oraz posiadany potencjał oraz dostęp do zasobów naturalnych przy sezonowości jaka dotychczas wiąże się z tradycyjną produkcją ryb na stawach hodowlanych pozwoliło członkom Zespołu Roboczego na dostrzeżenie szansy jaka wiązać się może z rozwojem innych branż gospodarczych. Pozytywne efekty dywersyfikacji mogą objąć nie tylko podmioty bezpośrednio inwestujące w działalność gospodarczą opartą na potencjale naturalnym. Może być czynnikiem rozwoju obszaru pod warunkiem podjęcia takich typów działalności, które uwzględniają zrównoważony (społecznie i ekologicznie) rozwój. Ze względu na zwiększającą się świadomość wspólnych działań zapobiegających zmianom klimatu nowe aktywności gospodarcze uwzględniać muszą stosowanie technologii i metod, które nie będą mieć negatywnego wpływu na zmiany klimatyczne oraz ograniczające negatywne skutki dla lokalnego środowiska naturalnego.

Cel ogólny III	**Wzrost znaczenia zasobów przyrodniczych wykorzystywanych na rzecz społeczno-gospodarczego rozwoju obszaru LGR przy jednoczesnym ich zachowaniu i ochronie**
Cele szczegółowe:	III.1. Tworzenie sprzyjających warunków dla zachowania jakościowego stanu środowiska naturalnego i bioróżnorodności na obszarze LGR, w tym poprzez operacje mające na celu łagodzenie skutków zmian klimatu
	III.2 Wykorzystanie szeroko rozumianych zasobów naturalnych, przyrodniczych oraz turystyczno-rekreacyjnych w rozwoju obszaru LGR
	Planowane przedsięwzięcia: 1. Działania na rzecz zachowania bioróżnorodności obszaru LGR, 2. Działania ograniczające negatywne oddziaływanie antropopresji na stan środowiska naturalnego, 3. Operacje przyczyniające się do lepszego wykorzystania zasobów przyrodniczych obszaru.

Uzasadnienie	Obszar LGR zaliczany jest do mało zurbanizowanych terenów w porównaniu do innych regionów w woj. podkarpackim i lubelskim. Teren ten to obszar, na którym znajdują się liczne obszary chronione. Z perspektywy mieszkańca są to często zasoby, które nie są oceniane jako pozytywne zasoby dla rozwoju. Zwiększająca się świadomość ekologiczna oraz wzrost ruchu turystycznego wskazuje na szansę jaka może wiązać się wykorzystaniem posiadanych zasobów naturalnych dla gospodarczego rozwoju regionu, co skutkować powinno również integracją społeczną i niwelowaniem widocznej marginalizacji obszarów, dotychczas rozwijających się jedynie w oparciu o sektor rybacki. Dlatego też Zespół Roboczy zadecydował o postawieniu za cel aktywności zwiększanie znaczenia zasobów przyrodniczych, zapobieganie degradacji ekologicznej czy tez interwencji w przypadku klęsk żywiołowych - tak aby istniejące zasoby utrzymać na min. dotychczasowym poziomie i jednocześnie wykorzystać je dla dywersyfikacji rozwoju opartego na innych działach gospodarki narodowej.

Cel ogólny IV	**Tworzenie i wsparcie istniejącego kapitału społecznego i gospodarczego na obszarze LGR z wykorzystaniem lokalnych zasobów akwakultury i dziedzictwa kulturowego rybołówstwa**
Cele szczegółowe:	IV.1. Wspieranie działań ukierunkowanych na wzrost zaangażowania podmiotów rybackich w szeroko rozumiany rozwój społeczno-gospodarczy regionu LGR
	IV.2. Działania ukierunkowane na edukację, podnoszenie kompetencji i aktywizację społeczności lokalnych, szczególnie z uwzględnieniem potrzeb grup defaworyzowanych w tym zakresie
	IV.3. Rozwój sieci współpracy o charakterze lokalnym, międzyregionalnym i międzynarodowym ukierunkowany na wspólny interes społeczno-gospodarczy oraz promocję regionu LGR
	IV.4 Rozwijanie potencjału administracyjnego LGR w celu zapewnienia skutecznego wdrażania LSR
	Planowane przedsięwzięcia: 1. Tworzenie i rozwijanie narzędzi zwiększających zaangażowanie podmiotów rybackich w działaniu na rzecz rozwoju obszaru LGR, 2. Wspieranie dialogu społecznego i udziału lokalnych społeczności w badaniu zasobów rybołówstwa i zarządzaniu tymi zasobami;, 3. Projekty szkoleniowe adresowane do przedstawicieli sektora rybackiego, lokalnych liderów i społeczności lokalnych, 4. Projekty współpracy o charakterze ponadlokalnym angażujące podmioty z różnych sektorów, w tym szczególnie podmioty sektora rybackiego, 5. Zapewnienie potencjału organizacyjnego Biura LGR niezbędnego do wdrożenia LSR.
Uzasadnienie	Funkcjonowanie struktury administracyjnej biura LGR zostało przez Zespół Roboczy ocenione jako szansa nie tylko na formalne administrowanie środkami publicznymi. Włączenie w zakres działania celów powiązanych z edukacją, integracją, podnoszeniem świadomości społeczno - ekonomicznej ma przynieść jako efekt wzrost kapitału społecznego, który obok kapitału ludzkiego staje się w aktualnym czasie główną siłą sprawczą pozytywnych zmian. Bez świadomego udziału sektora rybackiego nie są bowiem możliwe zmiany w obszarach bezpośrednio związanych z produkcją rybacką. Zaplanowane przedsięwzięcia mające na celu zwiększenie zaangażowania podmiotów rybackich, edukacją, włączaniem osób z grup marginalizowanych, informacją pozwoli na efektywniejsze i akceptowalne społecznie działania, ale również na podjęcie się inicjatyw finansowych z innych źródeł niż będące w dyspozycji środki PO Rybactwo i Morze.

3. Wskaźniki celów głównych i szczegółowych oraz planowane produkty

<table>
<tr><td>I</td><td colspan="2">CEL OGÓLNY I</td><td colspan="6">Rozwój rybackiej działalności gospodarczej i podnoszenie wartości jej produktów, w tym propagowanie innowacji i różnicowania działalności w ramach rybołówstwa przemysłowego i poza nim opartej na wykorzystaniu zasobów i potencjału gospodarstw rybackich z obszaru LGR</td></tr>
<tr><td>I.1</td><td colspan="2" rowspan="2">CELE SZCZEGÓŁOWE</td><td colspan="6">Podnoszenie jakości i wartości produktów sektora rybackiego na obszarze LGR</td></tr>
<tr><td>I.2</td><td colspan="6">Wsparcie działań gospodarczych w sektorze rybackim obszaru LGR, ukierunkowanych na powstawanie nowych miejsc pracy oraz utrzymanie już istniejących, szczególnie tych, które wykorzystują innowacyjne rozwiązania i angażują grupy defaworyzowane</td></tr>
<tr><td rowspan="2">W I</td><td colspan="3">Wskaźniki oddziaływania dla celów szczegółowych</td><td>Jednostka miary</td><td>Stan początkowy 2016 rok</td><td>Plan 2022 rok</td><td>Źródło danych / sposób pomiaru</td></tr>
<tr><td colspan="3">Zwiększenie wartości produkcji rybackiej u min. 10% podmiotów zaliczanych do sektora rybackiego o 5%</td><td>%</td><td>100</td><td>105</td><td>Biuro LGR - raport zbiorczy opracowany na podstawie sprawozdania RRW-22</td></tr>
<tr><td colspan="2">Nazwa rezultatów dla celów szczegółowych</td><td>Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych</td><td>Jednostka miary</td><td>Stan początkowy 2016 rok</td><td>Plan 2022 rok</td><td>Źródło danych / sposób pomiaru</td></tr>
<tr><td>W I.1</td><td>• Liczba utworzonych lub utrzymanych miejsc pracy w tym również miejsc pracy sezonowych</td><td>10</td><td>Miejsce pracy</td><td>0</td><td>10</td><td>Biuro LGR - raport zbiorczy opracowany na podstawie sprawozdań beneficjentów / realizatorów projektów</td></tr>
<tr><td>W I.2</td><td>• Liczba utworzonych lub utrzymanych miejsc pracy w tym również miejsc pracy sezonowych</td><td>2</td><td>Miejsce pracy</td><td>0</td><td>2</td><td>Biuro LGR - raport zbiorczy opracowany na podstawie sprawozdań beneficjentów / realizatorów projektów</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="2">Przedsięwzięcia</td><td rowspan="2">Grupy docelowe</td><td rowspan="2">Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, projekt współpracy, aktywizacja, itp.)</td><td colspan="4">Wskaźniki produktu</td></tr>
<tr><td>Nazwa</td><td>Jednostka miary</td><td>Wartość
Stan początkowy 2016 rok</td><td>Plan 2022 rok</td><td>Źródło danych / sposób pomiaru</td></tr>
<tr><td>P I.1</td><td>Inwestycje dotyczące</td><td>Podmioty</td><td>konkurs</td><td>• Liczba</td><td>Szt.</td><td>0</td><td></td><td>Biuro LGR – raport zbiorczy z realizacji</td></tr>
</table>

	sprzedaży bezpośredniej gospodarstw rybackich, Inwestycje w zakresie przetwórstwa ryb pochodzących z lokalnych hodowli, Inwestycje podnoszące wartość produkcji w sektorze rybackim w tym projekty innowacyjne	gospodarcze		zrealizowanych operacji polegających na utworzeniu lub utrzymaniu miejsca pracy w tym również miejsc pracy sezonowych			8	konkursów
P I.2	Inwestycje dotyczące sprzedaży bezpośredniej gospodarstw rybackich, Inwestycje w zakresie przetwórstwa ryb pochodzących z lokalnych hodowli, Inwestycje podnoszące wartość produkcji w sektorze rybackim w tym projekty innowacyjne Wspieranie przedsiębiorczości lub innowacji młodych ludzi w łańcuchu dostaw,	Podmioty gospodarcze	konkurs	• Liczba zrealizowanych operacji polegających na utworzeniu lub utrzymaniu miejsca pracy w tym również miejsc pracy sezonowych	Szt.	0	2	Biuro LGR – raport zbiorczy z realizacji konkursów

II	**CEL OGÓLNY II**	**Rozwój działalności społeczno- gospodarczej opartej na potencjale naturalnym i środowiskowym obszaru LGR, uwzględniającej zrównoważony rozwój i działania zapobiegające zmianom w klimacie**				
II.1	**CELE SZCZEGÓŁOWE**	Rozwój działalności gospodarczej, uwzględniający zrównoważony rozwój i ochronę środowiska naturalnego w tym działania na rzecz ochrony klimatu, wykorzystujący zasoby wodne i pozostały potencjał obszaru LGR				
II.2		Dywersyfikacja źródeł dochodów sektora rybackiego w obszarach nie związanych z podstawową działalnością rybacką				
II.3		Podnoszenie wiedzy i kompetencji przedstawicieli sektora rybackiego				
W II	Wskaźniki oddziaływania dla celów szczegółowych		Jednostka	Stan	Plan	Źródło danych / sposób pomiaru

			miary	początkowy 2016 rok	2022 rok	
	Poprawa sytuacji materialnej podmiotów sektora rybackiego oraz mieszkańców obszaru LGR o 10% wynikającej z rozwoju i dywersyfikacji działalności gospodarczej u min. 7podmiotów		%	100	110	Biuro LGR - raport zbiorczy opracowany na podstawie sprawozdań beneficjentów / realizatorów projektów
Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych			Jednostka miary	Stan początkowy 2016 rok	Plan 2022 rok	Źródło danych / sposób pomiaru
W II.1	• Liczba utworzonych lub utrzymanych miejsc pracy w tym również miejsc pracy sezonowych	3	Miejsce pracy	0	3	Biuro LGR – raport zbiorczy opracowany na podstawie sprawozdań beneficjentów / realizatorów projektów
W II.2	• Liczba utworzonych lub utrzymanych miejsc pracy w tym również miejsc pracy sezonowych	11	Miejsce pracy	0	11	Biuro LGR – raport zbiorczy opracowany na podstawie sprawozdań beneficjentów / realizatorów projektów
W II.3	Liczba uczestników szkoleń	25	Uczestnik	0	25	Biuro LGR – raport zbiorczy opracowany na podstawie sprawozdań beneficjentów / realizatorów projektów

Przedsięwzięcia		Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, operacja własna, projekt współpracy, aktywizacja, itp.)	Wskaźniki produktu				
				Nazwa	Jednostka miary	Wartość		
						Stan początkowy 2016 rok	Plan 2022 rok	Źródło danych / sposób pomiaru
P II.1	• Inwestycje przyczyniające się do zwiększenia wykorzystania potencjału wodnego obszaru LGR, w tym szczególnie w obszarze rekreacji i turystyki oraz usług melioracyjnych, • Inwestycje	Podmioty gospodarcze	konkurs	• Liczba zrealizowanych operacji polegających na utworzeniu lub utrzymaniu miejsca pracy w tym również miejsc pracy sezonowych	Szt.	0	1	Biuro LGR – raport zbiorczy z realizacji konkursów

	przyczyniające się do poszerzania działalności gospodarstw rybackich o nowe formy usług lub produkcji nie związanych z działalnością rybacką,							
P II.2	• Inwestycje przyczyniające się do poszerzania działalności gospodarstw rybackich o nowe formy usług lub produkcji nie związanych z działalnością rybacką,	Podmioty gospodarcze	konkurs	• Liczba zrealizowanych operacji polegających na utworzeniu lub utrzymaniu miejsca pracy w tym również miejsc pracy sezonowych •	Szt.	0	5	Biuro LGR – raport zbiorczy z realizacji konkursów
P II.3	Szkolenia przedstawicieli sektora rybackiego w zakresie umożliwiającym dywersyfikację źródeł dochodów.	Podmioty gospodarcze, podmioty publiczne, podmioty społeczne	Konkurs lub operacja własna	• Liczba przeprowadzonych szkoleń		0	1	Biuro LGR – raport zbiorczy z realizacji konkursów

III	**CEL OGÓLNY III**	**Wzrost znaczenia zasobów przyrodniczych wykorzystywanych na rzecz społeczno-gospodarczego rozwoju obszaru LGR przy jednoczesnym ich zachowaniu i ochronie**				
III.1	**CELE SZCZEGÓŁOWE**	Tworzenie sprzyjających warunków dla zachowania jakościowego stanu środowiska naturalnego i bioróżnorodności na obszarze LGR w tym poprzez operację mające na celu łagodzenie skutków zmian klimatu				
III.2		Wykorzystanie szeroko rozumianych zasobów naturalnych, przyrodniczych oraz turystyczno-rekreacyjnych w rozwoju obszaru LGR				
W III	Wskaźniki oddziaływania dla celów szczegółowych		Jednostka miary	Stan początkowy 2016 rok	Plan 2022 rok	Źródło danych / sposób pomiaru

	Wzrost świadomości możliwości wykorzystania zasobów naturalnych na obszarze LGR o 10% dla zrównoważonego rozwoju obszaru LGR		%	100	110	Biuro LGR –badanie ankietowe oceniające sposób wykorzystania zasobów naturalnych dla rozwoju społeczno – gospodarczego
Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych			Jednostka miary	Stan początkowy 2016 rok	Plan 2022 rok	Źródło danych / sposób pomiaru
W III.1	• Liczba podmiotów, które usprawniły działania na rzecz ochrony bioróżnorodności	1	Podmiot Miejsce pracy	0	1	Biuro LGR - raport zbiorczy opracowany na podstawie sprawozdań beneficjentów / realizatorów projektów
W III.2	• Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury turystyczno – rekreacyjnej • Liczba utworzonych lub utrzymanych miejsc pracy skorelowanych z infrastrukturą w tym również miejsc pracy sezonowych	30000 7	Osoba Miejsce pracy	0 0	30000 7	Biuro LGR - raport zbiorczy opracowany na podstawie sprawozdań beneficjentów / realizatorów projektów

Przedsięwzięcia	Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, projekt współpracy, aktywizacja, itp.)	Wskaźniki produktu				
			Nazwa	Jednostka miary	Wartość		
					Stan początkowy 2016 rok	Plan 2022 rok	Źródło danych / sposób pomiaru

P III.1	• Działania na rzecz zachowania bioróżnorodności obszaru LGR, • Działania ograniczające negatywne oddziaływanie antropopresji na stan środowiska naturalnego,	Podmioty gospodarcze, podmioty publiczne, podmioty społeczne	konkurs	• Liczba zrealizowanych operacji związanych z zachowaniem jakościowego stanu środowiska naturalnego i bioróżnorodności	Szt.	0	1	Biuro LGR – raport zbiorczy z realizacji konkursów
P III.2	• Operacje przyczyniające się do lepszego zachowania i lepszego wykorzystania zasobów przyrodniczych i kulturowych obszaru	podmioty publiczne, podmioty społeczne	konkurs	• Liczba zrealizowanych operacji dotyczących wykorzystania szeroko rozumianych zasobów naturalnych, kulturowych oraz turystyczno-rekreacyjnych w rozwoju obszaru LGR	Szt.	0	14	Biuro LGR – raport zbiorczy z realizacji konkursów

IV	**CEL OGÓLNY IV**	**Tworzenie i wsparcie istniejącego kapitału społecznego i gospodarczego na obszarze LGR z wykorzystaniem lokalnych zasobów akwakultury i dziedzictwa kulturowego rybołówstwa**				
IV.1	**CELE SZCZEGÓŁOWE**	Wspieranie działań ukierunkowanych na wzrost zaangażowania podmiotów rybackich w szeroko rozumiany rozwój społeczno-gospodarczy regionu LGR				
IV.2		Działania ukierunkowane na edukację, podnoszenie kompetencji i aktywizację społeczności lokalnych, szczególnie z uwzględnieniem potrzeb grup defaworyzowanych w tym zakresie				
IV.3		Rozwój sieci współpracy o charakterze lokalnym, międzyregionalnym i międzynarodowym ukierunkowane na wspólny interes społeczno-gospodarczy oraz promocję regionu LGR				
IV.4		Rozwijanie potencjału administracyjnego LGR w celu zapewnienie skutecznego wdrażania LSR				
W IV	Wskaźniki oddziaływania dla celów szczegółowych		Jednostka miary	Stan początkowy 2016 rok	Plan 2022 rok	Źródło danych / sposób pomiaru

	Zwiększenie o 10% świadomości wśród przedstawicieli sektora rybackiego dotyczącego znaczenia kapitału społecznego i gospodarczego dla rozwoju całego obszaru LGR	%	100	110	Biuro LGR – badania wśród realizatorów i bezpośrednich beneficjentów

Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych			Jednostka miary	Stan początkowy 2016 rok	Plan 2022 rok	Źródło danych / sposób pomiaru
W IV.1	• Liczba podmiotów rybackich zaangażowanych w realizację LSR	16	Podmiot	0	16	Biuro LGR - raport zbiorczy opracowany na podstawie sprawozdań beneficjentów / realizatorów projektów
W IV.2	• Liczba uczestników działań edukacyjnych	400	Osoba	0	400	Biuro LGR - raport zbiorczy opracowany na podstawie sprawozdań beneficjentów / realizatorów projektów
W IV.3	• Liczba odbiorców programów współpracy	1500	Odbiorca	0	1500	Biuro LGR - raport zbiorczy opracowany na podstawie sprawozdań beneficjentów / realizatorów projektów
W IV.4	• Liczba osób, które otrzymały wsparcie po uprzednim udzieleniu indywidualnego doradztwa • Liczba zatrudnionych osób	34 1,5	Operacja Miejsce pracy	0 0	34 1,5	Biuro LGR - raport zbiorczy opracowany na podstawie sprawozdań beneficjentów / realizatorów projektów

Przedsięwzięcia		Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, operacja własna, projekt współpracy, aktywizacja, itp.)	Wskaźniki produktu				
				Nazwa	Jednostka miary	Wartość		Źródło danych / sposób pomiaru
						Stan początkowy 2016 rok	Plan 2022 rok	
P IV.1	Wspieranie dialogu społecznego i udziału lokalnych społeczności w badaniu zasobów rybołówstwa i zarządzaniu tymi zasobami;,	Podmioty gospodarcze	Konkurs lub operacja własna	Liczba spotkań animacyjnych LGR z członkami LGR, beneficjentami i mieszkańcami	Szt.	0	5	Biuro LGR – raport zbiorczy z realizacji konkursów

	Projekty szkoleniowe adresowane do przedstawicieli sektora rybackiego, lokalnych liderów i społeczności lokalnych,							
P IV.2	Tworzenie i rozwijanie narzędzi zwiększających zaangażowanie podmiotów rybackich w działania na rzecz rozwoju obszaru LGR, Działania aktywizujące lokalne społeczności oraz podmioty sektora rybackiego, Projekty szkoleniowe adresowane do przedstawicieli sektora rybackiego, lokalnych liderów i społeczności lokalnych,	Podmioty gospodarcze	konkurs	Liczba operacji obejmujących edukację, podnoszenie kompetencji i aktywizację społeczności lokalnych, szczególnie z uwzględnieniem potrzeb grup defaworyzowanych w tym zakresie	Szt.	0	1	Biuro LGR – raport zbiorczy z realizacji konkursów
P IV.3	Projekty współpracy o charakterze ponadlokalnym angażujące podmioty z różnych sektorów, w tym szczególnie podmioty sektora rybackiego,	Bezpośredni: LGR, *Pośredni*: mieszkańcy obszaru i turyści, przedsiębiorcy i org. Pozarządowe	projekt współpracy	Liczba zrealizowanych projektów współpracy w tym projektów współpracy międzynarodowej	Umowa	0	3	Biuro LGR – raport zbiorczy z realizacji konkursów
				• Liczba udzielonego doradztwa • Liczba przeprowadzonych szkoleń	Szt. Szt.	0 0	90 200	

P IV.4	Zapewnienie potencjału organizacyjnego Biura LGR niezbędnego do wdrożenia LSR.	Wszyscy beneficjenci LGR	aktywizacja	• Liczba ulotek i publikacji	Szt.	0	4000	Biuro LGR – raport zbiorczy z realizacji konkursów
				• Liczba osobodniszkoleń dla pracowników Biura LGR	Osobodzień	0	30	
				• Liczba osobodniszkoleń dla Zarządy i Rady LGR	Osobodzień	0	200	

3. Cele ogólne i szczegółowe w odniesieniu do analizy SWOT oraz zgodności z celem tematycznym 8 PROW (Priorytet 4 PO RYBY 2014-2020) oraz priorytetem Unii Europejskiej nr 4

Legenda: S – silna strona; SZ – szanse; SŁ – słaba strona; Z – zagrożenie

<table>
<tr><th colspan="4">CEL OGÓLNY I Rozwój rybackiej działalności gospodarczej i podnoszenie wartości jej produktów, w tym propagowanie innowacji i różnicowania działalności w ramach rybołówstwa przemysłowego i poza nim opartej na wykorzystaniu zasobów i potencjału gospodarstw rybackich z obszaru akwakultury LGR</th></tr>
<tr><th>CELE SZCZEGÓŁOWE</th><th>TYPY PRZEDSIĘWZIĘĆ</th><th>Odniesienie do analizy SWOT</th><th>Zgodność celem tematycznym 8 oraz priorytetu Unii nr 4 (Priorytet 4 PO RYBY 2014-2020)</th></tr>
<tr><td>Podnoszenia jakości i wartości produktów sektora rybackiego na obszarze LGR</td><td rowspan="2">Inwestycje dotyczące sprzedaży bezpośredniej gospodarstw rybackich,
Inwestycje w zakresie przetwórstwa ryb pochodzących z lokalnych hodowli,
Inwestycje podnoszące wartości produkcji w sektorze rybackim w tym projekty innowacyjne
wspieranie przedsiębiorczości lub innowacji młodych ludzi w łańcuchu dostaw,</td><td>S11,
SZ1, SZ5, SZ9, SZ10,
SŁ2, SL3, SŁ4, SŁ7, SŁ8, SŁ9, SŁ17,
Z1, Z2,</td><td rowspan="2">Cela A - podnoszenie wartości produktów, tworzenie miejsc pracy, zachęcanie młodych ludzi i propagowanie innowacji na wszystkich etapach łańcucha dostaw produktów w sektorze rybołówstwa i akwakultury</td></tr>
<tr><td>Wsparcie działań gospodarczych w sektorze rybackim obszaru LGR, ukierunkowanych na powstawanie nowych miejsc pracy oraz utrzymanie już istniejących, szczególnie tych ,które wykorzystują innowacyjne rozwiązania i angażują grupy defaworyzowane</td><td>S1, S2, S5, S7, S10, S12, S14,
SZ1, SZ2, SZ3, SZ5, SZ7, SZ10,
SŁ2, SŁ5, SŁ6, SŁ7, SŁ8, SŁ11, SŁ17,
SŁ18, SŁ23,</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th colspan="4">CEL OGÓLNY II Rozwój działalności społeczno- gospodarczej opartej na potencjale naturalnym i środowiskowym obszaru LGR, uwzględniającej zrównoważony rozwój i działania zapobiegające zmianom w klimacie</th></tr>
<tr><th>CELE SZCZEGÓŁOWE</th><th>TYPY PRZEDSIĘWZIĘĆ</th><th>Odniesienie do analizy SWOT</th><th>Zgodność z celem tematycznym 8 oraz priorytetem Unii nr 4 (Priorytet 4 PO RYBY 2014-2020)</th></tr>
<tr><td>Rozwój działalności gospodarczej, uwzględniający zrównoważony rozwój i ochronę środowiska naturalnego w tym działania na rzecz ochrony klimatu, wykorzystujący zasoby wodne i pozostały potencjał obszaru LGR</td><td rowspan="3">Inwestycje przyczyniające się do zwiększenia wykorzystania potencjału wodnego obszaru LGR w tym szczególnie w obszarze rekreacji i turystyki oraz usług melioracyjnych
Inwestycje przyczyniające się do poszerzania działalności gospodarstw rybackich o nowe formy usług lub produkcji nie związanych z działalnością rybacką
Szkolenia przedstawicieli sektora rybackiego w zakresie umożliwiającym dywersyfikację źródeł dochodów.</td><td>S1, S2, S3, S6, S7, S8, S9, S10, S11, S12, S14, S15,
SZ1, SZ2, SZ3, SZ4, SZ5, SZ7, SZ10,
SŁ1, SŁ2, SŁ3, SŁ4, SŁ5, SŁ6, SŁ7, SŁ8, SŁ9, SŁ10, SŁ11, SŁ12, SŁ13, SŁ14, SŁ15, SŁ16, SŁ17, SŁ18, SŁ19, SŁ20, SŁ21, SŁ22, SŁ23, SŁ24, SŁ25, SŁ26
Z1, Z2, Z3, Z4, Z5, Z6, Z10</td><td rowspan="3">Cel B - wspieranie zróżnicowania działalności w ramach rybołówstwa przemysłowego i poza nim, wspieranie uczenia się przez całe życie i tworzenia miejsc pracy na obszarach rybackich</td></tr>
<tr><td>Dywersyfikacja źródeł dochodów sektora rybackiego w obszarach nie związanych z podstawową działalnością rybacką</td><td>S1, S3, S5, S6, S7, S8, S9, S11, S12,
SZ2, SZ3, SZ5, SZ6, SZ7, SZ10,
SŁ1, SŁ2, SZ15, SZ19, SŁ20, SŁ21, SŁ22, SŁ24,
Z1, Z2,</td></tr>
<tr><td>Podnoszenie wiedzy i kompetencji przedstawicieli sektora rybackiego</td><td>S10, S11, S12, S13, S14,
SZ1, SZ3, SZ5, SZ7, SZ8, SZ9, SZ10,
SŁ1, SŁ2, SŁ3, SŁ5, SŁ6, SŁ7, SŁ11, SŁ17, SŁ18, SŁ25,
Z1, Z2, Z3, Z4, Z6, Z10</td></tr>
</table>

CEL OGÓLNY III Wzrost znaczenia zasobów przyrodniczych wykorzystywanych na rzecz społeczno-gospodarczego rozwoju obszaru LGR przy jednoczesnym ich zachowaniu i ochronie			
CELE SZCZEGÓŁOWE	**TYPY PRZEDSIĘWZIĘĆ**	**Odniesienie do analizy SWOT**	**Zgodność z celem tematycznym 8 oraz priorytetem Unii nr 4 (Priorytet 4 PO RYBY 2014-2020)**
Tworzenie sprzyjających warunków dla zachowania jakościowego stanu środowiska naturalnego i bioróżnorodności na obszarze LGR w tym poprzez operację mające na celu łagodzenie skutków zmian klimatu	• Działania na rzecz zachowania bioróżnorodności obszaru LGR. • Działania ograniczające negatywne oddziaływanie antropopresji na stan środowiska naturalnego. • Operacje przyczyniające się do lepszego wykorzystania zasobów przyrodniczych obszaru.	S1, S2, S3, S8, S9, S10, S11, S12, S13, S15, SZ4, SZ7, SZ10, SŁ1, SŁ2, SŁ12, SŁ15, SŁ16, SŁ25, SŁ26 Z3, Z4, Z8,	Cel C - wspieranie i wykorzystywanie atutów środowiska na obszarach rybackich i obszarach akwakultury, w tym działania na rzecz łagodzenia zmiany klimatu Cel D - propagowanie dobrostanu społecznego i dziedzictwa kulturowego na obszarach rybackich i obszarach akwakultury, w tym dziedzictwa kulturowego rybołówstwa i akwakultury oraz morskiego dziedzictwa kulturowego
Wykorzystanie szeroko rozumianych zasobów naturalnych, przyrodniczych oraz turystyczno-rekreacyjnych w rozwoju obszaru LGR		S1, S2, S3, S4, S7, S8, S9, S10, S11, S12, S13, S14, S15, SZ1, SZ2, SZ3, SZ4, SZ5, SZ7, SZ8, 9, SZ10, SZ11, SZ12, SŁ2, SŁ17, SŁ19, SŁ20, SŁ21, SŁ22, SŁ23, SŁ24, SŁ25, SŁ26, Z4, Z5, Z8	

CEL OGÓLNY IV Tworzenie i wsparcie istniejącego kapitału społecznego i gospodarczego na obszarze LGR z wykorzystaniem lokalnych zasobów akwakultury i dziedzictwa kulturowego rybołówstwa			
CELE SZCZEGÓŁOWE	**TYPY PRZEDSIĘWZIĘĆ**	**Odniesienie do analizy SWOT**	**Zgodność celem tematycznym 8 oraz priorytetu Unii nr 4 (Priorytet 4 PO RYBY 2014-2020)**
Wspieranie działań ukierunkowanych na wzrost zaangażowania podmiotów rybackich w szeroko rozumiany rozwój społeczno-gospodarczy regionu LGR	• Tworzenie i rozwijanie narzędzi zwiększających zaangażowanie podmiotów rybackich w działania na rzecz rozwoju obszaru LGR. • Wspieranie dialogu społecznego i udziału lokalnych społeczności w badaniu zasobów rybołówstwa i zarządzaniu tymi zasobami;. • Projekty szkoleniowe adresowany do przedstawicieli sektora rybackiego, lokalnych liderów i społeczności lokalnych • Projekty współpracy o charakterze ponadlokalnym angażujące podmioty z różnych sektorów w tym szczególnie podmioty sektora rybackiego. • Zapewnienie potencjału organizacyjnego Biura LGR niezbędnego do wdrożenia LSR.	S1, S3, S8, S10, S12, S13, S14, S15, SZ3, SZ4, SZ5, SZ7, SZ9, SZ1O,SZ12 SŁ2, SŁ3, SŁ4, SŁ7, SŁ16, SŁ17, SŁ18, SŁ19, SŁ20, SŁ22, SŁ25, SŁ26, Z5,	Cel E - powierzenie społecznościom rybackim ważniejszej roli w rozwoju lokalnym oraz zarządzaniu lokalnymi zasobami rybołówstwa i działalnością morską.
Działania ukierunkowane na edukację, podnoszenie kompetencji i aktywizację społeczności lokalnych, szczególnie z uwzględnieniem potrzeb grup defaworyzowanych w tym zakresie		S3, S5, S6, S7, S8, S9, S10, S11, S12, S14, SZ1, SZ2, SZ5, SZ7, SZ8, SZ10, S5, S6, S8, S11, 12, S13, S14, 17, S18, S19, S20, S21, S22, S23, S24, S25, S26, Z5, Z8, Z9,	
Rozwój sieci współpracy o charakterze lokalnym, międzyregionalnym i międzynarodowym ukierunkowanej na wspólny interes społeczno-gospodarczy społeczności rybackiej oraz promocję regionu LGR		S6, S8, S9, S10, S11, S12, S14, SZ1, SZ2, SZ3, SZ4, SZ5, SZ7, SZ8, SZ10, SZ12 SŁ1, SŁ2, SŁ3, SŁ4, SŁ5, SŁ7, SŁ8, SŁ9, SŁ11, SŁ12, SŁ13, SŁ14, SŁ15, SŁ16, SŁ17, SŁ19, SŁ20, SŁ21, SŁ22, SŁ24, SŁ25 Z1, Z2, Z3, Z6, Z10	
Rozwijanie potencjału administracyjnego LGR w celu zapewnienie skutecznego wdrażania LSR		S14, SZ3, SZ12 S3, S5, S17, S25, S26, Z6, Z7,	

Rozdział VI. Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustalania kryteriów wyboru

Ogólna charakterystyka przyjętych rozwiązań. Rozwiązania formalno - instytucjonalne zawarte zostały w: LSR, Regulaminie Rady, Procedurze wyboru i oceny operacji LSR, **Procedurze oceny i wyboru operacji własnych LGR**. Walne Zebranie Członków LGR odpowiedzialne jest za przyjęcie LSR i Regulaminu Rady. Zmiany w dokumentach tych mogą zostać wprowadzone tylko z uwzględnieniem procesu konsultacji. Ocena wniosków pod kątem zgodności z LSR oraz zgodnie z kryteriami jest kompetencją Rady Stowarzyszenia „Lokalna Grupa Rybacka Puszczy Sandomierskiej"

Przyjęte rozwiązania, tj. procedury wyboru, zostały opracowane w oparciu o przeprowadzone konsultacje społeczne, w które zaangażowani zostali członkowie LGR oraz mieszkańcy obszaru objętego LSR, w tym przedstawiciele sektora społecznego, gospodarczego i publicznego. Celem ich opracowania i wdrożenia jest zapewnienie zgodności z przepisami obowiązującymi dla RLKS oraz zapewnienie przejrzystych i niedyskryminujących procedur wyboru.

Zgodnie z art. 34 ust. 3 lit. d Rozporządzenia nr 1303/2013 jednym z zadań Lokalnej Grupy Rybackiej jest ogłaszanie naborów wniosków. Operacje tzw. konkursowe realizowane będą na podstawie zawartych umów z beneficjentami na tzw. operacje indywidualne w ramach wniosków składanych przez beneficjentów innych niż LGR i wybieranych przez organ decyzyjny, a następnie przedkładanych do weryfikacji do Samorządu Województwa. W przypadku braku możliwości wyłonienia wykonawców w trybie konkursowym dopuszczalna jest realizacja operacji własnych LGR z zastosowaniem „Procedury oceny i wyboru operacji własnych LGR" i zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Sposób ustalanie i zmiany kryteriów wyboru. Wypracowane rozwiązania zostały wypracowane z udziałem społeczności lokalnej oraz przedstawicieli sektora rybackiego. Określenie kryteriów wyboru operacji zostało dokonane przez Zespół Roboczy i poddane konsultacjom. Określone kryteria wyboru operacji oraz punktacja są obiektywne, niedyskryminujące, przejrzyste oraz powiązane z diagnozą obszaru. Czytelnie określony jest też przedział minimum-maksimum. Z uwagi na zdefiniowane grupy defaworyzowane oraz ich problemy, premiowane będą operacje polegające na wspieraniu w/w grup. Procedura zmiany kryteriów wyboru operacji została zapisana w Regulaminie Rady i otwiera możliwość wpływu na ich brzmienie zarówno członkom LGR jak i potencjalnym beneficjentom. Kryteria wyboru operacji są ściśle powiązane z wnioskami z analizy SWOT oraz diagnozą obszaru oraz zakresem wsparcia dla grup defaworyzowanych. Zmiana kryteriów możliwa jest z zachowaniem procedury zmian w LSR. Organem właściwym do przeprowadzania ewaluacji kryteriów jest Rada LGR. Kryteria zostały dobrane pod kątem przeprowadzonej diagnozy obszaru oraz założonych wskaźników.

Innowacyjność. Mając na uwadze założone przez ustawodawcę cele podejścia Leader w okresie programowania 2014-2020, ***LGR premiować będzie operacje, których realizacja zakłada: wykorzystanie innowacyjnych rozwiązań:*** Za operacje innowacyjną uznano ***takie operacje , które m.in. przewidują zastosowanie nowych rozwiązań w dziedzinie produktu, technologii, technik organizacji lub urządzeń i sprzętu nie stosowanych do tej pory na danym obszarze***.

W trakcie spotkania Zespołu Roboczego ds. przygotowania LSR zaproponowano rozpatrywanie innowacyjności na kilku płaszczyznach:

- działania o charakterze innowacyjnym na poziomi wnioskodawcy – ze względu na konieczność stymulowania nowych kierunków rozwoju oraz aktywizację lokalnych podmiotów zdecydowano premiować operacje wprowadzające nowe rozwiązania i technologię na poziomie poszczególnych wnioskodawców. Jest to szczególnie ważne ze względu na podmioty sektora rybackiego, które w najbliższych latach będą musiały w sposób znaczący dostosować formy działalności do wymagań rynku. Proponowane rozwiązanie wspierało będzie działania związane z transferem nowych rozwiązań na obszar LGR oraz upowszechnianie dobrych praktyk wypracowanych na tym obszarze.
- działania o charakterze innowacyjnym na poziomie regionu – kryterium premiowało będzie działania które nie wystąpiły na terenie danego regionu i zachęcało do transferu doświadczeń i rozwiązań z innych obszarów kraju lub świata.
- działania o charakterze innowacyjnym na poziomie kraju. Kryterium premiujące rozwiązania o dużym potencjale innowacyjnym oparte na wdrażaniu najbardziej nowoczesnych rozwiązań oraz wdrażanie autorskich pomysłów podmiotów.

Przyjęte definicje innowacyjności mają charakter horyzontalny tj. będą miały zastosowanie do oceny wszystkich operacji niezależnie od typu operacji oraz podmiotu wnioskującego o pomoc. Oceny działań pod kątem innowacyjności dokonywała będzie Rada LGR w oparciu o przedłożone dokumenty oraz własne doświadczenia.

Rozdział VII. Plan działania

Plan działania przedstawiony poniżej został wypracowany w czasie 3 spotkań Zespołu Roboczego (opis roli Zespołu Roboczego w procesie partycypacyjnego planowania strategii znajduje się w rozdziale II), łącznie z propozycją alokacji środków finansowych służących realizacji Strategii. Dodatkowo, na etapie opracowywania Strategii partnerzy uczestniczący w planowaniu LSR mieli możliwość indywidualnego wypowiadania się w zakresie planowanych przedsięwzięć, zaś zgłaszane postulaty były przedstawiane, jako wnioski do planu, na spotkaniach warsztatowych Zespołu Roboczego.

Przyjęte przez partnerów podejście do planowania Strategii, umożliwiło każdej zainteresowanej osobie czy organizacji zgłoszenie propozycji lub uwag do planowanych przedsięwzięć LGR . Pozwoliło zebrać maksymalnie szeroką listę propozycji, które były pomocne w kreowaniu dyskusji i pozwalało na wybór kluczowych dla rozwoju całego obszaru typów przedsięwzięć, uwzględniając z jednej strony ograniczenia budżetowe, zaś z drugiej uwzględniało założenia przekrojowe związane z planowaniem rozwoju kierowanego przez lokalną społeczność. Dyskusja związana z barierami w rozwoju, pomysłami na nowe inwestycje i działania umożliwiała potencjalnym beneficjentom LSR zapoznanie się z konstruktywnymi uwagami innych beneficjentów, stając się „zaczynem" do planowania w przyszłości operacji optymalnych ze względu na założone lokalne kryteria oceny. Szczegółowy Plan Działania zawiera załącznik Plan działania wskazujący harmonogram osiągnięcia poszczególnych wskaźników produktu.

Cel szczegółowy	Nazwa przedsięwzięcia	Nazwa wskaźnika produktu	Docelowa wartość wskaźnika w 2023 roku.	Łączna kwota wsparcia na przedsięwzięcie
Cel ogólny I. Rozwój rybackiej działalności gospodarczej i podnoszenie wartości jej produktów, w tym propagowanie innowacji i różnicowania działalności w ramach rybołówstwa przemysłowego i poza nim opartej na wykorzystaniu zasobów i potencjału gospodarstw rybackich z obszaru akwakultury LGR				
I.1. Podnoszenie jakości i wartości produktów sektora rybackiego na obszarze LGR	1 Inwestycje dotyczące sprzedaży bezpośredniej gospodarstw rybackich, 2 Inwestycje w zakresie przetwórstwa ryb pochodzących z lokalnych hodowli, 3 Inwestycje podnoszące wartość produkcji w sektorze rybackim w tym projekty innowacyjne 4 Wspieranie przedsiębiorczości lub innowacji młodych ludzi w łańcuchu dostaw,	Liczba zrealizowanych operacji polegających na utworzeniu lub utrzymaniu miejsca pracy w tym również miejsc pracy sezonowej	8	1 786 010,22
I.2. Wsparcie działań gospodarczych w sektorze rybackim obszaru LGR, ukierunkowanych na powstawanie nowych miejsc pracy oraz utrzymanie już istniejących, szczególnie tych które wykorzystują innowacyjne rozwiązania i angażują grupy defaworyzowane		Liczba zrealizowanych operacji polegających na utworzeniu lub utrzymaniu miejsca pracy w tym również miejsc pracy sezonowej	2	200 000,00
			Suma	1 986 010,22

Cel szczegółowy	Nazwa przedsięwzięcia	Nazwa wskaźnika produktu	Docelowa wartość wskaźnika w 2023 roku.	Łączna kwota wsparcia na przedsięwzięcie
Cel ogólny II. Rozwój działalności społeczno- gospodarczej opartej na potencjale naturalnym i środowiskowym obszaru LGR, uwzględniającej zrównoważony rozwój i działania zapobiegające zmianom w klimacie				
II.1. Rozwój działalności gospodarczej, uwzględniający zrównoważony rozwój i ochronę środowiska naturalnego w tym działania na rzecz ochrony klimatu, wykorzystujący zasoby wodne i pozostały potencjał obszaru LGR	1 Inwestycje przyczyniające się do zwiększenia wykorzystania potencjału wodnego obszaru LGR, w tym szczególnie w obszarze rekreacji i turystyki oraz usług melioracyjnych, 2 Inwestycje przyczyniające się do	Liczba zrealizowanych operacji polegających na utworzeniu lub utrzymaniu miejsca pracy w tym również miejsc pracy sezonowej	1	300 000,00

II.2. Dywersyfikacja źródeł dochodów sektora rybackiego w obszarach nie związanych z podstawową działalnością rybacką	3 poszerzania działalności gospodarstw rybackich o nowe formy usług lub produkcji nie związanych z działalnością rybacką, Szkolenia przedstawicieli sektora rybackiego w zakresie umożliwiającym dywersyfikację źródeł dochodów.	Liczba zrealizowanych operacji polegających na utworzeniu lub utrzymaniu miejsca pracy w tym również miejsc pracy sezonowej	5	1313989,78
II.3. Podnoszenie wiedzy i kompetencji przedstawicieli sektora rybackiego		Liczba przeprowadzonych szkoleń	1	50 000,00
			Suma	1663989,78

Cel szczegółowy	**Nazwa przedsięwzięcia**	**Nazwa wskaźnika produktu**	**Docelowa wartość wskaźnika w 2023 roku.**	**Łączna kwota wsparcia na przedsięwzięcie**
Cel ogólny III. Wzrost znaczenia zasobów przyrodniczych wykorzystywanych na rzecz społeczno-gospodarczego rozwoju obszaru LGR przy jednoczesnym ich zachowaniu i ochronie				
III.1. Tworzenie sprzyjających warunków dla zachowania jakościowego stanu środowiska naturalnego i bioróżnorodności na obszarze LGR w tym poprzez operację mające na celu łagodzenie skutków zmian klimatu	1 Działania na rzecz zachowania bioróżnorodności obszaru LGR, 2 Wsparcie dla gospodarstw dotkniętych skutkami klęsk żywiołowych i innych zjawisk niekorzystnie wpływających na rozwój obszaru, 3 Operacje przyczyniające się do lepszego zachowania i lepszego wykorzystania zasobów przyrodniczych i kulturowych obszaru	Liczba zrealizowanych operacji związanych z zachowaniem jakościowego stanu środowiska naturalnego i bioróżnorodności	1	200 000,00
III.2. Wykorzystanie szeroko rozumianych zasobów naturalnych, przyrodniczych oraz turystyczno-rekreacyjnych w rozwoju obszaru LGR		Liczba zrealizowanych operacji dotyczących wykorzystania szeroko rozumianych zasobów naturalnych, przyrodniczych oraz turystyczno-rekreacyjnych w rozwoju obszaru LGR	14	3 100 000,00
			Suma	3 300 000,00

Cel szczegółowy	Nazwa przedsięwzięcia	Nazwa wskaźnika produktu	Docelowa wartość wskaźnika w 2023 roku.	Łączna kwota wsparcia na przedsięwzięcie
Cel ogólny IV. Tworzenie i wsparcie istniejącego kapitału społecznego i gospodarczego na obszarze LGR z wykorzystaniem lokalnych zasobów akwakultury i dziedzictwa kulturowego rybołówstwa				
IV.1. Wspieranie działań ukierunkowanych na wzrost zaangażowania podmiotów rybackich w szeroko rozumiany rozwój społeczno-gospodarczy regionu LGR	1 Tworzenie i rozwijanie narzędzi zwiększających zaangażowanie podmiotów rybackich w działania na rzecz rozwoju obszaru LGR, 2 Wspieranie dialogu społecznego i udziału lokalnych społeczności w badaniu zasobów rybołówstwa i zarządzaniu tymi zasobami;, 3 Projekty szkoleniowe adresowane do przedstawicieli sektora rybackiego, lokalnych liderów i społeczności lokalnych, 4 Projekty współpracy o charakterze ponadlokalnym angażujące podmioty z różnych sektorów w tym szczególnie podmioty sektora rybackiego, 5 Zapewnienie potencjału organizacyjnego Biura LGR niezbędnego do wdrożenia LSR.	Liczba spotkań animacyjnych LGR z członkami LGR, beneficjentami i mieszkańcami	5	50 000,00
IV.2. Działania ukierunkowane na edukację, podnoszenie kompetencji i aktywizację społeczności lokalnych, szczególnie z uwzględnieniem potrzeb grup defaworyzowanych w tym zakresie		Liczba operacji obejmujących edukację, podnoszenie kompetencji i aktywizację społeczności lokalnych, szczególnie z uwzględnieniem potrzeb grup defaworyzowanych w tym zakresie	1	50 000,00
IV.3. Rozwój sieci współpracy o charakterze lokalnym, międzyregionalnym i międzynarodowym ukierunkowane na wspólny interes społeczno-gospodarczy oraz promocję regionu LGR		Liczba zrealizowanych projektów współpracy w tym projektów współpracy międzynarodowej	3	259 832,00
IV.4. Rozwijanie potencjału administracyjnego LGR w celu zapewnienie skutecznego wdrażania LS		• Liczba udzielonego doradztwa • Liczba przeprowadzonych szkoleń • Liczba przekazanych informacji piśmiennych • Liczba osobodniszkoleń dla pracowników Biura LGR • Liczba osobodniszkoleń dla członków Zarządu i Rady LGR	90 200 4000 30 200	1 186 568,00
			Suma	1 546 400,00

Rozdział VIII. Budżet LGR

Przedstawiony budżet LSR odzwierciedla potrzeby społeczne związane ze wsparciem działań na obszarze LGR Puszczy Sandomierskiej. Opracowanie założeń budżetowych poprzedzone było następującym procesem partycypacyjnym:

1. Zdefiniowanie przez Zespół Roboczy obszarów wymagających wsparcia, celów i typów przedsięwzięć biorąc za punkt odniesienia analizę SWOT;
2. Opracowanie wstępnej koncepcji budżetu oraz metod wydatkowania środków;
3. Przeprowadzenie dyskusji w czasie prac Zespołu Roboczego i przyjęcie rekomendowanej propozycji budżetu;
4. Ustalenie rekomendacji do opracowania lokalnych kryteriów wyboru operacji w aspekcie wskaźników finansowych niezbędnych do wypracowania;
5. Zaprezentowanie Walnemu Zebraniu Członków LGR Strategii wraz z budżetem jej realizacji.

1. Budżet wg celów ogólnych w okresie wdrażania LSR z uwzględnieniem zakresów programu.

Cele LSR	Lata			Konkurs	Funkcjonowanie i aktywizacja	Współpraca
	2016 - 2018	2019 - 2021	2022 - 2023			
I	**1374215,00**	**611 795,22**	**0**	**1 986 010,22**	**0**	**0**
II	**1 362 588,00**	**301 401,78**	**0**	1 663 989,78	**0**	**0**
III	**2993278,00**	**306 722,00**	**0**	**3 300 000**	**0**	**0**
IV	**50 000**	**50 000**	**0**	**100 000**	**0**	**0**
	259 832	**0,00**	**0**	**0**	**0**	**259 832**
	393 866	**479 951,08**	**312 750,92**	**0**	**1 186 568,00**	**0**
	6 649 919	1 765 319	**312 750,92**	**7 050 000**	**1 186 568,00**	**259 832**

2. Budżet wg źródeł wsparcia.

ZAKRES WSPARCIA	WSPARCIE FINANSOWE (W PLN)					
	PROW	RPO		PO RYBY	FUNDUSZ WIODĄCY	RAZEM EFSI
		EFS	EFRR			
Realizacja LSR (art. 35 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 1303/2013)	0	0	0	7 050 000		7 050 000
Współpraca (art. 35 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 1303/2013)	0			259 832		259 832
Koszty bieżące (art. 35 ust. 1 lit. d rozporządzenia nr 1303/2013)	0	0	0	1 046 400	0	1 046 400
Aktywizacja (art. 35 ust. 1 lit. e rozporządzenia nr 1303/2013)	0	0	0	140 168	0	140 168

RAZEM	**0**	**0**	**0**	**8 496 400**	**0**	**8 496 400**

3. Powiązanie budżetu z celami LSR

Cel		Opis powiązania z budżetem
Cel ogólny I	Rozwój rybackiej działalności gospodarczej i podnoszenie wartości jej produktów, w tym propagowanie innowacji i różnicowania działalności w ramach rybołówstwa przemysłowego i poza nim opartej na wykorzystaniu zasobów i potencjału gospodarstw rybackich z obszaru akwakultury LGR	Planowana alokacja środków PO RYBY: 1 986 010,22zł W ramach wdrażanych operacji planowane środki na działania związane z: • Inwestycje dotyczące sprzedaży bezpośredniej gospodarstw rybackich, • Inwestycje w zakresie przetwórstwa ryb pochodzących z lokalnych hodowli, • Inwestycje podnoszące wartości produkcji w sektorze rybackim, w tym projekty innowacyjne • Wspieranie przedsiębiorczości lub innowacji młodych ludzi w łańcuchu dostaw.
Cel ogólny II	Rozwój działalności społeczno- gospodarczej opartej na potencjale naturalnym i środowiskowym obszaru LGR, uwzględniającej zrównoważony rozwój i działania zapobiegające zmianom w klimacie	Planowana alokacja środków PO RYBY: 1663989,78zł W ramach wdrażanych operacji planowane środki na działania związane z: • Inwestycje przyczyniające się do zwiększenia wykorzystania potencjału wodnego obszaru LGR w tym szczególnie w obszarze rekreacji i turystyki oraz usług melioracyjnych • Inwestycje przyczyniające się do poszerzania działalności gospodarstw rybackich o nowe formy usług lub produkcji nie związanych z działalnością rybacką • Szkolenia przedstawicieli sektora rybackiego w zakresie umożliwiającym dywersyfikację źródeł dochodów.
Cel ogólny III	Wzrost znaczenia zasobów przyrodniczych wykorzystywanych na rzecz społeczno-gospodarczego rozwoju obszaru LGR przy jednoczesnym ich zachowaniu i ochronie	Planowana alokacja środków PO RYBY: 3 300 000 zł W ramach wdrażanych operacji planowane środki na działania związane z: • Działania na rzecz zachowania bioróżnorodności obszaru LGR. • Działania ograniczające negatywne oddziaływanie antropopresji na stan środowiska naturalnego. • Wsparcie dla gospodarstw dotkniętych skutkami klęsk żywiołowych i innych zjawisk niekorzystnie wpływających na rozwój obszaru. • Operacje przyczyniające się do lepszego zachowania i lepszego wykorzystania zasobów przyrodniczych i kulturowych obszaru
Cel ogólny IV	Tworzenie i wsparcie istniejącego kapitału społecznego i gospodarczego na obszarze LGR z wykorzystaniem lokalnych zasobów akwakultury i dziedzictwa kulturowego rybołówstwa	Planowana alokacja środków PO RYBY: 1 546 400,00 zł W ramach wdrażanych operacji planowane środki na działania związane z: • Tworzenie i rozwijanie narzędzi zwiększających zaangażowanie podmiotów rybackich w działania na rzecz rozwoju obszaru LGR. • Wspieranie dialogu społecznego i udziału lokalnych społeczności w badaniu zasobów rybołówstwa i zarządzaniu tymi zasobami;. • Projekty szkoleniowe adresowany do przedstawicieli sektora rybackiego, lokalnych liderów i społeczności lokalnych • Projekty współpracy o charakterze ponadlokalnym angażujące podmioty z różnych sektorów w tym szczególnie podmioty sektora rybackiego. • Zapewnienie potencjału organizacyjnego Biura LGR niezbędnego do wdrożenia LSR.

Rozdział IX. Plan komunikacji

IX. 1 Założenia dotyczące komunikacji i informacji powstały w oparciu o:

1. oczekiwania partnerów LSR zgłoszone poprzez ankiety, wnioski indywidualne, uwagi zgłaszane na etapie konsultacji Strategii;
2. wnioski z raportów z warsztatów planowania Strategii;
3. aktualne doświadczenia biura LGR wynikające z wdrażania LSROR LGR Puszczy Sandomierskiej;
4. uwarunkowania wynikające z rozszerzenia obszaru LGR, w tym konieczność skutecznego dotarcia z promocją i informacją do środowiska skupionego wokół LGR rozproszonego na dużym terytorium oraz koncentracji sektora rybackiego w niektórych z gmin wchodzących wkład LGR.

W celu opracowania planu komunikacji w ramach badań ankietowych podmiotów sektora rybackiego przeprowadzono ankietę dotyczącą preferowanych form komunikacji. Ankietowani wskazywali jako preferowane tradycyjne formy komunikacji. Najwięcej ankietowanych wskazywało kontakt telefoniczny (29 wskazań) oraz tradycyjną pocztę (18 wskazań). Poczta elektroniczna wymieniona została przez 16 ankietowanych. Bezpośrednie spotkania wskazało 12 ankietowanych, a bezpośrednie doradztwo 13. Wśród ankietowanych 8 wskazało stronę LGR, natomiast zaledwie 2 osoby strony internetowe gmin. Strony internetowe gmin są najmniej preferowaną formą kontaktu (2) obok takich form jak profile społecznościowe (3), tablice ogłoszeń (3), lokalne media (4) i informacje przesyłane sms (4). Wśród pozostałych form komunikacji ankietowani wskazywali: spotkania, szkolenia, udział w targach, poczta pantoflowa.

Na podstawie badania oraz wniosków z warsztatów strategicznych określono problemy i bariery jakie mogą utrudniać skuteczne dotarcie do potencjalnych odbiorów działań promocyjnych i informacyjnych. **Czynniki ryzyka systemów komunikacji:** rozproszenie odbiorców, wielkość informacji, zwłaszcza w aspekcie źródeł finansowania projektów rozwojowych ze środków zewnętrznych, nie wszyscy potencjalni odbiorcy mogą korzystać z informacyjnych narzędzi promocji i informacji, różne dla różnych podmiotów doświadczenia i stosowanie w zakresie tradycyjnych form dotarcia np. do społeczności lokalnych, konieczność porównywalnego dla każdego podmiotu dostępności do informacji bezpośredniej, świadczonej przez pracowników biura LGR, różna percepcja w odbiorze informacji przez różne grupy odbiorców; słaba informacja zwrotna jaka zazwyczaj towarzyszy komunikacji na poziomie „instytucja publiczna / osoba fizyczna"

Tworząc plan promocji i komunikacji przyjęto następujące założenia: różnorodność form i kanałów dotarcia, stosowanie adekwatnych do celu przekazu metod komunikacji, umożliwienie poszczególnym podmiotom odpowiedzialnym lub współodpowiedzialnym za przekazywanie informacji na elastyczność narzędzi komunikacji, dostosowanych do lokalnych doświadczeń, konieczność zaplanowania mechanizmów informacji zwrotnej, monitorowanie skuteczności stosowanych kanałów komunikacyjnych i wykorzystywanie wniosków do aktualizacji Strategii w zakresie promocji i informacji lub bieżącego wyboru najbardziej sprawnych narzędzi komunikacji.

Mając powyższe na uwadze LGR przyjęła cele strategii komunikacji. Są to:

1. Informowanie o wdrażaniu LSR,
2. Promowanie efektów i kształtowanie korzystnego wizerunku LGR,
3. Przekazywanie istotnych informacji odnośnie wdrażania LSR,
4. Zachęcanie do udziału w konkursach i działaniach prowadzonych przez LGR.

IX.2. Działania komunikacyjne oraz odpowiadające im środki przekazu uwzględniające różnorodne rozwiązania komunikacyjne, których atrakcyjność i stopień innowacyjności dostosowane są do poszczególnych adresatów.

Przyjęto następujące podstawowe metody komunikacji:

1. dostępność do informacji bezpośrednio w biurze lub filii biura LGR,
2. cykliczne dyżury i spotkania, nasilane w okresach kluczowych dla wdrażania LSR,
3. materiały pisemne typu: ulotki, plakaty, informatory, broszury,
4. materiały multimedialne: prezentacje, filmy, spoty, itp.,
5. informacje przekazywane on-line: strona internetowa (LGR, gminne, członków LGR, partnerów), mailing, newsletter, portale społecznościowe),
6. media lokalne i regionalne (prasa, radio, telewizja, prasa lokalna, portale informacyjne komercyjne), na których ukazywać się będą artykuły i ogłoszenia,
7. spotkania bezpośrednie z następującymi grupami społecznymi: potencjalni odbiorcy, członkowie LGR, odbiorcy działań (korzystający), mieszkańcy,
8. kierunkowe badania (raport otwarcia i zamknięcia, ankiety, wywiady, zbieranie opinii),
9. oznakowanie informacji stosowanej w komunikacji oraz miejsc realizacji operacji finansowanych w ramach LGR,
10. lokalne, tradycyjne formy komunikacyjne.

IX.3. Główni adresaci poszczególnych działań komunikacyjnych.

Planowane działania komunikacyjne, z różnym nasileniem (co do stosowanych narzędzi i czasu ich stosowania) skierowane będą do **następujących grup odbiorców** (beneficjentów bezpośrednich i pośrednich):

1. przedstawiciele sektora rybackiego z obszaru LGR (rybacy, domownicy, pracownicy),
2. przedstawiciele grup defaworyzowanych,
3. członkowie Stowarzyszenia,
4. podmioty publiczne – gminy, powiaty, szkoły, ośrodki kultury, inne podmioty,
5. organizacje pozarządowe i grupy nieformalne,
6. społeczność lokalna,
7. konsumenci ryb oraz osoby korzystające z oferty turystyczno-rekreacyjnej.

Szczegółowy plan komunikacji stanowiący załącznik do LSR

Rozdział X. Zintegrowanie

Opis komplementarności z innymi, wybranymi dokumentami planistycznymi/strategiami.

Najważniejszym dokumentem strategicznym w skali całej Unii Europejskiej jest opracowanie pt. ***Europa 2020 Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*.** Strategia ***Europa 2020*** stanowi długofalowy program społeczno-gospodarczy Unii Europejskiej, który zastąpił obowiązującą od 2000 r. *Strategię Lizbońską*. Programowanie rozwoju UE winno być podporządkowane tejże strategii. Trzy nadrzędne priorytety nowej strategii unijnej to:

- rozwój inteligentny (*smart growth*) rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach,
- rozwój zrównoważony (*sustainable growth)* - promowanie gospodarki zrównoważonej – efektywniej wykorzystującej zasoby, a zarazem konkurencyjnej, zdolnej do trwałego rozwoju,
- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu (*inclusive growth)* – wzmacnianie gospodarki charakteryzującej się wysokim zatrudnieniem oraz spójnością ekonomiczną, społeczną i terytorialną.

LSR wraz ze swymi celami w pełni wpisuje się w w/w priorytety, gdyż ukierunkowana jest na rozwój gospodarczy regionu akwakultury (*smart growth)*, wykorzystujący innowacyjne metody i narzędzia, sprzyjający włączeniu społecznemu (*inclusive growth)* poprzez objęcie wsparciem szczególnie grup defaworyzowanych oraz uwzględniający we wdrażaniu operacji szeroko rozumiany zrównoważony rozwój (*sustainable growth).*

Artykuł 63 ***Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 508/2014 z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenia Rady (WE) nr 2328/2003, (WE) nr 861/2006, (WE) nr 1198/2006 i (WE) nr 791/2007*** określił 5 zasadniczych celów przekrojowych, w oparciu o które należy tworzyć cele i przedsięwzięcia LSR. Są nimi:

a) podnoszenie wartości produktów, tworzenie miejsc pracy, zachęcanie młodych ludzi i propagowanie innowacji na wszystkich etapach łańcucha dostaw produktów w sektorze rybołówstwa i akwakultury,

b) wspieranie różnicowania działalności w ramach rybołówstwa przemysłowego i poza nim, wspieranie uczenia się przez całe życie i tworzenia miejsc pracy na obszarach rybackich i obszarach akwakultury,

c) wspieranie i wykorzystywanie atutów środowiska na obszarach rybackich i obszarach akwakultury, w tym operacje na rzecz łagodzenia zmiany klimatu,

d) propagowanie dobrostanu społecznego i dziedzictwa kulturowego na obszarach rybackich i obszarach akwakultury, w tym dziedzictwa kulturowego rybołówstwa i akwakultury oraz morskiego dziedzictwa kulturowego,

e) powierzenie społecznościom rybackim ważniejszej roli w rozwoju lokalnym oraz zarządzaniu lokalnymi zasobami rybołówstwa i działalnością morską.

Cele ogólne określone w LSR wraz z celami szczegółowymi i zdefiniowanymi operacjami w pełni utożsamiają się z w/w zapisami, gdyż uwzględniają w swym charakterze szeroko rozumiany zrównoważony rozwój regionu akwakultury oraz ochronę klimatu przy jednoczesnym wykorzystywaniu w rozwoju gospodarczym zasobów wodnych i środowiskowych. LSR umożliwia wzrost zatrudnienia w regionie LGR – szczególnie w aspekcie grup defaworyzowanych wykluczanych społecznie. LSR powoduje wzrost aktywności sektora rybackiego – w tym również włącza społeczność rybacką w zarządzanie lokalnymi zasobami wodnymi, daje im alternatywę zrzeszania się i różnicowania działalności gospodarczej ukierunkowanej na rozwój gospodarczy i poprawę jakości życia w regionie.

Istotnym odniesieniem w sprecyzowaniu celów LSR jest ***Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020 (PROW 2014-2020).*** Został on opracowywany na podstawie przepisów Unii Europejskiej, w szczególności *rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r.*

w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 oraz aktów delegowanych i wykonawczych Komisji Europejskiej.

Zgodnie z celami w/w dokumentu istotną rolę odgrywają tzw. cele przekrojowe – tj. ochrona środowiska, przeciwdziałanie zmianom klimatu oraz innowacyjność. Zgodność w/w celów z celami LSR uwidacznia się w zapisach dot. wszystkich 4 celów, które ukierunkowane są na ochronę środowiska naturalnego, przeciwdziałanie niekorzystnym czynnikom warunkującym zmiany w klimacie oraz propagują innowacyjne metody w działalności gospodarczej na obszarze akwakultury LGR.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 została przyjęta uchwałą Rady Ministrów w dniu 25 września 2012 roku. Stanowi ona odniesienie dla nowej generacji dokumentów strategicznych przygotowywanych w Polsce na potrzeby programowania środków Unii Europejskiej na lata 2014 – 2020. W nowym modelu administrowania dążącym do unifikowania dokumentacji nie występuje już dokument programowy taki jak Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia. Strategia Rozwoju Kraju tworzy więc zasadnicze ramy dla interwencji strukturalnej w Polsce, podejmowanej w ramach poszczególnych polityk europejskich w kolejnym okresie programowania 2014 – 2020.

Celem głównym Strategii Rozwoju Kraju 2020 staje się wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności. W powyższy cel wpisują się cele ogólne LSR, gdyż ukierunkowane są one na wykorzystanie potencjału naturalnych zasobów akwakultury na rzecz zrównoważonego rozwoju obszaru i poprawy jakości życia zamieszkujących tu ludzi.

Innym dokumentem strategicznym z poziomu krajowego, spójnym w celach z LSR jest ***Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012-2020.*** Długookresowy cel główny działań służących rozwojowi obszarów wiejskich, rolnictwa i rybactwa zdefiniowano w strategii w następujący sposób: *poprawa jakości życia na obszarach wiejskich oraz efektywne wykorzystanie ich zasobów i potencjałów, w tym rolnictwa i rybactwa, dla zrównoważonego rozwoju kraju*. Dążenie do osiągnięcia celu głównego będzie realizowane poprzez działania przypisane do pięciu celów szczegółowych:

Cel 1. Wzrost jakości kapitału ludzkiego, społecznego, zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich,
Cel 2. Poprawa warunków życia na obszarach wiejskich oraz poprawa ich dostępności przestrzennej,
Cel 3. Bezpieczeństwo żywnościowe,
Cel 4. Wzrost produktywności i konkurencyjności sektora rolno-spożywczego,
Cel 5. Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich.

LSR w swych założeniach uwzględnia oddziaływanie ukierunkowane na wzrost jakości kapitału społecznego regionu LGR, podejmuje interwencję w obszarze zatrudnienia poprzez alternatywę tworzenia dodatkowych miejsc pracy, stwarza możliwość poprawy jakości i warunków życia mieszkańców obszarów wiejskich, powoduje aktywność na rzecz wzrostu produktywności w sektorze rybackim, zaś we wszystkich tych oddziaływaniach ma na uwadze dobro wspólne jakim jest środowisko naturalne i jego ochrona - w tym zapobieganie zmianom w klimacie.

Kolejnymi, istotnymi dokumentami planistycznymi z poziomu województw, kompatybilnymi z celami określonymi w LSR są: ***Strategia rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2007-2020***. Dokument ten stanowi Załącznik nr 1 do Uchwały Nr XXXVII/697/13 Sejmiku Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie z dnia 26 sierpnia 2013 r. i określa główne założenia rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2007-2020 oraz ***Strategia rozwoju województwa lubelskiego na lata 2014-2020 (z perspektywą do roku 2030)***.

Celem głównym Strategii woj. podkarpackiego jest: „*Efektywne wykorzystanie zasobów wewnętrznych i zewnętrznych dla zrównoważonego i inteligentnego rozwoju społeczno-gospodarczego drogą do poprawy jakości życia mieszkańców.* Cel ten w pełni utożsamia się z brzmieniem celów głównych określonych w LSR, gdyż zarówno w SRW jak i LSR mowa jest o rozwoju społeczno-gospodarczym warunkującym poprawę życia mieszkańców obszaru woj. podkarpackiego, którego składową jest m.in. obszar oddziaływania i interwencji LSR. Z kolei cel IV strategiczny określony w Strategii woj. lubelskiego ma brzmienie: *„Funkcjonalna, przestrzenna, społeczna i kulturowa integracja regionu" 4.5. Racjonalne i efektywne wykorzystywanie zasobów przyrody dla potrzeb gospodarczych i rekreacyjnych, przy zachowaniu i ochronie walorów środowiska przyrodniczego.* Cele powyższe w pełni współbrzmią z LSR LGR Puszczy Sandomierskiej, gdyż priorytetowo traktowane jest tu zagadnienie ochrony środowiska przy jednoczesnym wykorzystywaniu jego zasobów na potrzeby gospodarcze.

Lokalna Strategia Rozwoju LGR wdrażana jest na obszarze 4 powiatów: stalowowolskiego tarnobrzeskiego, kolbuszowskiego i janowskiego. Tylko 2 powiaty na dzień 20 grudnia 2015 posiadają uchwalone strategie rozwoju. **Powiat janowski określił w swym dokumencie strategicznym** Priorytet 1. *Zrównoważony rozwój gospodarki powiatu. 1.4. Rozwój bazy produkcyjnej i przetwórczej w rozwijanych sektorach biogospodarki. 1.6. Rozwój zintegrowanych form turystyki w oparciu o lokalne walory i istniejącą infrastrukturę turystyczną. 2.3. Zwiększenie uczestnictwa mieszkańców w korzystaniu z usług kultury, sportu i rekreacji.*

LSR w swych celach priorytetowo uwzględnia rozwój gospodarczy przy jednoczesnym zachowaniu zrównoważonego rozwoju w kontekście wykorzystywania zasobów przyrodniczych i potencjału środowiskowego. Założenia LSR w pełni gwarantują także zwiększenie uczestnictwa mieszkańców obszaru akwakultury w korzystaniu z usług turystyczno-rekreacyjnych.

Z kolei w ***Strategii Rozwoju Powiatu Tarnobrzeskiego na lata 2015-2020*** odnajdujemy zintegrowane zapisy strategiczne: *Cel operacyjny: 2.2. Wsparcie osób i rodzin Zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym pozostających w kryzysie*. Cel ten jest spójny z koncepcją wsparcia grup defaworyzowanych zawartą w LSR LGR.

Integracja podmiotów różnych sektorów w ramach planowanych przedsięwzięć

Typy planowanych przedsięwzięć do wdrożenia w ramach LSR w ramach poszczególnych celów ogólnych: **CEL OGÓLNY I.** Rozwój rybackiej działalności gospodarczej i podnoszenie wartości jej produktów - w tym propagowanie innowacji i różnicowania działalności w ramach rybołówstwa przemysłowego i poza nim, opartej na wykorzystaniu zasobów i potencjału gospodarstw rybackich z obszaru akwakultury LGR **CEL OGÓLNY II.** Rozwój działalności społeczno- gospodarczej opartej na potencjale naturalnym i środowiskowym obszaru LGR, uwzględniającej zrównoważony rozwój i działania zapobiegające zmianom w klimacie **CEL OGÓLNY III**. Wzrost znaczenia zasobów przyrodniczych wykorzystywanych na rzecz społeczno-gospodarczego rozwoju obszaru LGR przy jednoczesnym ich zachowaniu i ochronie **CEL OGÓLNY IV**. Tworzenie i wsparcie istniejącego kapitału społecznego i gospodarczego na obszarze LGR z wykorzystaniem lokalnych zasobów akwakultury i dziedzictwa kulturowego rybołówstwa		**Integracja podmiotów reprezentujących różne miejscowości i różne sektory na rzecz aktywnego włączenia się w realizację przedsięwzięć**	**Integracja obszaru –sposób realizacji przedsięwzięć w kontekście zapewnienia swoim zasięgiem całościowego obszaru LSR**
I.1.	Inwestycje dotyczące sprzedaży bezpośredniej gospodarstw rybackich	Gospodarstwa rybackie, mieszkańcy obszaru, mikro i mali przedsiębiorcy prowadzący sprzedaż w punktach,	Konkurs ogłoszony na obszarze całego LGR – przedsięwzięcia obligatoryjnie realizowane na obszarze akwakultury LGR
I.2.	Inwestycje w zakresie przetwórstwa ryb pochodzących z lokalnych hodowli	Gospodarstwa rybackie	Miejsce powstawania inwestycji w oparciu o udzielone wsparcie w ramach LSR – obszar LGR
I.3.	Inwestycje podnoszące wartości produkcji w sektorze rybackim w tym projekty innowacyjne	Gospodarstwa rybackie	Miejsce realizacji projektów inwestycyjnych – obszar LGR
II.1	Inwestycje przyczyniające się do zwiększenia wykorzystania potencjału wodnego obszaru LGR w tym szczególnie w obszarze rekreacji i turystyki oraz usług melioracyjnych	Gospodarstwa rybackie, organizacje pozarządowe, mikro i mali przedsiębiorcy	Miejsce realizacji projektów inwestycyjnych – obszar LGR. Premiowane będą te operacje, które kompleksowo będą promować i rozwijać turystykę całego obszaru LGR
II.2	Inwestycje przyczyniające się do poszerzania działalności gospodarstw rybackich o nowe formy usług lub produkcji nie związanych z działalnością rybacką	Gospodarstwa rybackie	Dotacje wspierające rozwój obszaru LGR w sposób komplementarny

II.3.	Szkolenia przedstawicieli sektora rybackiego w zakresie umożliwiającym dywersyfikację źródeł dochodów	Gospodarstwa rybackie, grupy defaworyzowane	Projekty finansowane w ramach LSR odnosić się będą tylko i wyłącznie do obszaru LGR i obejmą mieszkańców tego regionu akwakultury
III.1	Działania na rzecz zachowania bioróżnorodności obszaru LGR	Rybacy, mieszkańcy, organizacje pozarządowe, JST	Premiowanie tych typów operacji, które cechują się zachowaniem bioróżnorodności, całego i kompleksowego terytorium LGR
III.2	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie antropopresji na stan środowiska naturalnego	Rybacy, mieszkańcy, organizacje pozarządowe, JST	Ukierunkowanie działań we wdrażanych operacjach na rzecz objęcia swym oddziaływaniem całego obszaru LGR
III.3	Operacje przyczyniające się do lepszego zachowania i lepszego wykorzystania zasobów przyrodniczych i kulturowych obszaru	Mieszkańcy obszaru LGR, osoby odwiedzające obszar w tym turyści, sektor NGO, JST, gospodarstwa rybackie	Pierwszeństwo doboru operacji, które w sposób kompleksowy obejmują obszar LGR w w/w zakresie
IV.1	Tworzenie i rozwijanie narzędzi zwiększających zaangażowanie podmiotów rybackich w działania na rzecz rozwoju obszaru LGR	Rybacy, sektor NGO, sektor JST	Dobór tych inicjatyw zgłoszonych w ramach konkursu, które w sposób kompleksowy obejmują wsparciem cały obszar LGR
IV.2	Działania aktywizujące lokalne społeczności oraz podmioty sektora rybackiego	Mieszkańcy obszaru LGD, sektor NGO, rybacy, grupy defaworyzowane, sektor JST	Dobór tych inicjatyw zgłoszonych w ramach konkursu, które w sposób kompleksowy obejmują wsparciem cały obszar LGR
IV.3	Projekty szkoleniowe adresowany do przedstawicieli sektora rybackiego, lokalnych liderów i społeczności lokalnych	Mieszkańcy obszaru LGD, JST, organizacje pozarządowe, rybacy	Równomierne rozłożenie wsparcia na cały obszar
IV.4	Projekty współpracy o charakterze ponadlokalnym angażujące podmioty z różnych sektorów w tym szczególnie podmioty sektora rybackiego	JST, sektor biznesu, sektor pozarządowy	Równomierne rozłożenie wsparcia na cały obszar
IV.5	Zapewnienie potencjału organizacyjnego Biura LGR niezbędnego do wdrożenia LSR	Sektor NGO	Zgodnie z potrzebami

Integracja zasobów – sposób realizacji zaplanowanych przedsięwzięć a wykorzystanie różnych zasobów obszaru w celu rozwiązania w sposób kompleksowy zdiagnozowanego problemu

Newralgiczne obszary problemowe wykazane w SWOT (wybrane)	Przedsięwzięcie odpowiadające na obszar problemowy	Sposób jego realizacji, metody, włączanie poszczególnych obszarów na rzecz wdrażania przedsięwzięcia/rozwiązania zdiagnozowanego problemu	Zintegrowanie min. 3 branż działalności gospodarczej w ramach LSR
Niewystarczający poziom promocji produktów rybackich w regionie LGR oraz popularyzacji wartości odżywczo-zdrowotnych ryb. Mała ilość imprez promujących charakter konsumpcyjny ryb. Brak publikacji promujących cały obszar LGR. Brak alternatyw i pomysłów na sprzedaż ryb w okresie letnim. Problemy ze znalezieniem rynków zbytu na wyprodukowane ryby. Brak miejsc w których można dokonywać sprzedaży ryb z lokalnych hodowli oraz brak oferty dań z ryb w lokalnych podmiotach gastronomicznych	I.1. Inwestycje dotyczące sprzedaży bezpośredniej gospodarstw rybackich II.2. Inwestycje przyczyniające się do poszerzania działalności gospodarstw rybackich o nowe formy usług lub produkcji nie związanych z działalnością rybacką III.4. Operacje przyczyniające się do lepszego zachowania i lepszego wykorzystania zasobów przyrodniczych i kulturowych obszaru IV.1 Tworzenie i rozwijanie narzędzi zwiększających zaangażowanie podmiotów rybackich w działania na rzecz rozwoju obszaru LGR IV.2. Działania aktywizujące lokalne społeczności oraz podmioty sektora rybackiego IV.4. Projekty współpracy o charakterze ponadlokalnym angażujące podmioty z różnych sektorów w tym szczególnie	**Sposób**: konkursy w ramach LSR, projekty współpracy **Metody**: poprzez udzielenie wsparcia (dotacja) Bazowanie na zasobach przyrodniczych, społecznych i kulturowych obszaru akwakultury LGR **Działania** na rzecz włączania poszczególnych obszarów będą się dokonywać poprzez realizację projektu współpracy, który ukierunkowany będzie w swym założeniu na rzecz promocji obszaru akwakultury LGR, promocji walorów odżywczo-zdrowotnych ryb, rozwój form sprzedaży wyprodukowanych ryb, wykorzystujących zasoby przyrodnicze, kulturowe (dziedzictwo kulinarne), oraz rolnicze (zdrowa żywność) **Weryfikacja** włączenia poszczególnych obszarów w realizację przedsięwzięcia warunkowana kartą oceny projektu	PKD 47.23.Z - Usługi w zakresie sprzedaży ryb, PKD 56.10.B - Ruchome placówki gastronomiczne , PKD 56.10.A - Restauracje i inne stałe placówki gastronomiczne, PKD 56.21.Z - Przygotowywanie i dostarczanie żywności dla odbiorców zewnętrznych (katering), PKD 93.29.Z - Pozostała działalność rozrywkowa i rekreacyjna PKD 03.22.Z – Chów i hodowla ryb oraz pozostałych organizmów wodnych w wodach śródlądowych,

	podmioty sektora rybackiego		
Słaba oferta noclegowa i gastronomiczna zlokalizowana w bezpośredniej bliskości zbiorników wodnych Brak profesjonalnych usług na rzecz organizacji wędkarstwa w regionie LGR (przewodnicy wędkarscy wraz ze specjalistycznym sprzętem świadczący usługi wędkarzom i turystom z Polski i zagranicy) Niewystarczająca ilość i oferta łowisk wędkarskich a także słaba ich infrastruktura okalająca w stosunku do oczekiwań i potrzeb potencjalnych odbiorców Brak oferty turystycznej w regionie LGR pozwalającej turystom zaplanować kilkudniowy pobyt w tym regionie Brak odpowiedniej oferty działań edukacyjnych i animacyjnych oraz infrastruktury wspierającej aktywność społeczną w środowiskach lokalnych na obszarze LGR.	III.4 Operacje przyczyniające się do lepszego zachowania i lepszego wykorzystania zasobów przyrodniczych i kulturowych obszaru IV.1 Tworzenie i rozwijanie narzędzi zwiększających zaangażowanie podmiotów rybackich w działania na rzecz rozwoju obszaru LGR II.1.Inwestycje przyczyniające się do zwiększenia wykorzystania potencjału wodnego obszaru LGR w tym szczególnie w obszarze rekreacji i turystyki oraz usług melioracyjnych II.2.Inwestycje przyczyniające się do poszerzania działalności gospodarstw rybackich o nowe formy usług lub produkcji nie związanych z działalnością rybacką II.3. Szkolenia przedstawicieli sektora rybackiego w zakresie umożliwiającym dywersyfikację źródeł dochodów	**Sposób**: konkursy w ramach LSR, **Metody**: poprzez udzielenie wsparcia (dotacja), Bazowanie na zasobach przyrodniczych, społecznych i kulturowych obszaru LGR, **Działania** na rzecz włączania poszczególnych obszarów będą się dokonywać poprzez realizację projektów które ukierunkowane będą w swych założeniach na rzecz rozwoju sektora usług opartego na zasobach przyrodniczych, kulturowych, rolniczych oraz kapitale ludzkim (wykształcone kadry). **Weryfikacja** włączenia poszczególnych obszarów w realizację przedsięwzięcia warunkowana kartą oceny projektu.	Przedsięwzięcia aprobują branże: gastronomiczną PKD – 56.29.A, 56.10.A przetwórców PKD – 10.11.Z, 10.13.Z, 10.12.Z, 10.32.Z, 10.39.Z, branżę turystyczną PKD - 91.03.Z, 79.12.Z. Rybołówstwo w wodach śródlądowych - PKD - 03.12.Z Hotele i podobne obiekty zakwaterowania PKD – 55.10.Z., Obiekty noclegowe turystyczne i miejsca krótkotrwałego zakwaterowania PKD - 55.20.Z, Pozostałe zakwaterowanie PKD – 55.90.Z Działalność rozrywkowa i rekreacyjna – PKD 93.2.Z, 93.29.Z

Rozdział XI. Monitoring i ewaluacja

Wdrażaniu Lokalnej Strategii Rozwoju w sposób ciągły towarzyszyć będzie proces systematycznego zbierania i analizowania informacji zarówno pod względem jakości jak i ilości realizowanych działań. Za nadzór nad całością działań w zakresie monitoringu i ewaluacji odpowiada Zarząd Stowarzyszenia. Na potrzeby Zarządu dane wymagane w ewaluacji zbiera Biuro LGR lub w sytuacjach, gdy jest to konieczne zewnętrzni eksperci. Zarząd powołuje zewnętrznych ekspertów w sytuacjach, w których wymagane jest niezależna od pracowników biura weryfikacja wybranych danych lub ewaluacja działań. Minimalny zakres danych objętych monitoringiem i ewaluacją określa załącznik do LSR „Procedura dokonywania ewaluacji i monitoringu".
Szczegółowa analiza i ocena prowadzonej przez LGR działalności będzie się odbywać:

- w czasie spotkań grupy zarządzającej LGR (Zarząd + Rada LGR), organizowanych min. raz w ciągu roku;
- na podstawie szczegółowej analizy i oceny procesu wdrażania LSR, zawartej w raportach.

Po zakończeniu każdego roku kalendarzowego, najpóźniej do końca I kwartału roku następnego zostanie przygotowywany pisemny raport z działalności LGR, który będzie zawierał:

- opis zrealizowanych zadań,
- opis zgodności działań z celami,
- opis osiągniętych wskaźników,
- dane dot. dofinansowania i poniesionych kosztów,
- opis występujących problemów, niezgodności odnośnie planów zawartych w LSR,

Raport ten, przygotowany i zaakceptowany przez Zarząd LGR zostanie przedstawiony członkom i partnerom LGR oraz upubliczniony poprzez zamieszczenie na stronach www LGR.
Opisane powyżej raporty będą uwzględniały także wszystkie postulaty, wnioski, artykuły i informacje podawane do publicznej wiadomości dotyczące wdrażania LSR. Zostaną one zaprezentowane i omówione na spotkaniu grupy zarządzającej, organizowanym w drugim kwartale roku kalendarzowego, następującego po okresie sprawozdawczym. Dzięki temu działaniu możliwe będzie systematyczne monitorowanie występujących problemów i rozbieżności w realizacji planów i osiąganiu celów. Na podstawie corocznej analizy działań LGR będą dokonywane ewentualne modyfikacje i zmiany w LSR. Naczelną zasadą przy dokonywaniu tego rodzaju zmian będzie uspołecznienie, polegające na odwołaniu się do opinii członków LGR, partnerów lokalnych oraz mieszkańców i wykorzystanie zgłaszanych przez nich uwag i wniosków.
LGR przygotuje również dla całego okresu funkcjonowania strategii Plan Wdrażania dla Systemu Monitorowania, który będzie obejmował opis form zdobywania informacji o sposobie i efektach realizacji LSR (analiza dokumentów, raporty, sprawozdania, wywiady i sondaże).
W/w Plan Wdrażania zawierać będzie elementy o których mowa powyżej, czyli m.in.: opis zrealizowanych zadań, opis zgodności działań z celami, opis osiągniętych wskaźników, dane dot. dofinansowania i poniesionych kosztów, opis występujących problemów, niezgodności odnośnie planów zawartych w LSR, wnioski i zalecenia konieczne do wdrożenia w kolejnych latach funkcjonowania LGR.
Realizowane w zakresie monitoringu działania będą wykonywane przez specjalistę ds. monitoringu. Osoba zatrudniona na tym stanowisku w sposób ciągły i na bieżąco poprzez kontrolę zgodności poszczególnych przedsięwzięć z założeniami zawartymi w strategii dokonywać będzie monitorowania i ewaluacji realizowanych w ramach LSR czynności.

Ewaluacja.

Realizowana przez podmiot zewnętrzny w ramach LSR ewaluacja odnosić się będzie do następujących elementów wynikających z założeń strategicznych:

- ukierunkowanie na poprawę planowania procesu wdrażania LSR poprzez zagwarantowanie racjonalnego uzasadnienia dla realizowanej interwencji;
- wzmacnianie partnerstwa i poczucia współwłasności przez realizowanie zasady empowerment, aktywizowanie i wzmacnianie powiązań, relacji, współpracy, interakcji między mieszkańcami obszaru i uczestnikami realizowanych działań;
- poprawa procesu wdrażania i kontroli jakości m.in. istniejącej struktury LGR, procedur i procesu zarządzania LSR;

W celu zminimalizowania ryzyka popełnienia błędu przy realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju, LGR będzie dokonywać ewaluacji swojej działalności. Obejmować ona będzie ocenę ex ante – dotyczy operacji, które są

dopiero w fazie planowania i podejmowania decyzji o ich realizacji oraz ocenę ex post – dotyczy działań zrealizowanych w minionym okresie.
Ewaluacja ex ante będzie odbywać się poprzez ocenę planowanych do realizacji przedsięwzięć. Analiza ta będzie wymaganym elementem dokumentacji danego przedsięwzięcia, rozpatrywanego przez organ podejmujący decyzję o jego realizacji i będzie obejmować opis spodziewanych efektów, oraz jego ocenę pod kątem wpływu na osiąganie celów zakładanych w LSR.
Zgodnie z zaleceniami Komisji Europejskiej ewaluacja obejmie następujące aspekty projektu:

- adekwatność projektu,
- przygotowanie projektu i jego planu,
- efektywność projektu,
- skuteczność projektu,
- oddziaływanie projektu,
- trwałość projektu.

Ewaluacja ex ante zostanie przeprowadzona w ramach konsultacji wewnętrznych realizowanych przez personel i zarząd LGR.
Ewaluacja ex post będzie się natomiast odbywać poprzez ocenę działań zrealizowanych w ciągu rocznych i dwu – letnich okresów czasowych. Ewaluacja ex post obejmie analizę wszystkich działań i operacji zrealizowanych w danym okresie czasowym pod kątem określenia efektów tych przedsięwzięć, a także wpływu, jaki miała ich realizacja na osiągnięcie celów zakładanych w LSR. Ewaluacja ex post będzie się odbywać w oparciu o przygotowywane na koniec każdego roku raporty z działalności LGR. Będzie ona obejmować ocenę jakości partnerstwa oraz ocenę sprawności funkcjonowania LGR (funkcjonowanie biura i jego pracowników, organów LGR, efektywność stosowanych procedur, przepływ informacji, skuteczność działań promocyjno – informacyjnych, sprawność podejmowania decyzji).
Za ewaluację ex post będzie odpowiedzialna Komisja Rewizyjna i Zarząd LGR, która wykorzystując raport ewaluatora zewnętrznego do końca II kwartału roku następującego po okresie objętym ewaluacją sporządzi pisemny raport obejmujący:

- wykaz przedsięwzięć zrealizowanych w okresie objętym ewaluacją, z krótkim opisem merytorycznym i informacją finansową o każdym z nich,
- opis bezpośrednich efektów przedsięwzięć i porównanie ich z efektami, które były zakładane w fazie projektowania,
- analizę dotyczącą wpływu zrealizowanych przedsięwzięć na osiągnięcie celów określonych w LSR,
- wnioski w formie uwag i rekomendacji dotyczących zmian w sposobie funkcjonowania LGR i zmian w LSR, które zapewnią wyższą efektywność działania LGR i lepsze osiągnięcie celów zakładanych w LSR.

Rozdział XII. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

Lokalna Grupa Rybacka w ramach prac nad opracowaniem LSR przeprowadziła jej analizę pod kątem spełnienia kryteriów kwalifikujących ją do opracowania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Przepisy ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U.2013.1235 ze zmianami) określają jakie dokumenty wymagają przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. W niniejszej sprawie są to dokumenty określone w art. 46. pkt 1.
W wyniku przeprowadzonej analizy uznano, iż Lokalna Strategia Rozwoju dla obszaru gmin: Kolbuszowa, Dzikowiec, Baranów Sandomierski, Gorzyce, Grębów, Nowa Dęba, Bojanów, Radomyśl nad Sanem, Zaklików, Zaleszany, Potok Wielki, Modliborzyce, Janów Lubelski, która została opracowywana przez Stowarzyszenie „Lokalna Grupa Rybacka Puszczy Sandomierskiej" dla okresu programowania 2014-2020 stanowi instrument realizacji założeń:

- „Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego 2020",
- „Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (z perspektywą do 2030)"

i jest ona uszczegółowieniem powyższych dokumentów dla określonych w LSR obszarów. Jej uszczegółowienie będzie polegało na wskazaniu możliwych do realizacji zadań zgodnie z wytycznymi odnoszącymi się do perspektywy finansowej 2014-2020.
W przypadku obydwu wymienionych dokumentów przeprowadzono strategiczną ocenę oddziaływania na środowisko.

Planowana do realizacji Lokalna Strategia Rozwoju, zakłada realizację przedsięwzięć, które wdrażane będą bezpośrednio przez LGR lub przez beneficjentów realizujących te operacje za pośrednictwem LGR. Operacje te będą wdrażane w ramach Programu Operacyjnego Rybactwo i Morze na lata 2014-2020 (PO RYBY). Założenia zawarte w LSR stanowią z punktu widzenia ochrony środowiska niewielką modyfikację ustaleń zawartych w przyjętych, wyżej wskazanych dokumentach.

Wymienione w LSR przedsięwzięcia (zadania) stanowią jedynie koncepcję, a ich skonkretyzowanie nastąpi stosownie do etapu realizacji. Zadania wdrażane zarówno przez beneficjentów jak i samą LGR będą realizowane w taki sposób, by nie zagrażały zdrowiu i życiu ludzi oraz środowisku naturalnemu. Nie przewiduje się oddziaływań skumulowanych i transgranicznych. Działania takie jak np. inwestycje infrastrukturalne, modernizacyjne, rewitalizacyjne ze względu na swój charakter, będą obowiązkowo poddane niezbędnym wymaganym prawem procedurom, np. uzyskanie niezbędnych pozwoleń (na budowę, na wykonanie prac konserwatorskich), w związku z czym inwestycje te będą podlegały procesom uzgadniania z organami uprawnionymi do wydawania takich decyzji/opinii, co wyeliminuje wystąpienie negatywnego wpływu np. na zachowanie dziedzictwa kulturowego czy na środowisko przyrodnicze.

Realizacja niektórych przedsięwzięć (części kierunków wsparcia projektów) wyznaczonych w ramach Strategii Rozwoju Lokalnego wymagała będzie przeprowadzenia procedury administracyjnej (ooś) zakończonej uzyskaniem decyzji określającej środowiskowe uwarunkowania realizacji przedsięwzięcia. Wobec powyższego można prognozować, iż realizacja projektów, w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju, będzie zgodna z obowiązującymi wymogami dotyczącymi ochrony środowiska.

Każdy projekt starający się o dofinansowanie musi zgodnie z prawem przejść osobną, indywidualną procedurę badania jego wpływu na środowisko w ramach m.in. opracowania raportów oddziaływania na środowisko, które badają wpływ konkretnego przedsięwzięcia na zdrowie, życie ludzi i na środowisko. Ze względu na brak szczegółowych parametrów przedsięwzięć inwestycyjnych, takich jak ich lokalizacja, typ oraz skala czy też powierzchnia zabudowy inwestycji, nie jest możliwym wykonanie szczegółowej oceny oddziaływania na środowisko. Z tego względu niemożliwa jest również pełna kwantyfikacja oddziaływań.

W szczególności realizacja każdego przedsięwzięcia zostanie poprzedzona postępowaniem zapewniającym wybór najkorzystniejszych dla środowiska wariantów lokalizacyjnych i technicznych, a także wskazaniem właściwych zabezpieczeń środowiska. Ograniczanie oddziaływań na środowisko przyrodnicze oraz warunki życia ludzi powinno być prowadzone również w fazie budowy i późniejszej eksploatacji ewentualnych inwestycji.

Nie występuje zatem zasadność powielania procedury ocenowej, mając na względzie w szczególności stopień ogólności informacji zawartych w przedmiotowym dokumencie. Ponadto, biorąc pod uwagę uwarunkowania wskazane w art. 49 cyt. ustawy, uznano, iż realizacja założeń tego opracowania **nie będzie znacząco oddziaływać na środowisko**, co potwierdza pismo RDOŚ znak WOOŚ.410.1.118.2015.AR.4 z dnia 23 grudnia 2015 roku.

Wykaz wykorzystanej literatury

1. „Rynki pracy na obszarach popegeerowskich" Raport z badań. Warszawa 2008.
2. Strategia Karp 2020. Lokalne Grupy Rybackie. Czerwiec 2013
3. Lista produktów tradycyjnych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi http://www.minrol.gov.pl/Jakosc-zywnosci/Produkty-regionalne-i-tradycyjne/Lista-produktow-tradycyjnych/(pid)/332 Data dostępu 28.12.2015
4. Województwo Podkarpackie. Podregiony Powiaty Gminy. Urząd Statystyczny w Rzeszowie. Rzeszów 2014
5. Województwo Lubelskie. Podregiony Powiaty Gminy. Urząd Statystyczny w Lublinie. Lublin 2014.
6. Polska akwakultura w 2013 roku na podstawie analizy kwestionariuszy RRW-22. Część 1 i 2. Komunikaty Rybackie nr 6/2014 i 1/2015
7. Uzasadnienie do zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie z dnia 4 września 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Puszcza Sandomierska PLB180005
8. Plan Zadań Ochronnych Natura 2000 Puszcza Sandomierska PLB 180005
9. Raport pt. "Analiza potencjału przyrodniczego LGR Puszczy Sandomierskiej".
10. http://www.nowadeba.pl/turysta/przewodnik/szlaki-rowerowe/, dostęp: 20.12.2015
    5. http://www.bojanow.pl/fotogaleria1/category/95-dni-miodu-w-bojanowie-2014.html, dostęp: 20.12.2015
11. http://ekomuzeum.com/trasy/ekomuzeum-piesze, dostęp: 22.12.2015 r.
12. http://obszary.natura2000.org.pl/index.php?s=obszar&id=554, dostęp: 24.12.2015 r.
13. „Lokalna Strategia Rozwoju Obszarów Rybackich dla Lokalnej Grupy Rybackiej KARP Doliny Sanny" Janów Lubelski, styczeń 2011 r.

Załącznik 1: Procedura aktualizacji Lokalnej Strategii Rozwoju.

Mieszkańcy obszaru, przedstawiciele sektora publicznego, społecznego, gospodarczego z obszaru LGR, organy LGR i jej pracownicy mają możliwość składania wniosków, uwag i propozycji zmian w zapisach Lokalnej Strategii Rozwoju. Propozycje zmian i uwagi zgłaszane są do biura LGR na udostępnionych przez nią formularzach. Wszystkie te uwagi są zbierane i analizowane w biurze Lokalnej Grupy Rybackiej Puszczy Sandomierskiej. W przypadku zgłoszenia uwag w innej formie niż opracowany formularz Biuro LGR opracowuje zgłoszone zmiany i przekazuje propozycje zainteresowanemu celem zatwierdzenia i złożenia.

Cel procedury: Celem procedury jest sformalizowanie procesu dokonywania korekt w Lokalnej Strategii Rozwoju tak, by zapewnić jak najszerszy udział partnerów LGR i wszystkich mieszkańców obszaru oraz zapewnić jak najwyższą jakość Lokalnej Strategii Rozwoju.

Zakres procedury: Procedura obejmuje czynności, formularze i schemat działań związanych ze zgłaszaniem, analizowaniem i przyjmowaniem zmian w zapisach LSR.

Założenia ogólne:

Proces wdrażania i aktualizacji odbywa się z jak najszerszym udziałem partnerów LGR i wszystkich mieszkańców obszaru a w szczególności przedstawicieli sektora rybackiego. Wszystkie działania LGR dotyczące wdrażania LSR są jawne. LGR monitoruje na bieżąco wdrażanie LSR. Aktualizacja LSR nie powinna być dokonywana częściej niż raz w roku z wyłączeniem nadzwyczajnych okoliczności związanych z wprowadzaniem korekt / zmian LSR.

Przebieg procedury:

1. Wnioski w sprawie zmian zapisów w LSR mogą zgłaszać: członkowie LGR; organy Stowarzyszenia; wszyscy mieszkańcy obszaru.
2. Zgłaszanie wniosków jest sformalizowane. Przyjmowane jest na formularzu – udostępnianym przez biuro LGR – dostępnym w biurze w wersji papierowej oraz w wersji elektronicznej na stronie LGR.
3. Zarząd Stowarzyszenia dokonuje potrzebnych analiz do wprowadzania zmian w LSR. Analizy te wykonywane są na bieżąco w ramach ciągłego monitoringu zgłaszanych do LGR wniosków; zmian regulacji prawnych mających wpływ na LSR, uchwał organów Stowarzyszenia wnioskujących o zmiany; wniosków zawartych w raportach z realizowanego monitoringu i ewaluacji.
4. Proponowane zmiany w LSR konsultowane są z wszystkimi zainteresowanymi w sposób umożliwiający zgłaszanie uwag. Procedura konsultacji ustalana jest każdorazowo przez Zarząd i obejmuje co najmniej zamieszczenie informacji o planowanych zmianach na stronie LGR oraz wysyłkę mailową informacji o planowanych zmianach do wszystkich członków Stowarzyszenia i osób wpisanych na listę mailingową. W przypadku bardziej istotnych zmian procedura konsultacji może obejmować inne formy w tym spotkania konsultacyjne. W wyniku konsultacji Zarząd decyduje o przygotowaniu propozycji zmian lub odrzuceniu wniosku.
5. Co najmniej raz w roku LGR dokonuje ewaluacji własnej i przygotowuje ewentualne rekomendacje zmian zapisów w LSR.
6. Zarząd przygotowuje projekty uchwał dotyczące zmian w zapisach LSR.
7. Aktualizacja Lokalnej Strategii Rozwoju dokonywana jest uchwałą zgodną ze Statutem LGR .

Schemat procedury aktualizacji

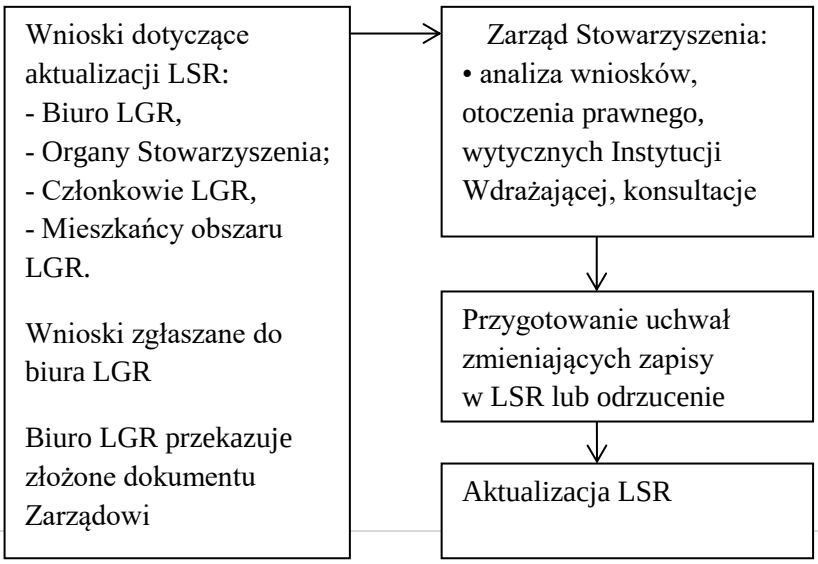

Formularz zmian / aktualizacji.

Formularz proponowanych zmian w Lokalnej Strategii Rozwoju Stowarzyszenia „Lokalna Grupa Rybacka Puszczy Sandomierskiej”	
Obecny zapis z podaniem nr strony LSR lub innych dokumentów:	
Proponowany zapis:	
Uzasadnienie zmiany zapisu (o ile dotyczy, proszę wskazać wpływ zmiany na wskaźniki produktu i rezultatu jakie zostały określone w LSR):	
Dodatkowe uwagi:	
Imię i nazwisko:	
Dane kontaktowe (telefon, e-mail, adres):	
Reprezentowany sektor:	
Data i podpis:	

Załącznik 2: Procedura dokonywania ewaluacji i monitoringu.

1. Zarząd LGR powołuje zespół ds. monitoringu i ewaluacji tj.: specjalistę ds. monitoringu oraz eksperta zewnętrznego ds. ewaluacji.
2. Zespół ds. monitoringu i ewaluacji współpracuje z Zarządem LGR.
3. Zakres corocznej ewaluacji obejmuje m.in.: ocenę realizacji przedsięwzięć, ocenę realizacji celów, ocenę przeprowadzonych konkursów, ocenę otoczenia (szans i zagrożeń), przegląd procedur, przegląd wskaźników, ocenę realizacji planu rzeczowo-finansowego LGR, ocenę postrzegania LGR w środowisku, przegląd kryteriów wyboru operacji, przegląd wniosków o dokonanie zmiany w LSR;
4. Zespół przygotowuje plan oceny realizacji strategii oparty o zestaw wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania:
    a. stopień osiągania celów,
    b. stopień realizacji przedsięwzięć,
    c. uzyskiwane efekty rozwoju społecznego, gospodarczego i poprawy jakości życia.
5. Podstawowym narzędziem ewaluacji własnej jest ankieta, wypełniana co roku.
6. Zespół dokonuje weryfikacji analizy SWOT i aktualności opisu obszaru.
7. Zakres działań Zespołu obejmuje także wszystkie czynności monitorujące działania i oddziaływania LGR na obszar.
8. Coroczna praca Zespołu kończy się „Raportem z wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju", w którym zamieszczone są także ewentualne wnioski do zmian zapisów w LSR, regulaminach, procedurach itp.
9. „Raport z wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju" przestawiany jest członkom LGR i jest dokumentem jawnym.

1. Podmioty zaangażowana w monitoring i ewaluację wdrażania LSR

Zarząd LGR	- zatwierdzanie raportów z ewaluacji i monitoringu, - zatwierdzanie procedur monitoringu i ewaluacji, - wprowadzanie działań korygujących oraz zmian w LSR, - zatrudnianie niezależnych ekspertów do przeprowadzenia badań ewaluacyjnych.
Rada LGR	- ewaluacja kryteriów oceny operacji, - ewaluacja procedur wyboru operacji.
Biuro LGR	- gromadzenie danych niezbędnych do wdrażania procesu monitoringu i ewaluacji, - wdrażanie procedur dotyczących monitoringu i ewaluacji.

2. Zakres monitoringu i częstotliwość dokonywania pomiaru – kluczowe elementy

Weryfikowane parametry	Podmiot odpowiedzialny	Źródła danych	Częstotliwość pomiaru
Ogłaszane konkursy – termin ogłoszenia oraz zgodność z LSR	Biuro LGR	Ogłoszenia o konkursie	Po każdym ogłoszonym konkursie
Informowanie o konkursach – zgodność z planem komunikacji	Biuro LGR	Dokumentacja biura LGR	Po każdym ogłoszonym konkursie
Udział przedstawicieli sektora rybackiego oraz grup defaworyzowanych w konkursach	Biuro LGR	Dokumentacja biura LGR	Po każdym ogłoszonym konkursie
Wykorzystanie budżetu LGR	Biuro LGR	Wnioski o dofinansowanie i wnioski o płatność	Na bieżąco
Informowanie o działaniach Stowarzyszenia zgodnie z planem komunikacji	Biuro LGR	Dokumentacja biura LGR (potwierdzenie przekazywania informacji, plakaty, ogłoszenia, artykuły prasowe)	Corocznie – do końca I kwartału roku następnego
Osiąganie zakładanych w LSR wskaźników	Zarząd LGR	Złożone wnioski, wnioski wybrane do dofinansowania, wnioski objęte umowami o dofinansowanie, ankiety dla beneficjentów po realizacji operacji, wnioski o dofinansowanie i wnioski o płatność na działania prowadzone przez Biuro LGR	Po każdym zakończonym etapie: - składanie wniosków o dofinansowanie, - ocena wniosków przez Radę, - podpisane umowy przez Urząd Marszałkowski, -po rozliczeniu operacji przez beneficjenta

Informacja, doradztwo i szkolenia prowadzone przez LGR oraz funkcjonowanie bieżące biura	Biuro LGR	Listy doradztwa, listy uczestników szkoleń, harmonogram szkoleń, dokumenty dotyczące funkcjonowanie biura LGR	Kwartalnie – do końca 15 dnia po zakończeniu kwartału
Szkolenia dla pracowników i członków Stowarzyszenia	Biuro LGR	Potwierdzenie udziału lub organizacji szkoleń	Corocznie – do końca I kwartału roku następnego
Szkolenia członków Rady	Biuro LGR	Dokumentacja szkolenia: listy obecności, ankiety ewaluacyjne	Po każdym szkoleniu
Imprezy promocyjne i działania aktywizacyjne	Biuro LGR	Plakaty, ogłoszenia, informacje na stronach internetowych, zdjęcia z imprez, wizyty monitorujące na imprezach	Na bieżąco – do 15 dnia po terminie imprezy lub wydarzenia
Programy współpracy	Biuro LGR	Wnioski o dofinansowanie i wnioski o płatność, dokumentacja szkoleń i imprez	Wg harmonogramu określonego dla programu współpracy

3. Kluczowe elementy podlegające ewaluacji

Elementy objęte ewaluacją	Podmiot odpowiedzialny	Źródła danych	Częstotliwość pomiaru	Cel badania
Kryteria oceny operacji w LSR	Rada LGR	Protokoły z posiedzeń Rady	Ocena po każdym posiedzeniu Rady	Ocena poprawności zastosowanych kryteriów, ich przejrzystości oraz osiągania założonych w LSR celów i wskaźników.
Procedury wyboru operacji w LSR	Rada LGR	Protokoły z posiedzeń Rady, odwołania	Ocena po zakończeniu procedury wyboru operacji oraz procedury odwoławczej, najpóźniej na następnym posiedzeniu Rady	Ocena poprawności zastosowanych procedur, ich przejrzystości oraz osiągania założonych w LSR celów i wskaźników.
Procedury funkcjonowania i wdrażania LSR	Biuro LGR	Zgłoszone problemy, notatki służbowe dotyczące procedur, skargi i wnioski	Corocznie – do końca I kwartału roku następnego	Usprawnienie procedur dotyczących funkcjonowania Stowarzyszenia i wdrażania LSR
Informowanie o wdrażaniu LSR	Zarząd LGR	Raport dotyczący realizowanych działań informacyjnych oraz przygotowywanych materiałów, analiza efektów działań informacyjnych	Corocznie – do końca I kwartału roku następnego	Usprawnienie skuteczności działań informacyjnych i promocyjnych

Aktywizacja podmiotów i mieszkańców obszaru LGR	Zarząd LGR	Wyniki naborów wniosków, udział w imprezach, szkoleniach, dane dotyczące aktywności lokalnej	Corocznie – do końca I kwartału roku następnego	Usprawnienie działań w zakresie aktywizacji podmiotów i mieszkańców. Dostosowanie działań do potrzeb odbiorców
Usługi szkoleniowe i doradcze realizowane przez Biuro LGR	Zarząd LGR	Ankiety badające jakość szkoleń i doradztwa, analiza jakości wniosków składanych przez podmioty korzystające z doradztwa, analiza liczby wniosków składanych przez podmioty którym udzielono doradztwa względem wszystkich	Corocznie – do końca I kwartału roku następnego	Usprawnienie jakości działań edukacyjnych
Osiągnięcie celów głównych założonych w LSR	Zarząd LGR	Badanie ewaluacyjne	Ewaluacja początkowa oraz w ostatnim roku wdrażania LSR	Ocena stanu w momencie rozpoczęcia i zakończenia wdrażania LSR. Ocena efektów stopnia osiągniecia celów.
Wpływ wdrażania LSR na podmioty sektora rybackiego	Zarząd LGR	Listy rankingowe, spotkania z beneficjentami	Corocznie – do końca I kwartału roku następnego	Analiza stopnia wykorzystania środków przez podmioty z sektora rybackiego oraz efektów wykorzystania tej pomocy
Aktywność i uczestnictwo podmiotów rybackich w aspekcie budowania kapitału społecznego	Zarząd LGR	Badanie ewaluacyjne	Ewaluacja początkowa oraz w ostatnim roku wdrażania LSR	Ocena stanu w momencie rozpoczęcia i zakończenia wdrażania LSR. Ocena efektów stopnia osiągniecia celów.
Skuteczność strategii promocji i komunikacji	Zarząd LGR	Badanie ewaluacyjne	Ewaluacja początkowa oraz w ostatnim roku wdrażania LSR	Ocena stanu w momencie rozpoczęcia i zakończenia wdrażania LSR. Ocena efektów stopnia osiągniecia celów.

Załącznik 3: Plan działania wskazujący harmonogram osiągania poszczególnych wskaźników produktu

Plan działania wskazujący na harmonogram osiągania wskaźników rezultatu

Plan działania przedstawiony poniżej został wypracowany w czasie 3 spotkań Zespołu Roboczego (opis roli Zespołu Roboczego w procesie partycypacyjnego planowania strategii znajduje się w rozdziale II), łącznie z propozycją alokacji środków finansowych służących realizacji Strategii. Dodatkowo, na etapie opracowywania Strategii partnerzy uczestniczący w planowaniu LSR mieli możliwość indywidualnego wypowiadania się w zakresie planowanych przedsięwzięć, zaś zgłaszane postulaty były przedstawiane, jako wnioski do planu, na spotkaniach warsztatowych Zespołu Roboczego.

Przyjęte przez partnerów podejście do planowania Strategii, umożliwiło każdej zainteresowanej osobie czy organizacji zgłoszenie propozycji lub uwag do planowanych przedsięwzięć LGR. Pozwoliło zebrać maksymalnie szeroką listę propozycji, które były pomocne w kreowaniu dyskusji i pozwoliły na wybór kluczowych dla rozwoju całego obszaru typów przedsięwzięć, uwzględniając z jednej strony ograniczenia budżetowe, zaś z drugiej założenia przekrojowe związane z planowaniem rozwoju kierowanego przez lokalną społeczność. Dyskusja związana z barierami w rozwoju, pomysłami na nowe inwestycje i działania umożliwiała potencjalnym beneficjentom LSR zapoznanie się z konstruktywnymi uwagami innych beneficjentów, stając się „zaczynem" do planowania w przyszłości operacji optymalnych ze względu na założone lokalne kryteria oceny.

Szczegółowy Plan Działania

Cel I Rozwój rybackiej działalności gospodarczej i podnoszenie wartości jej produktów, w tym propagowanie innowacji i różnicowania działalności w ramach rybołówstwa przemysłowego i poza nim opartej na wykorzystaniu zasobów i potencjału gospodarstw rybackich z obszaru akwakultury LGR												
Lata	2016-2018			2019 - 2021			2022-2023			Razem 2016 - 2023		Program/ Poddziałanie / zakres Programu
Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w PLN	
Cel szczegółowy I.1. Podnoszenie jakości i wartości produktów sektora rybackiego na obszarze LGR												
Liczba utworzonych lub utrzymanych miejsc pracy w tym miejsc pracy sezonowej	6	57,14	1 374 215,00	10	100	411 795,22	10	100	0	10	1 786 010,22	konkurs
Cel szczegółowy I.2. Wsparcie działań gospodarczych w sektorze rybackim obszaru LGR, ukierunkowanych na powstawanie nowych miejsc pracy oraz utrzymanie już istniejących, szczególnie tych które wykorzystują innowacyjne rozwiązania i angażują grupy defaworyzowane												
Liczba utworzonych lub utrzymanych miejsc pracy w tym miejsc pracy sezonowej	0	0	0	2	100	200 000	2	100	0	2	200 000	konkurs
RAZEM CEL I											1 986 010,22	
w tym na operacje bezpośrednio związane z tworzeniem lub utrzymaniem miejsc pracy											1 986 010,22	
% środków na operacje bezpośrednio związane z tworzeniem lub utrzymaniem miejsc pracy											100,00%	

Cel II Rozwój działalności społeczno- gospodarczej opartej na potencjale naturalnym i środowiskowym obszaru LGR, uwzględniającej zrównoważony rozwój i działania zapobiegające zmianom w klimacie												
Lata	2016-2018			2019 - 2021			2022-2023			Razem 2016 - 2023		Program/ Poddziałanie / zakres Programu
Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w PLN	
Cel szczegółowy II.1. Rozwój działalności gospodarczej, uwzględniający zrównoważony rozwój i ochronę środowiska naturalnego w tym działania na rzecz ochrony klimatu, wykorzystujący zasoby wodne i pozostały potencjał obszaru LGR												
Liczba utworzonych lub utrzymanych miejsc pracy w tym również pracy sezonowej	0	0	0	3	100	301 401,78	3	100	0	3	301 401,78	konkurs
Cel szczegółowy II.2. Dywersyfikacja źródeł dochodów sektora rybackiego w obszarach nie związanych z podstawową działalnością rybacką												
Liczba utworzonych lub utrzymanych miejsc pracy w tym również miejsc pracy sezonowej	6	54,5	1312588,00	11	100	0	11	100	0	11	1312588,00	konkurs
Cel szczegółowy II.3. Podnoszenie wiedzy i kompetencji przedstawicieli sektora rybackiego												
Liczba uczestników szkoleń	25	100	50 000	25	100	0	25	100	0	25	50 000	Konkurs lub operacja własna
										RAZEM CEL II	1 663 989,78	

w tym na operacje bezpośrednio związane z tworzeniem lub utrzymaniem miejsc pracy	1 613 989,78
% środków na operacje bezpośrednio związane z tworzeniem lub utrzymaniem miejsc pracy	96,99%

Cel III Wzrost znaczenia zasobów przyrodniczych wykorzystywanych na rzecz społeczno-gospodarczego rozwoju obszaru LGR przy jednoczesnym ich zachowaniu i ochronie												
Lata	2016-2018			2019 - 2021			2022-2023			Razem 2016 - 2023		Program / Poddziałanie / zakres Programu
Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w PLN	
Cel szczegółowy III.1. Tworzenie sprzyjających warunków dla zachowania jakościowego stanu środowiska naturalnego i bioróżnorodności na obszarze LGR w tym poprzez operację mające na celu łagodzenie skutków zmian klimatu												
Liczba podmiotów, które usprawniły działania na rzecz ochrony bioróżnorodności	1	100	199 856,00	1	100	0	1	100	0	1	199 856,00	konkurs
Cel szczegółowy III.2. Wykorzystanie szeroko rozumianych zasobów naturalnych, przyrodniczych oraz turystyczno-rekreacyjnych w rozwoju obszaru LGR												
Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury turystyczno – rekreacyjnej Liczba utworzonych lub utrzymanych miejsc pracy skorelowanych z infrastrukturą w tym również miejsc pracy sezonowej	6 000 2	20,0 28,6	2 793 422,00	30 000 7	100 100	306 722	30 000 7	100 100	0	30 000 7	3 100 144	konkurs
RAZEM CEL III											3 300 000	

w tym na operacje bezpośrednio związane z tworzeniem lub utrzymaniem miejsc pracy	0
% środków na operacje bezpośrednio związane z tworzeniem lub utrzymaniem miejsc pracy	10,6%

Cel IV Tworzenie i wsparcie istniejącego kapitału społecznego i gospodarczego na obszarze LGR z wykorzystaniem lokalnych zasobów akwakultury i dziedzictwa kulturowego rybołówstwa												
Lata	2016-2018			2019 - 2021			2022-2023			Razem 2016 - 2023		Program/ Poddziałanie / zakres Programu
Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w PLN	
Cel szczegółowy IV.1. Wspieranie działań ukierunkowanych na wzrost zaangażowania rybaków w szeroko rozumiany rozwój społeczno-gospodarczy regionu LGR												
Liczba podmiotów rybackich zaangażowanych w realizację LSR	16	100	50 000	16	100	0	16	100	0	16	50 000	Konkurs lub operacja własna
Cel szczegółowy IV.2. Działania ukierunkowane na edukację, podnoszenie kompetencji i aktywizację społeczności lokalnych, szczególnie z uwzględnieniem potrzeb grup defaworyzowanych w tym zakresie												
Liczba uczestników działań edukacyjnych	0	0	0	400	100	50 000	400	100	0	400	50 000	konkurs
Cel szczegółowy IV.3. Rozwój sieci współpracy o charakterze lokalnym, międzyregionalnym i międzynarodowym ukierunkowanej na wspólny interes społeczno-gospodarczy społeczności rybackiej oraz promocję regionu LGR												
Liczba odbiorców programów współpracy	1500	100	259 832	1500	100	0,00	1500	100	0	1500	259 832	współpraca
Cel szczegółowy IV.4. Rozwijanie potencjału administracyjnego LGR w celu zapewnienie skutecznego wdrażania LSR												
Liczba osób, które otrzymały wsparcie po uprzednim udzieleniu indywidualnego	10 1,5	29,4 100	393 866,55	30 1,5	88,2 100	479 951,08	34 1,5	100 100	312 750,92	34 1,5	1 186 568,00	Funkcjonowanie i aktywizacja

doradztwa Liczba zatrudnionych osób												
RAZEM CEL IV												1 546 400
w tym na operacje bezpośrednio związane z tworzeniem lub utrzymaniem miejsc pracy												1 186 568,00
% środków na operacje bezpośrednio związane z tworzeniem lub utrzymaniem miejsc pracy												76,7%
RAZEM CEL I-IV												**8 496 400,00**
w tym na operacje bezpośrednio związane z tworzeniem lub utrzymaniem miejsc pracy												**4 786 568,00**
% środków na operacje bezpośrednio związane z tworzeniem lub utrzymaniem miejsc pracy												**56,34%**

Załącznik 4. Plan komunikacji

Termin	Cel komunikacji	Nazwa działania komunikacyjnego	Adresaci działania komunikacyjnego (grupy docelowe):	Środki przekazu	Wskaźniki realizacji i efekty działań komunikacyjnych	Budżet
01.05.2016 – 31.12.2022 (działanie realizowane w trybie ciągłym)	Informowanie o wdrażaniu LSR	Akcja informacyjno-promocyjna	przedstawiciele sektora rybackiego z obszaru LGR (rybacy, domownicy, pracownicy), przedstawiciele grup defaworyzowanych, członkowie Stowarzyszenia, podmioty publiczne – gminy, powiaty, szkoły, ośrodki kultury, inne podmioty. organizacje pozarządowe i grupy nieformalne, społeczność lokalna, konsumenci ryb oraz osoby korzystające z oferty turystyczno-rekreacyjnej	Media komercyjne, Strona internetowa LGR, Strony internetowe partnerów, Portale społecznościowe, Mailing, Wydarzenia o charakterze promocyjnym, Publikacje promocyjne, Oznakowanie miejsc realizacji operacji, Lokalne metody (tablice ogłoszeń, sołtysi, parafie itp.)	Rezultat: Liczba przeprowadzonych konsultacji w biurze LGR – 300	100 000 zł w ramach działań biura LGR
01.05.2016 – 31.12.2022 (działanie realizowane w trybie ciągłym)	Promowanie efektów i kształtowanie korzystnego wizerunku LGR	Kampania wizerunkowa	przedstawiciele sektora rybackiego z obszaru LGR (rybacy, domownicy, pracownicy), przedstawiciele grup defaworyzowanych, członkowie Stowarzyszenia, podmioty publiczne – gminy, powiaty, szkoły, ośrodki kultury, inne podmioty. organizacje pozarządowe i grupy nieformalne, społeczność lokalna, konsumenci ryb oraz osoby korzystające z oferty turystyczno-rekreacyjnej	Media komercyjne, Strona internetowa LGR, Strony internetowe partnerów, Portale społecznościowe, Mailing, Wydarzenia o charakterze promocyjnym, Publikacje promocyjne, Oznakowanie miejsc realizacji operacji,	Liczba złożonych wniosków o dofinansowanie – 36	40 000 zł w ramach działań biura LGR

01.05.2016 – 31.12.2020 (działanie realizowane w trybie ciągłym)	Przekazywanie istotnych informacji odnośnie wdrażania LSR	Działania informacyjne, promocyjne oraz edukacyjne	przedstawiciele sektora rybackiego z obszaru LGR (rybacy, domownicy, pracownicy), przedstawiciele grup defaworyzowanych, członkowie Stowarzyszenia, podmioty publiczne – gminy, powiaty, szkoły, ośrodki kultury, inne podmioty. organizacje pozarządowe i grupy nieformalne, społeczność lokalna,	Poradnictwo LGR - spotkania bezpośrednie indywidualne i grupowe, telefoniczne, Informacje na stronie internetowej LGR i partnerów, Portale społecznościowe, Mailing, Poczta	Uczestnicy szkoleń i spotkań bezpośrednich – 150 osób rocznie	18 000 zł w ramach działań biura LGR
01.05.2016 – 31.12.2022 (działanie powiązane z organizowanymi konkursami, akcjami promocyjnymi i szkoleniami)	Zachęcanie do udziału w konkursach i działaniach prowadzonych przez LGR	Akcja informacyjno-promocyjna.	przedstawiciele sektora rybackiego z obszaru LGR (rybacy, domownicy, pracownicy), przedstawiciele grup defaworyzowanych, członkowie Stowarzyszenia, podmioty publiczne – gminy, powiaty, szkoły, ośrodki kultury, inne podmioty. organizacje pozarządowe i grupy nieformalne, społeczność lokalna, konsumenci ryb oraz osoby korzystające z oferty turystyczno-rekreacyjnej	Media, Informacje na stronie internetowej LGR i partnerów, Informacje bezpośrednie w biurach i w trakcie spotkań, Mailing, Ulotki, plakaty Inne lokalne metody	Uczestnicy imprez oraz odbiorcy innych narzędzi komunikacji –5000 osób	40 000 zł w ramach działań biura LGR